

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-ben

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1993.
ÁPRILIS

CXXVIII. évfolyam

Nálunk járt a miniszterelnök

Ezért, amikor Önök véleményt fogtak mondani (és ez nagyon fontos számunkra) ezekről a kérdésekről, akkor ne azt az egyedüli szakmai szempontot vizsgálják, hogy az erdő, és az összes ehhez kapcsolódó terület – a vadgazdálkodástól a faiparig, idegenforgalomig – és minden más, ami hasznosítható ebben az ágazatban, egy helyre koncentrálódjék. Mert ha egy helyre koncentrálódik, akkor pontosan a kormányzati kigyenlítő szerep nem érvényesül, és az ellenérdekeltség hiánya tévútra vezet.

97. oldal

Erdészeti Lapok
Az Országos Erdészeti Egyesület
 folyóirata
CXXVIII. évfolyam 4. szám
(1993. április)
HU ISSN 1215-0398

Szerkeszti: a szerkesztőbizottság. **Tagjai:** Agócs József, Apatóczy István, dr. Balázs István, Barátossy Gábor, dr. Bartha Dénes, Bolla Sándor, dr. Bondor Antal, Bús Mária, Gencsi Zoltán, dr. Göbölös Antal, Gyöngyössi Péter, dr. Kárpáti László, Kertész József, Kovács Gábor, ifj. Páll Miklós, Pápai Gábor (a bizottság elnöke), Rakk Tamás, Sántha Antal dr. Sonnevend Imre, dr. Szikra Dezső, dr. Szodfridt István, Varga Béla.

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.

Telefon: 2016-293

Felelős kiadó: DR. SÉBOR JÓZSEF, a Monteditio Kft ügyvezető igazgatója.

Kiadóhivatal: 1075 Budapest, Károlyi krt. 5/a.

Telefon: 1322-930

Nyomdai munkák: Monteditio Kft nyomdaüzeme, Budakeszi. Felelős vezető: Hegyi Ferenc.

Munkaszám: 1993-058

A kézirat lezárva: 1993. március 20.

Terjeszti: a Magyar Posta. Elfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest, XIII., Lehel u. 10/a. – 1900 közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással, a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Egyes szám ára: 30,- Ft. Előfizetés fél évre: 180,- Ft, egész évre: 360,- Ft. Megjelenik havonta. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, 1389 Budapest, Pf.: 149. Az évi előfizetés ára: 10 USD

СОДЕРЖАНИЕ

П.Сонтаг: Санитарное состояние
 древостоев в Ниршеге III

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

ORSZÁGOS ERDÉSZ GYŰLÉS	97
<i>Dr. Erdős László:</i> A Nemzetközi Nyárfa Szövetség XIX. üléséről	106
<i>Dr. Kollwenz Ödön:</i> Az erdőgazdálkodás ellenőrző hatósága – az erdőfelügyelőség kialakulása, munkássága és jövője (II. rész)	109

TÁJI ERDŐGAZDÁLKODÁS

<i>Dr. Szontagh Pál:</i> Erdőállományok egészségi állapota a Nyírségben és a Szatmár-Beregi síkságon <i>Asztalos István:</i> Erdőgazdálkodás <i>Szabolcs-Szatmár-Bereg megye mezőgazdasági termelőszövetkezeteiben</i> <i>Oláh Tibor:</i> Vízügyi erdők, fásítások, közjóléti erdők Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében <i>Várady János:</i> Lész-c Lónyán szarvas 2000-ben?	 111 113 113 117
--	------------------------------

A HÓNAP KÉRDÉSE

<i>Kovács Gábor:</i> Hogyan csináljunk erdészeti politikát?	119
---	-----

ERDŐVÉDELEM

<i>Csóka Péter:</i> Az ENSZ/EGB „ICP Forest Programme Task Force” IX. ülése elé (I.)	120
--	-----

ERDŐKERÜLŐBEN

<i>Gerely Ferenc:</i> A XXV. Európai Erdészeti Északi Síversony <i>Dr. Horváth László:</i> Szalonkázás '91-ben <i>Pápai Gábor:</i> Békét a jóakarátú erdészeknek	 122 123 125
--	-----------------------

KÖNYVESPOLC

<i>Dr. Csötönyi József:</i> Hogyan született a magyar természetvédelem?	128
---	-----

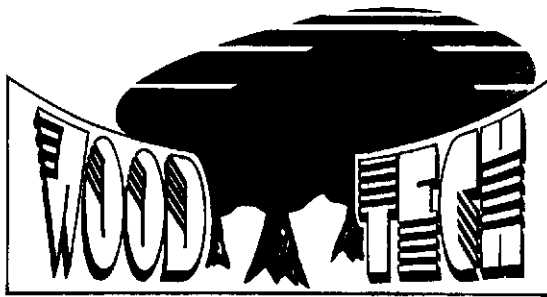
EGYESÜLETI HÍREK

INHALT

<i>Szontagh, P.:</i> Gesundheitszustand der Waldbestände in Nyírség	111
---	-----

CONTENTS

<i>Szontagh, P.:</i> Health condition of the forest stands in Nyírség	111
---	-----

ORSZÁGOS ERDÉSZETI TALÁLKOZÓ

1993. május 6–8., Sopron

Az Országos Erdészeti Egyesület, az Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőmérnöki Kar és az ERFATERV Kft. közös rendezésében, a

WOOD TECH

Erdészeti és Faipari Szakvásár rendezvényei keretében.

Az Erdészeti Találkozó célja egyrészt az, hogy átfogó képet adjon a résztvevők számára az erdőgazdaság és elsődleges faipar helyzetéről, felkészítse az érdekelteket a továbblépésre, cselekvésre, másrészt szakmai információkkal, baráti találkozókkal hozzájárulhat a szakmán belüli összefogás erősítéséhez a fejlődő piacgazdasági környezetben.

A rendezvény tervezett programja:

1. nap (május 6., csütörtök)

11.00 órától: A WOOD TECH Erdészeti és Faipari Szakvásár megnyitója.

15.00 – 18.00 óra: MERRE TART AZ ERDŐGAZDÁLKODÁS? c. szakmai konferencia az ágazat helyzetéről és irányításáról.

Megnyitó.

Plenáris ülés:

– Az erdőgazdálkodás és elsődleges faipar irányítási, szervezeti kérdései, főbb szakmai sajátosságai, jogi szabályozása (erd. oktatás, kutatás) a nemzetközi együttműködés lehetőségei, feltételei.

– Az erdészeti politika főbb irányjai.

Előadók: ismert vezetők, irányító szakemberek az FM, OEE, KTM, Áll. Vagyonkezelő Rt., Erdészeti és Faipari Egyetem, ERTI részéről.

– Kerekasztal beszélgetés és konzultáció.

2. nap (május 7., péntek)

9.00 – 13.00 óra: MERRE TART AZ ERDŐGAZDÁLKODÁS? c. szakmai konferencia az ágazaton belüli eredményekről.

Az első napi plenáris előadások után itt már szekciókban folytatódik a munka.

A tervezett szekciók a következők:

1. Erdészeti politika

Szekció elnök: *dr. Solymos Rezső.*

1/1. *Geney Ferenc:* Erdészeti politikánk az európai erdészeti politikák tükrében.

1/2. *Dr. Solymos Rezső:* Természetközeli erdőgazdálkodás Európában és Magyarországon.

1/3. *Iffy. dr. Solymos Rezső:* Jóléti erdők – társadalmi kapcsolatok.

1/4. *Dr. Szenárdi László:* Természetismereti erdőgazdálkodás vagy energia-erdők?

1/5. *Henter Pál:* Örökkétermő erdők szerepe a versenyszférában.

1/6. *Rakonczay Zoltán:* Szertefoszlott álmok, avagy az erdők második Trianonja.

1/7. *Tóth Aladár:* Erdőgazdasági telekügyek – mecseki példák.

1/8. *Dr. Czerny Károly:* Városok környezetalakítása erdőgyűrűk telepítésével.

2. Erdővédelem

Szekció elnök: *Varga Ferenc.*

2/1. *Dr. Tóth József:* A magyarországi erdők egészségi állapota.

2/2. *Bohár Gyula:* Pusztuló kocsányos- és kocsánytalantölgyek jellemző belső szimptomái, a valószínű kiváltó tényezők és ezek feltételezhető növénykórtani szerepe.

2/3. *Dr. Leskő Katalin:* A mecseki és zselici bükkösök egészségi állapota.

- 2/4. **Koltay András:** A feketefenyő és erdeifenyő hajtáspusztulását okozó gomba (*Diplodia pinea* / Desm. / Kickx) hazai kártétele, biológiájának vizsgálata.
- 2/5. **Lakatos Ferenc:** A lucfenyő szűkártevéi elleni biológiai védekezés a Soproni-hegységben.
- 2/6. **Dr. Csóka György:** Kölcsönhatások alföldi fenyvesekben termőhely, faállomány és tűfogyasztó rovarok között.
- 2/7. **Szántó Mária:** Gyűrűs Armilláriák az erdőben.
- 2/8. **Dr. Fűrher Ernő:** Talajkémiai vizsgálatok az erdővédelmi hálózat erdőártásulásaiban.
- 2/9. **Veperdi Irina:** Faállományok kondíciójának meghatározási lehetősége elektromos ellenállás mérésével.
- 2/10. **Dr. Ghimessy László:** Erdőtűzek, azok utóhatásai és a károk mérséklésének lehetőségei.
- 2/11. **Dr. Gyarmati Béla:** A faanyagvédelem szerepe fagazdálkodásunkban.

3. Erdőművelés

- Szekció elnök: **dr. Bondor Antal.**
- 3/1. **Mátyás Csaba:** Új kezdeményezések szaporítóanyag származási körzetek kialakítására.
- 3/2. **Bordács Sándor:** A szaporítóanyag-gazdálkodás megújuló jelentősége a természet szerű erdőgazdálkodásban.
- 3/3. **Béky Albert:** Tölgygazdálkodásunk néhány kérdéséről.
- 3/4. **Dr. Halupa Lajos – Tóth Béla:** Nyártermesztésünk jelene és jövője.
- 3/5. **Gabnai Ernő – dr. Halupa Lajos:** A nemes nyárasok ültetési hálózata, nevelése és fatermése.
- 3/6. **Dr. Sárvári János:** A közönséges dió erdészeti hasznosításának lehetőségei.
- 3/7. **Dr. Béky A. – dr. Hajdú G. – dr. Halupa L. – Rédei G. – Veperdi G.:** A gazdaságtalan erdők erdőművelési kérdései.
- 3/8. **Bidló András:** Egy ártéri terület termőhelyének változása.
- 3/9. **Dr. Hajdú G. – dr. Halupa L. – dr. Sugár L.:** Vadtakarmányerdők létesítése a farm-szarvasok jobb tápanyagellátása érdekében.
- 3/10. **Dr. Horn Péter – dr. Sugár László:** Az intenzív nagyvadtenyésztés jelentősége.
- 3/11. **Kucsara Mihály:** A csapadék benedvesedési veszteségek.

4. Erdészeti üzemgazdaság

- Szekció elnök: **Ormos Balázs.**
- 4/1. **Dr. Illyés Benjamin – dr. Héjji Botond – Marosi György:** Az erdőértékelési kutatások újabb eredményei.
- 4/2. **Takács László:** Erdőértékszámítás és erdőművelés.
- 4/3. **Gólya János – dr. Rumpf János:** Költség-hozam elemzések a fahasználatban.
- 4/4. **Dr. Héjji Botond:** Az erdőgazdálkodás támogatása a gazdaságtalan erdőkben.
- 4/5. **Dr. Illyés Benjamin – Marosi György:** Az erdőfelújítások finanszírozásának változása.
- 4/6. **Lett Béla:** Az erdő- és fafeldolgozó gazdaságok átstrukturálódása.
- 4/7. **Möcsényi Miklós:** A faforgalom tendenciái Európában, illetve Magyarországon.
- 4/8. **Telegdy Pál:** Vállalkozás a magyar erdőgazdálkodásban.
- 4/9. **Zsomboly Zoltán:** Industrial engineering az erdőgazdaságban.

5. Erdészeti műszaki

- Szekció elnök: **dr. Kosztka Miklós.**
- 5/1. **Dr. Marosvölgyi B. – dr. Horváth B. – Kovács Jenő:** Az erdészeti gépésztés új szempontjai.
- 5/2. **Kárpáti Zoltán:** A gépek által keltett zaj és vibráció elemzése.
- 5/3. **Dr. Horváth – dr. Pirkhoffer J.:** Erdészeti gépek munkavédelmi minősítésének értékelése.
- 5/4. **Nagy András:** Térinformatika az erdészeti kutatásban.
- 5/5. **Péterfalvy József:** Vonalvezetési megoldások vizsgálata és értékelése erdészeti utak tervezésénél.
- 5/6. **Vadász László:** Az erdei utak használati díjáról.
- 5/7. **Gólya János:** Magyarországi fahasználati felmérések eredményei.
- 5/8. **Kucsara Mihály:** Erdészeti kisvízgyűjtők mértékadó vízhozama.
- 5/9. **Pálóczy Bertalan:** Fafeldolgozás a Nyírségben.

20.00 órától: **SZAKESTÉLY** az Erdészeti és Faipari Egyetem.

3. nap (május 8., szombat)

10.00 – 13.00 óra:

– Kerekasztal beszélgetés és konzultáció.
– Filmvetítés.

1. **Pápay Gábor:** Erdészportrék – SOPRON 1956 – 1956 őszén az erdészeti felsőoktatás oktatói és hallgatói gardájának több mint fele elhagyta az országot. Az akkori eseményeket mindenki másképp élte meg. A filmben három erdőmérnök emlékezik. Egy közös bennük: ITTHON MARADTAK.
2. **Somogyi Zoltán:** Képek Kanada élővilágáról.

Vásárlátogatás

Este: **VALÉTA BÁL**

Reméljük, hogy Ön is részt vesz a **TALÁLKOZÓN!**

Tisztelettel:

Tóth Béla
az ERFATERV Kft.
ügyvezető igazgatója

Schmotzer András
az Országos Erdészeti
Egyesület elnöke

A találkozó, konferencia, WOOD TECH vásár részletes tematikáját a résztvevőkhöz eljuttatjuk.

Bővebb információ, felvilágosítás: **EKFM (ERFATERV) Kft.:** Nyerges Éva. Tel.: 142-6199, 122-7605. Fax: 142-6199, 121-4071.

A Magyar Tudományos Akadémia Erdészeti Bizottsága és a Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti és Faipari Főosztálya kezdeményezésére, a minisztérium színháztermében 1993. február 24-én az állami erdészet jövője tárgyában tartott

ORSZÁGOS ERDÉSZ GYŰLÉSEN

elhangoztak kivonatos közlése.

Megnyitó

DR. ANTALL JÓZSEF miniszterelnök:

Elnök úr, miniszter úr, hölgyeim és uraim! Először is köszönetet szeretnék mondani a Magyar Tudományos Akadémia Erdészeti Bizottságának a megtisztelő felkérésért, és meghívásért, és azért, hogy a mai napon önök előtt szólhatok, és hogy az erdészet ügyét – és ezt nagyon széles értelemben véve, az ehhez kapcsolódó járulékos elemeket is tartalmazó erdészeti politikát – e körben megtárgyalják, és minderről e magas szakmai fórum, e magas grémium állást foglaljon, nyilatkozzék, amit mi a kormányzati politikában figyelembe vehessünk, és a kormányzati politikába beiktathassunk. Az erdő olyan területet jelent, amiről minden körülmények között külön is szólunk kell. Amikor erdészeiről beszélünk, akkor nemcsak erről a tudományos fogalomkörrel kell beszélnünk, hanem mindazokról a gyakorlati kérdésekről, amelyek ehhez szervesen kapcsolódnak.

Miről is kell tulajdonképpen ebben az esetben beszélnünk? Az elsődleges, hogy Magyarországon a királyi erdőknek, a kincstári erdőknek – nyugodtan mondhatjuk – az egész ország történetét érintő, és Magyarország benépesülése és gazdálkodása szempontjából kiemelkedő jelentőségű volt. Az erdő Európa történetében – embercélú képcsségével – kiemelkedő szerepet játszott a középkortól kezdve. A másik, amiről szólni kell, az, hogy Magyarországon az erdészet milyen vonatkozásban kapott európai mértékkel mérve is kiemelkedő szerepet. Ez pedig a képzés és a jogszabályalkotás, amiben Magyarország előljárt.

A selmecbányai bányászati akadémiaként induló, európai viszonylatban első és kiemelkedő felsőoktatási intézet a múlt században, a reformkorban kibővült az erdészeti felsőoktatással.

Az erdészek nagyon gyorsan átvették azt a szellemiséget, amit a bányászok már előttük is képviseltek. Ez az, amitől a magyar erdészet, a magyar erdőmérnökök, és általában ez az egész szakma nemcsak szakmai szempontból, tudományos szempontból, hanem emberi szempontból is egy olyan közösséget, olyan szolidaritási érzést tudott kitermelni, olyan hagyományokra tudott támaszkodni, amely éppen e múlt században megszülető erdészeti felsőoktatásban szerepet játszott.

A másik a jogalkotás. Az erdész számára mindig könnyebbnek és rokonszenvesebbnek tűnhet a nagy egységben fenntartott erdő, a tulajdoni, birtoklási, hasznosítási kérdéseknek a kincstári állami erdők egységének fenntartásával történő kezelése. De történelmi korszakforduló a miénk, és az egész világban, ahol meg kell tudnunk különböztetnünk azt, hogy a közösség meddig mehet el, meddig mehet el az állam, hol jelentkezik az egyes személy, a köz- és magánérdek összeegyeztetési lehetősége. Ha mindezt figyelembe vesszük, akkor a tulajdonlást egyértelművé és világossá kell tenni. Mi az, ami kincstári, mi az, ami állami tulajdon volt és marad?

Ebben a kérdésben kell megtalálni azt a formát, amelyben a birtoklás és a hasznosítás korszerűen érvényesülhet. Magyarországon az 1879. évi XXXI. törvénycikket megelőzően rájöttek már arra, hogy az egykori úrbéres erdőket és a közbirtokossági erdőket nem szabad hagyni tovább osztani, mert szakmailag telepítési, tervezési és hasznosítási szempontból az erdő kárára történik. Ezért e vonatkozásokban olyan törvények és jogszabályok születtek, amelyek éppen ezt a tulajdonlási és hasznosítási kérdést érintették. Ennek számkunkra történelmi tanulságnak kell lennie, hogy az elaprózódás, a felosztás, a tulajdoni változás, a tulajdon megnevesítése nem mehet a szakmai érdekek kárára.

Amikor ezekről a tulajdoni kérdésekről beszélünk, akkor egyéb kérdésekre is figyelnünk kell. Az erdő szerepe világszerte megnőtt. A környezetvédelmi szemlélet tulajdonképpen a természetvédelemből nőtt ki, és érdekes módon a világ egykor leginkább természetet pusztító, leginkább a természeti kincsek bőveiben lévő országában, az Amerikai Egyesült Államokban született meg. Ez azután később érvényesült Európa nyugati felében, az industrializálódott területeken, de máig nem következett be a természetet leginkább pusztító egykori Szovjetunió területén, ahol a környezetvédelem – hasonlóan számos keleti országhoz – az egykori keleti blokkban nagyon is hátul kullogott.

Ma Magyarország gyökeres átalakítás előtt és közepette van. Szólni kell arról is, hogy a privatizáció természetesen súlyosan érinti az erdészet struktúráját, súlyosan érinti a szakmai szempontokat, és mindez még súlyosabban jelentkezik önkönlé egyenként, és személyenként. Néha egzisztenciális kérdéseket vet fel. Minden átalakulás sajnos ezzel jár, de ezeket a problémákat kell tudnunk kezelni, ezért vagyunk itt, és ezért kérjük az önök tanácsait. A 19 állami nagyvállalat privatizációja az egyik kérdés. Ez jelzi, hogy a privatizációs problémák hogyan függenek össze az előbb említett szakmai kérdésekkel. Szólunk kell arról, hogy Magyarországon 1,8 millió hektár a teljes erdőterület, és ebből 1,3 millió hektár az állami erdőterület, ha jó számokat írtak fel munkatársaim. Az állami erdők értéke mintegy 300 milliárd forint, bár hivatalos értékelés e tekintetben nem történt.

Jelen ismereteink szerint a faexport értéke 7-8 milliárd forint körül van. A behozatal értéke mintegy 3 milliárd forint. Amit igen nagy dolognak tartunk, és úgy érezzük, hogy érdemes róla beszélnünk, hiszen ez a költségvetést érintő kérdés: az 1993-as telepítési terv 3500 hektárt érint, a költségvetési törvényben 450 millió forinttal. Ha társadalmi és munkaerő szempontból vizsgáljuk, akkor ez egy olyan adat, amelyre érdemes felhívni a figyelmet.

A fagazdasági ágazatban jelenlegi statisztikai adataink szerint 35-40 ezer között van a munkaerő létszáma, 35 és 40 ezer embernek a kenyéréről van szó, ebből kétezer az erdőmérnök és 5000 az erdésztechnikus.

Fontos, hogy a szövetkezeti átalakítások kiteljesítése, a 19 állami nagyszervezetnek a biológiai alapokat is védő privati-

záció után, az egységes állami erdőkezelés követelményének megfelelő szervezetre jöjjön létre.

Kormányzati szempontból is át kell tekinteni az erdőfelügyeleti, rendezési, és szervezeti feladatokat. Foglalkozni kell azal a kérdéssel, hogy a központi irányításnak az átalakuló tulajdonviszonyok mellett mi a formája, speciális jellege. A parlamentáris kormányzás emellett azt is megvizsgálandóvá teszi, hogyan lehet érvényesíteni az egységes agrárpolitikán belül a különböző környezetvédelmi, természetvédelmi szempontok figyelembevételével egy minisztérium, egy kormányzati irányítás területén ennek a speciális területnek az irányítását.

Kormányzati szempontból is nézve, nemcsak a szakma, az ágazat szempontjából azt kell mondanom, hogy mindig különbséget kell tenni, amikor valamit tudományos szempontból, akár egy ilyen életteni egységnek tekintünk, és onnan vizsgáljuk az egyéb ágazatokat, attól, amikor államigazgatási szempontból vizsgáljuk. Akkor nem mindig leegyszerűsítve mutakoznak a problémák, és az ellenérdekeltség egyensúlya biztosítja a jó kormányzást.

Nagyon jónak tartom kormányzati szempontból, hogy mindaz, ami e szakmával összefügg, az önkéntes emberi közösséggel, az kormányzati és államigazgatási szempontból megoszlik a Földművelésügyi Minisztérium, a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, bizonyos értelemben az ipari tárca felügyelő szerepe között. Ez azt jelenti, hogy kormányzati szempontból a minisztériumok tulajdonosi szerepe csökken, és itt lép be a tartós állami vagyonkezelő, az ÁV Rt. szerepe. Erről azt kell – a törvény birtokában – most már tudnunk, hogy egy holding, egy állami holding jellegű szervezet képes arra, hogy a minisztériumok kormányzati igazgatási feladatait tulajdonképpen biztosítva, ellássa azokat a feladatokat, amelyek az államnak, mint tulajdonosnak piaci körülmények között el kell látnia.

Ezért, amikor Önök véleményt fognak mondani (és ez nagyon fontos számunkra) ezekről a kérdésekről, akkor ne azt az egyedüli szakmai szempontot vizsgálják, hogy az erdő és az összes ehhez kapcsolódó terület – a vadgazdálkodástól a faiparig, idegenforgalomig – és minden más, ami hasznosítható ebben az ágazatban, az egy helyre koncentrálódjék, mert ha egy helyre koncentrálódik, akkor pontosan a kormányzati kiegyenlítő szerep nem érvényesül, és az ellenérdekeltség hiánya tévútra vezet. Önök azt próbálják vizsgálni, hogy éppen a miniszteriális irányítás, a tulajdonosi rendszer, az előbb elmondottak alapján az állami tulajdontól a magántulajdonig, ezen a területen, az erdészeti területén hogyan kezelhető.

A kormány mindent elkövet annak érdekében, hogy azokat a jogszabályokat, törvényeket és kormányrendeleteket, amiket a kormány és a parlament még meg tud az elkövetkező időszakban hozni, e parlamenti cikluson belül, azt elősegítse. Ez vonatkozik természetesen a vadászati törvényre is.

A magyar átalakulás egyik legnehezebb problémája a jogalkotás területén maga a jogalkotási törvény. Az a tény, hogy a jogalkotási törvény a jogszabályi hierarchiában túl sokat köt a törvényekhez, a törvényformához, és keveset tesz lehetővé kormányrendeletek, miniszteri rendeletek megalkotására. Ez jogi szempontból azért nem jó, mert minden szakma, minden tárca és valamennyi miniszter egy kódexet akar a nevéhez fűzni, egy olyan jogalkotási produktumot, ami átfogta az egész területet és maradandó. Ez nagyon helyes és szép ambíció, csak hogy az átalakulás időszakában – akár 1848-ban,

1867-ben, vagy az I., illetve a II. világháború után – mindig laza kerettörvényeket hoztak, gyorsan. Olyan kerettörvényeket, amit azután kormányrendeletekkel lehetett kiegészíteni, és a kormányrendeleteket gyorsan lehetett az életbe igazítani, hiszen ott nincs presztizskérdés, akár két hét múlva egy minisztertanács megváltoztathatja a kormányrendeletet, ha az hibásnak bizonyult.

A parlament igenis rekordot döntött, igenis annyi törvényt hoz, mint kevés más parlament. De így sem lehet ezt helyettesíteni, és az átalakulást ezen az úton végrehajtani, ha nem módosítunk a jogalkotási törvényen, a szemléletünkön, és ha a parlament nem törekszik arra a jövőben, hogy bizonyos törvényeket kivételes eljárással meggyorsítva hozzon meg.

A világon nagy jogállamokban is természetes, hogy a szakmai törvényeket – bizottsági viták után – nem bízzák többet vitára, hanem gyorsan megalkotva, máris a politika, a nemzetgazdaság szolgálatába tudják állítani.

Megköszönve figyelmüket és türelmüket, hogy mindezt meghallgatták, szeretném megismételni azt, amivel az elején is foglalkoztam, hogy az erdő, az erdészet és az erdővel foglalkozó ember valóban az egész emberiséget, nemzetet szolgálja. Ezen belül éppen a természethez való kötődése, és Magyarországon a különleges tradíció következtében, ami Selmecbányáról elindulva Sopronban, és az egész országban kiterjeszkedve az erdészet, az erdészek szellemét áthatja, az olyan többlet a magyar nemzeti gondolkodásban, olyan többlet a szakmai felelősségben, az országért való felelősségben, amire önként büszkék lehetnek.

Öszintén örülök, ha minél több olyan szakma lenne, ahol ez a belső kohéziós erő, ez az erkölcsi erő és ez a nemes értelemben vett küldetésstudat, ami áldozatokra képes, élne ugyanúgy, ahogy önkönl. Ez az erkölcsi, szellemi és nemzeti tőke, ami az erdészek jelentenek Magyarországra számára, a gazdasági szempontok mellett, legalább olyan súllyal, az igazi, morális érték és morális garancia arra, hogy sikerüljen fog együttesen végrehajtanunk nemcsak az erdők megmentését, nemcsak az erdőgazdálkodás megújítását, hanem ezt az egész programot, ami az önkéntes szakmája, és az ország előtt áll. Megköszönöm a megtiszteltetést, köszönöm elnök úr szavait, és sok sikert kívánok a tanácskozásukhoz, munkájukhoz.

DR. MÁTYÁS CSABA, az MTA Erdészeti Bizottságának elnöke:

Azt hiszem, történelmi leckét kaptunk, én külön köszönöm a miniszterelnök úrnak azt, hogy hagyományainkra is utalt. Nem titok, hogy az erdészek rendkívüli módon ragaszkodnak a hagyományokhoz.

Ami a jogalkotási és államigazgatási kérdéseket illeti, szeretném biztosítani miniszterelnök urat arról, hogy nem kívánom a szakmai csúslátás hibájába esni.

Felkérem a földművelésügyi miniszter urat, hogy szóljon az erdész gyűléshez.

DR. SZABÓ JÁNOS földművelésügyi miniszter:

Biztosítom önöket arról, hogy teljes szívvel és teljes erővel az erdészeti ügye mellett állok, mert hiszem azt a bölcsességet, hogy a XXI. század legnagyobb értéke a tiszta víz, a jó levegő és a csend lesz.

Én abban bízom és azt kérem önöktől, hogy mondják el a gondjaikat, önként mondják el az elképzeléseiket a miniszteriumnak, és az annak élén álló miniszternek az lesz a dolga, hogy ezeket ötvözze, szintetizálja és a jogalkotás keretében

valamilyen módon megjelenítse, az önk akaratát az országgyűlés felé tolmácsolja. Én a magam részéről még annyit szeretnék hozzátenni, hogy az erdészeti törvénytervezet minden valószínűség szerint a törvény erejére fog emelkedni. Azt kérem önöktől, hogy legyenek ma hasznos segítségére ennek a jogalkotási munkának, mert ez azután végeredményében úgyis az önök és az erdészeti, az erdő boldogulását, illetve sorsának jobbra fordulását fogja eredményezni.

DR. MÁTYÁS CSABA:

A Magyar Tudományos Akadémia Erdészeti Bizottsága két alkalommal foglalkozott az erdőgazdálkodás és az államerdészeti helyzetével, azért két alkalommal, mert az első alkalommal – számomra máig is érthetetlen módon – nem kaptuk meg a megfelelő információkat arról, hogy végül is milyen helyzet felé sodródik az erdőgazdálkodás, viszont a második alkalommal, decemberben hozott állásfoglalásunk széles körben publikussá vált, és kiváltója ennek a mai összefoglalásnak. Felkérem a bizottság útkérőjét, hogy ismeresse az erre vonatkozó állásfoglalást.

DR. FÜHRER ERNŐ ERTI osztályvezető, az MTA Erdészeti Bizottságának titkára:

Az MTA Erdészeti Bizottsága 1992. szeptember 16-án és december 10-én az állami erdőgazdálkodás átalakítása tárgyában állásfoglalást és határozatot hozott. A bizottság úgy ítélte meg, hogy az állami tulajdonú erdőkben a gazdálkodási tevékenység ellátására egy egységes állami erdészeti szervezet a legmegfelelőbb. Szakmai szempontok és a minisztérium asztalára több változatban letett állásfoglalási javaslatok figyelemmel kívül hagyásával azonban, a Kormány a 126/1992. számú rendeletével a 19 állami erdőgazdaság vagyonát az ÁV Rt. kezelésébe utalta.

Az általános érvennyel kötelezővé tett részvénytársasági forma, amelyet a profitorientált ÁV Rt. kénytelen irányítani, óhatatlanul előtérbe helyezi a rövidtávú érdekelttség érvényesítését. Ezért nem tudja figyelembe venni, hogy:

- az erdővagyon jövedelemtermelő képességét elsősorban nem a piaci körülmények, hanem az ökológiai viszonyok és a biológiai törvények határozzák meg, és hogy
- az erdőnek vannak közérdekű, nem piacosítható szolgáltatásai, mint pl. a levegő-, víz- és talajvédelem stb.

Az állami erdők kezelését ellátó önálló, egymástól független részvénytársaságoknak – az erdővagyon alacsony tőkehozadéka miatt – nem fűződik érdekük az erdővagyon mennyiségének gyarapításához és értékének növeléséhez, hiszen ez hosszútávú befektetés. Az erdőgazdálkodás jellegzetessége továbbá az, hogy a hozadék idő előtti kivételével a jelenben kaphatunk nyereséget, a jövőben azonban a következő erdész generációk és a nemzetgazdaság számára helyrehozhatatlan kárt okozhatunk. Az ÁV Rt. irányítása alatt az erdőből nyert hozadék beolvad az egyéb bevételekbe, és csak esetlegesen szolgálhatja az erdő céljait. A hosszútávú érdekek és a tartamosság elve ezért, a pillanatnyi gazdasági sikerek miatt csorbát szenvedhetnek. A szakemberek, de elsősorban a vezetők megítélésének legfőbb feltétele ezen részvénytársaságok esetében valószínű, hogy az éves pénzügyi eredmény lesz. A kezelő részvénytársaságok értékelése is hasonlóan történik és nemcsak a rájuk bízott erdővagyon szakszerű hasznosítása alapján. Elgondolkodtató az is, hogy Nyugatban, ahol a részvénytársasági formának évtizedekre visszanyúló hagyományai vannak, soha sem került sor az állami erdővagyon ily

módon történő kezelésére. Ez nálunk is csak a kincstári törvény megalkotásáig létező közös megoldásként fogadható el.

A közérdek és a szakmai szempontok, továbbá az ország gazdasági teherbíró képessége is azt támasztja alá, hogy az állami erdők kezelését egy egységes, magát költségvetési támogatás nélkül fenntartani képes, a piaci körülményekhez igazodó erdészeti szervezet végezze, amely a szakirányító és felügyeleti tevékenységet is ellátó **Országos Erdészeti Hivatal** keretében működjön. Így megvalósulhat az oly régen vágyott szakmai önállóságunk. Egy olyan szervezet tehát, amely:

- az állami tulajdonú erdőkben folyó gazdálkodás jelenlegi szervezetéből, az erdészetekből és az erdőgazdaságokból, illetve a helyükbe lépő gazdasági társaságokból, azok érvényben lévő jogosítványainak meghagyásával kialakítható,
- révén az **Országos Erdészeti Hivatal** az állami tulajdonú erdők esetében a tulajdonosi jogokat gyakorolja,
- képes az erdő erőforrásaival eredményesen gazdálkodni úgy, hogy az erdő hozadéka biztosan az erdőfenntartás és -nevelés céljait szolgálja,
- lehetővé teszi azt, hogy a sokoldalú társadalmi elvárások teljesítése, illetve kiegészítő állami támogatása hatékonyan valósuljon meg,
- módot ad arra, hogy az állam által jóváhagyott és a társadalom részéről elfogadott erdészeti politikát súlyánál fogva az ország összes erdőterületén érvényesíteni lehessen, és
- amelynek élén az államigazgatás szervezetében, erdészeti kérdésekben döntési jogkörrrel felruházott erdész szakember áll.

Az állami erdők önálló, egymástól független részvénytársaságok révén történő kezeléséből adódó profitorientált, rövidtávú érdekelttség semmilyen törvényi szabályozással és a leghatékonyabban működő erdőfelügyelettel sem oldható fel.

Az egységes erdészeti szervezet bevezetésével:

- megvalósulhat nemcsak az erdész kerületek és az erdészetek, hanem az erdőgazdaságok szintjén is a mindennapos, nemzeti igényekhez igazodó szakmai irányítás és ellenőrzés,
- megszüntethető a szakemberekben kialakult egzisztenciális és szakmai bizonytalanság, hiszen a gazdálkodó egységek (erdészetek, erdőgazdaságok) vezetőit – szakmai feltételek és emberi tulajdonságok alapján – a tulajdonosi jogokat gyakor-

Felhívás

Az Erdészeti és Faipari Egyetem Szakgyűjteménye a felújított Templom utca 4. szám alatti épületben, szeptember elején – az egyetem tanévnyitói alkalmából – szeretné megnyitni időszakos kiállítását **Diák hagyományok** címmel.

Tisztelettel kérem kedves szakértőim ötleteit, javaslatait, véleményét, közreműködését, meglévő – a témakörhöz kapcsolódó – tárgyi és dokumentációs anyagaink rendelkezésünkre bocsátását.

Segítőkézzel támogatásukat előre is köszönöm.

Dr. Ráczné dr. Schneider Ildikó
múzeumigazgató

Postacímünk

EFE Múzeuma 9400 Sopron, Templom utca 4.

ló Országos Erdészeti Hivatal vezetője nevezi ki és menti fel,

– a szakemberek megítélése a gazdálkodás pénzügyi eredménye mellett a jó minőségű, de nem minden esetben jövedelmező szakmai munka alapján történik.

Hozzászólások

DAUNER MÁRTON, az FM Erdészeti és Faipari Főosztály vezetője:

A rendszerváltást követően az FM Erdészeti és Faipari Főosztály alapfeladatának tartotta, hogy az állami erdők kérdésében is mielőbb szakértői álláspontot alakítsanak ki. A korábbi döntő hányadú állami tulajdonú, valamint szövetkezeti és egyéb kezelési formával szemben, az időközben kelt jogszabályok következtében várhatóan az erdők 35-40%-a valóságosan magántulajdonba kerül.

Az állami erdők végleges körét a kincstári vagyonról szóló – előkészítés alatt lévő – törvény fogja rendezni. Sajnálatos azonban, hogy ez a törvény nem az elsők között került betervezésre és elfogadásra.

Az államerdészeti koncepció kidolgozásához kapcsolódó előkészítő munkát már 1990-ben elkezdjük. A koncepció anyagok bemutatásával, 1991 közepén beszámoltunk a minisztérium vezetésének. Az akkor elfogadottak szellemében készítettük elő azon kormányelőterjesztést 1992 elején, melynek nyomán az érintett erdőgazdasági vállalatok államigazgatási irányításba kerültek.

E kormánydöntés szerint készítettük elő a speciális privatizációs programot, amelyet a Gazdasági Kabinet 1992 novemberében elfogadott.

Kétszer a minisztérium vezetése elé terjesztettük a koncepciót, de ez végül is abban a formában nem került elfogadásra. Elfogadásra került ugyanakkor a tartós állami tulajdonban maradó vállalkozói vagyonról szóló 1992. évi LIII. törvény, valamint a végrehajtására kiadott 126/1992. sz. kormányrendelet. Ennek értelmében az állami erdő, valamint a korábban FM felügyelet alatt működő 19 erdőgazdasági vállalat az Állami Vagyonkezelő Rt.-hez került. Ez a változás tulajdonlás és felügyelet vonatkozásában azonban nem érintette a HM felügyelete alatt lévő mintegy 86 ezer ha erdőt és az azt kezelő három erdőgazdaságot.

A jelzett változás számos vonatkozásban egyértelmű előrelépést jelent. Azonban nem nevezhető véglegesnek és számos kedvezőtlen folyamat kiindulópontja lehet.

A végleges cél elérése érdekében indokolt tehát a korszerűsített erdészeti politikát, valamint az erdővagyon sajátosságait, továbbá a költségvetés lehetőségeit együttesen figyelembe vevő, az állami erdőt kezelő egységes szervezet kialakítását megcélózni.

A kötelezettségek és sajátosságok egy jogi személyiséggel, teljesítményorientált államerdészeti szervezetben oldhatók meg. A szervezet működési formájában lehet gazdasági társaság, vagy egyedi szabályozású. Mindkét változat harmonizál az Európai Közösség országaiban megismert megoldásokkal.

SZABADOS JÁNOS, az ÁV Rt Erdészeti Portfolio igazgatója:

Értelmezve a meghozott parlamenti és kormányzati döntéseket, a legfontosabb következtetés az, hogy a mindennapi erdészeti munkában nem hoznak, nem hozhatnak lényeges

változást a privatizációs jogszabályok. A tulajdonos nem változott, csak a tulajdonosi irányítás technikája igazodik a piacgazdaság általános stratégiájához, a *társasági joghoz*. Talán éppen ez a tény, vagyis az érezhető változás hiánya az, ami az erdészársadalmon belül megosztottságot váltott ki. A csőd és felszámolás árnyékában gazdálkodó erdész kollégáink közül is sokan a remélt mélyreható változásban látják a megoldás kulcsát. Ez a kulcs az önfinanszírozó gazdálkodást folytatató, a költségvetéstől független adóterhekől és éves profittermelési kényszertől mentes államerdészet.

Sok kitűnő és tisztességes kollégánk másként gondolkozik. Az erdőgazdálkodásban a vállalkozást kedvelő, abban tapasztalatot és sikerélményeket szerzett erdész szakemberek megnyugtatónak tartják, hogy a társasági formában – lényegében változatlan feltételek között – megőrizhetik gazdálkodói függetlenségüket, kivívott kedvező gazdasági pozícióikat. Ez a szakmai kör megnyugodva fogadja, hogy nem történt radikális változás.

A társasággá alakulás önmagában a tő melletti erdész munkájában és így az erdőben semmilyen negatív hatást nem hoz. Az erdőgazdasági rt. csak biológiai erdészetekből fog állni és befektetései lesznek a korábbi ipari üzemegységekből alakult társaságokban. Megszűnik tehát a vertikum hátránya, anélkül, hogy előnyeit elvesztenék.

Mindebből egyértelműen következik, hogy az erdőgazdaságoknál megkezdett átalakulási folyamatot be kell fejezni, mert minden más elképzelés anarchikus állapotot teremtené.

DR. MAJER ANTAL ny. egyetemi tanár:

Az önálló, egységes irányítású, nem profitorientált, államerdészeti kezelési gazdálkodás kibontakozásában látom leginkább megvalósíthatónak a hazai erdészet ügyét. Minden egyéb esetben az ezidáig tapasztalt kudarc csak fokozódhat, legyen az nyereségre dolgozó vállalati, vagy részvénytársasági, vagy éppen magán erdő.

A nyereséggazdálkodás vállalati és személyi érdekei, a pénzügyi kapcsolódás sokszor vitte el a gazdálkodót a pillanatnyi érdekek felé: s szenvedett a termelési érték tekintetében jelentéktelen súlyúra apasztott erdőművelés.

SCHMOTZER ANDRÁS vezérigazgató, az OEE elnöke:

Tisztelettel köszöntöm az első országos erdész gyűlés valamennyi jelenlévő résztvevőjét és rajtak kereszttül azokat, akik ma nem lehetnek itt. A terem korlátozott méretei nyilvánvalóan meghatározták egy meghívási kört, ez nem az Országos Erdészeti Egyesület tiszte volt. Mindemelllett azt hiszem, hogy valóban történelmi sorsfordító időszakot, illetve napot élünk.

Az 1990. június 29-i választmányi ülésünk elfogadta azt az alapvetést, amely ma is érvényes, hogy az erdőben az alaptevékenységet ki kell venni a piaci verseny szférából és vagyonértékelési alapon kell végezni.

Az egyik pont úgy szól, hogy az erdőgazdálkodás sajátosságai szükségessé teszik az erdőgazdálkodás intézményi rendszerének megerősítését, az erdészeti államigazgatás önállóságát meg kell erősíteni, mert csak egy tárca belül lehet minden tevékenységet jól gyakorolni. Ezt fogalmaztuk meg akkor. Minden erdőben a főhatóság által jóváhagyott üzemi terv szerint kell gazdálkodni, és az üzemtervezés költségeit központosítva kell biztosítani. Az erdőfelügyelet hatósági jogkörét növelni kell, nagyfokú önállósággal, anyagi megbe-

csüléssel, szakmai színvonalú elemeléssel. Húsz éve beszélünk erről a témáról. A szakmán belüli disszonáns hang egyik megnyilvánulása volt, amikor igyekeztünk nemcsak látszólag, hanem valóban egységet teremteni. Ennek jellemző dátuma volt 1992. december 17., az állásfoglalás hamarosan megjelenik. Ezen állásfoglalásnak alapvető momentumát szabad legyen itt ismertetnem:

1. Az erdő sokrétű rendeltetésének teljes körű érvényesítése, a közhasznú feladatok mindenkori ellátása érdekében az erdőgazdálkodás és a vadgazdálkodás szakmai felügyelete és irányítása mindenkor az ágazatot megillető önállósággal, egy miniszter felelős vezetése alatt összpontosuljon. Ugyanígy kell megoldani az erdőfelügyelet, az erdőrendezés mint állami funkció megnyugtató finanszírozását is.

2. Az említett közhasznú funkciók a legteljesebben clégesség mennyiségű, hosszú távon is állami tulajdonban maradó erdőterületekkel érvényesíthetők, ezért javasoljuk, hogy a jelenlegi állami tulajdonban lévő erdőterületek, leszámítva a már kárpótásra kijelölteket, feltétlenül maradjanak továbbra is az állam tulajdonában.

3. Ezen területek kezelésére a 3084/1992-es kormányrendeletnek megfelelően mielőbb egységes, profilított állami gazdálkodó szervezetet kell létrehozni. Ezt a kormányhatározatot ebben a házbán nem teljes mértékig támogatták az elmúlt évben. Nem hajtottuk végre. Az erdőgazdálkodás-termesztvédelem ez év januárjában tartott konferenciájának állásfoglalása: az ország területének 18%-át kitevő erdőterület, valamint a megnövekedett társadalmi és környezetvédelmi igények szükségessé teszik az erdészeti államigazgatási helyzetének megerősítését, önálló erdészeti főhatóság létrehozásával.

Egy gondra szeretném még felhívni itt a jelenlévők figyelmét. Folyik az erdők kárpótlása, sokat beszélünk már róla. Csak egyetlen mondatot még: elhibáztunk tartjuk, hogy az erdőállomány értéke a kárpótálás során nem jelentkezik.

Örömmel hallottam, hogy miniszterelnök úr és miniszter úr is a törvényalkotásról szólt, ezévből ennek kell lenni a főfeladatnak, hogy az alapvető föld-, természetvédelmi, környezetvédelmi, erdő- és vadászati törvényeket ez a parlament megalkossa.

Harminc-negyvenézer ember él az erdőből. Az erdész, erdőmérnök vidéken él: a falvakban, városokban politikai erő is. Parlamenti választások előtt állunk, örömmel és boldogsággal töltötte el a szívünket, ha az erdőmérnökök, az erdész garnitúra legjelentősebb részének reprezentánsai nagyobb számban fordulnának elő a következő parlamentben.

PETHŐ JÓZSEF, zombathelyi erdőgazdász:

A kérdés kérdése a tulajdonlás. Alapvetően a legnagyobb problémájuk az erdészeknek ezen a téren, nem a törvény szelleme, hanem egy alapmomentum, az aranykorona érték. Mi erdészek ezt az értékszámítási alapot egyszerűen nem tudjuk értelmezni. És ebből kifolyólag a törvény végrehajthatatlan.

A második témakör az erdő funkcióinak értelmezése. Mi a magyar erdőgazdálkodásból a prioritás? A faanyag szükségletek kielégítése, avagy a humán ökológiai szerep? A válaszom egyértelmű: mindkettő, mindkettő és egyszerre mindkettő.

Az ország mai helyzetében különösen farizeus gondolat a sorrendiség firtatása. Hiba, hogy külön pályán fut a természetvédelem és az erdőgazdálkodás szekere.

A harmadik kérdéskör: napjaink erdőgazdálkodásának ismérvei. Az erdőgazdálkodás három alappilléren nyugszik: ökonómia, ökológia, és technika. Képletesen szólva, akkor van egyensúly, ha a három pillér síkban tartja az erdőgazdálkodás asztallapját. Napjainkban ez az egyensúly megbomlott, a gyakorlat nyelvére fordítva kettészakadt az ország erdőgazdálkodása. Leegyszerűsítve, egy keleti és egy nyugati zónára, és ezt ne vegyük minősítésnek. A kiváltó okok között tudjuk elsősorban a belső és külső piaci viszonyok drasztikus változását, másodsorban pedig a különböző adottságokból eredő problémákat. Az egyensúly helyreállításának is két területe van. Egyrészt, ahogyan a fejlett nyugaton alkalmazzák: az ökonómiai küszöb alatti gazdálkodást és egyéb össznépi elvárásokat a társadalom fizeti meg. Egy kisebb problémafeloldó, kiegyenlítő szerep juthat az úgynevezett országos erdészeti alapnak, de nem több. S van egy harmadik út is, mégpedig az az állami erdőgazdasági gyakorlat, mely képes ágazatát fenntartani és eltartani. Az előző háromból következően, az állam-erdészeti szervezetről röviden. Ha a jogi ütvesszőkön átbukdcsolunk, akkor egy olyan szervezethez kell jutnunk, mely a legolcsóbb és legegyszerűbb, a közvetett szabályozó rendszerével a leghatékonyabban segíti majd az önálló jogi személyiségű erdőgazdaságokat.

DR. TARJÁN LÁSZLÓNÉ KTM államtitkár:

A Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium nevében nagy tisztelettel köszöntöm az országos erdész gyűlést. Én úgy gondolom, hogy az erdész-társadalom jövőt formáló erejének, cselekvőképességének, szakmaszeretetének megnyilvánulása ez a mai találkozó.

A mezőgazdasághban ma végbemenő tulajdonváltás mérete, jelentősége az 1948-as forradalommal megvalósult tulajdonváltáshoz mérhető. Természetesen a napjainkban zajló tulajdonváltásnak is vannak és lesznek negatív következményei az erdőgazdálkodásban. Ezen folyamatok megállítására, a magyar erdőgazdálkodás jövőbeni fejlődésének megalapozására az új erdőtvény megalkotása lesz hivatott.

Napjainkra a kárpótással és a szövetkezeti törvények hatására kialakul az ország erdőterületének mintegy harminc százalékán a magántulajdonú erdőgazdálkodás. Azonban én azt hiszem, hogy különös jelentőséggel bírnak a továbbiakban is az állami tulajdonban lévő erdők, amelyek az ország erdőterületének mintegy hetven százalékát teszik ki. Idetartoznak legnagyobb részben értékes erdőállományaink, védett termé-

A jövődelmezőség megteremtése a célja az ausztriai államerdőzet átszervezésének – nyilatkozta a vezérigazgató. A fűrészrönknek 1992. év végi kerekén 1100 S/m³-es ára azonos az 1978. évével, mialatt az átlagos munkabér 71-ről 133 S/óra emelkedett. Semmi remény arra, hogy faáremelkedés ezt kiegyenlítheti. Svédországgal összehasonlítva Ausztria kétszer olyan drágán termel, versenyképességét ezért csak lényegesen karcsúsított ráfordításokkal őrizheti meg. Elkerülhetetlen ezért az erdőgondnokságoknak 63-ról 40-re, az erdészterületeknek 259-ről 196-ra, a 200 fős központnak 20%-os csökkentése. Ez az első lehetősége a költségcsökkentésnek. A túlzott megrázkódtatás elkerülésére az átszervezést legalább tíz évre elosztva, kihálalásos módszerrel hajtják végre.

(ÖFZ 1993. 2. Ref.: Jérôme R.)

ERDÉSZETI POLITIKA

szeti területeink, az állami értékeket képviselő többcélú hasznosítási érdeink, amelyekben kiemelt szerepet kapjanak a különböző védelmi szempontok, és a kincstári vagyronról szóló törvény lesz hivatott ennek a mintegy 900 ezer hektáros területre, kiemelkedő közjelentőségű erdőterületek az egységes szemléletű kezelését megoldani. Gond az, hogy külön pályán fusson, nagyon jól összehangolható az érdekek. És ezzel együtt hangsúlyozni szeretném, hogy az erdők többségét használja és az irántuk fellépő társadalmi igény az erdőgazdálkodók feladatai közé sorolja a védelmi és a szociális tevékenység ellátását is, tehát arról – azt hiszem – majd el kell gondolkodni. Ugyanakkor az erdőgazdálkodásnak a szociális feladatok végrehajtásával igen nagy szerepet kell játszania. Kétségtelen, hogy a jelen helyzetben a piaci megoldások élveznek prioritásokat, a magyar erdők azonban nem válhatnak a piaci erőkhöz aldozatává, ezért is a nemzeti aktív tagjainak, az erdész szakembereknek óriási a felelősségük a jövő nemzedékei előtt. Ez a nemzeti felelősségérzet ad biztatást a magyar állami erdők kezelését megnyugtatóan megvalósító államerdészeti szervezet, az Országos Erdészeti Hivatal létrehozásához, amely ellátná az állami erdészeti felett a szakirányítást és felügyeletet, valamint gyakorolná a tulajdonosi jogokat.

DR. KÁRPÁTI LÁSZLÓ Fertővári NP igazgató:

Elég hosszú idő után (tíz évet vitakoztak az erdőtörvényen), 1879-ben elfogadta a magyar parlament az erdőtörvényt. Ez a törvény gyakorlatilag biztosította és azóta is biztosítja a tartamos erdőgazdálkodás alapelveit. A múlt század második felével rokoníthatjuk egy kicsit a mostani időszakunkat is. A kapitalizmus hazai felvirágzásának a kora volt ez, amikor az ország gazdasági növekedésének az útjára az elsők között volt Európában. Mégsem gondolták az akkori vezetők, hogy az állami erdőt privatizálni kellene, hogy az erdőben lévő tőke kamatozását a kereskedelemben vagy az iparban lévő tőke többszörös kamatozására növeljék. A másik figyelemre méltó jelenség a tulajdonosi jogainak korlátozása, amely kötelező erdőterv szerinti gazdálkodásban nyilvánult meg. Tehát a tulajdonos nem vághatta ki azt az erdőt, amely a legnagyobb jövedelmet biztosította volna, hanem csak azt, amelynek kivágását az erdőterv megengedte.

A nagybirukosoknál ez általában nem okozott gondot. A tartamosság követelményeinek megfelelő gazdálkodás feltételezi, hogy a tulajdonos felelősséget érez a jövő generációkért. Ezek az alapelvek teljes mértékben összehangolóak a múlt év nyarán, Rióban tartott környezetvédelmi világkonferencia alapelveivel. Két alapelv: fenntartható fejlődés (érdekek közöttjában az emberek állnak) = tartamos erdőgazdálkodás; második, a fejlődéshez való jogot úgy kell érvényesíteni, hogy a ma élő és a jövő nemzedékek fejlődési és környezeti szükségletei egyaránt kielégíthetőek legyenek. Mi, erdészek – azt hiszem, mindig – ezeket az alapelveket látuk magunk előtt, ezt igyekeztük erdészeti politikánkban megvalósítani. 1945 előtt a rövid távon gondolkodó privat erdőtulajdonosok ellenében igyekeztünk az erdőtervny szemlével ezt a gondolatot megvalósítani. A pártállam évtizedciben pedig a rablógazdálkodásra is kényszerítő pártpolitika ellenében, amely az utóbbi két évtizedben merkanillista szemléletű átszövővé nagy károkat okozott. Működéséptelen, infrastrukturális beruházásokra gondoljunk, felújítatlan vágszerveletek tömegére, az ökológiai viszonyoknak nem meg-

felelő fafajpolitikára, nyárprogramra, fenyőprogramra, ezek következményeire, az erdővédelmi problémátömegre, amit mi itt öröklünk.

Ahhoz, hogy a tartamosság, az ökológiai alapelvek, az erdőhármas rendelkezése (gazdasági, ökológiai, közjóléti) érvényesüljenek, legnagyobb garancia, ha érdeink többsége állami tulajdonban marad, és azt az államerdészeti kezelik.

A gazdálkodás módja lehet többféle, de felette mindig egy független erdőfelügyeletnek és a hozzátartozó erdőtervezésnek kell kontrollt gyakorolnia.

Ez a felügyelet lehet szakmai és lehet gazdasági. A gazdasági felügyeletet mindenféleképpen az Országos Erdészeti Hivatalban kell megvalósítani, de a szakmai felügyelet, az erdőművelés, természetvédelem tekintetében gondoljunk arra, hogy 600 ezer hektár magyarországi védett területből 400 ezer hektár az erdő. A természetvédelem esetében a felügyeletet mindenképpen más megítélés alá kell esmie. Hol legyen a felügyelet? A gazdálkodás pénzügyi felügyelete Magyarországon az Állami Számvevőszéknél van. Ha az Országos Erdészeti Hivatal létrejön, a gazdálkodás felügyelete megoldott, véleményem szerint ebben a minisztériumban. Viszont ne felejtjük el, hogy kormányhatározat, kormányprogram van arra nézve, hogy a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumnak az erdővagyon felügyeletét el kell látnia. Mi az az erdővagyon felügyelet: az erdőfelügyelőségek felügyelősége? Gondolkozzunk el ezen a dolgon. Ha ez kormányhatározat, kormányprogram, akkor a döntés az is lehet, hogy az erdőfelügyelet és a hozzá tartozó erdőrendezés (ami már maga abban a ténnyben is, hogy ez állami erdőrendezés garanciát nyújt a felügyeletre és a tartamos erdőgazdálkodásra is), tehát ez a két szervezet az Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumhoz is tartozhat.

DR. PÁLL MIKLÓS ny. főmérnök:

Az erdőgazdálkodással kapcsolatban sok szerzőségeket néztek akad, egyesek minden erdőből őserdőt természetnek kialakítani, mások az erdőt fagyárnak tekintik. Mi nem a fejlődést akarjuk gátolni, előrelépést kívánunk, de a régmúlt tapasztalatai miatt aggodunk az erdők sorsáért. Az erdők zömének továbbra is állami tulajdonban kell maradnia. Az egyéb tulajdonú erdőkben pedig ragaszkodni kell az osztatlan kezelés elvéhez. A Führer Erdő által elmondott szervezeti javaslattal részéről egyetértek, és azt javaslom bevezetésre, az egyértelműen profitorientált részvénytársasági formával szemben. Haladéktalanul meg kell szervezni az új erdészeti főtársaságot, amelynek élén nagykentélyű, döntési jogkörrel felruházott erdőmérnök álljon, aki közvetlenül a miniszter alá tartozzon. Dolgozza ki az új főtársaság a részleteket, és a vezetők megválasztásában pedig, ami nagyon fontos kérdés, a újsza múlt, a szakmai felkészültség, elhivatottság, a vezetői rátermettség legyen a meghatározó, a szervezet minden szintjén, nem pedig az egyéb szempontok.

RAKK TAMÁS igazgató, Veszprémi Erdőgazdasági Rt:

Messzemenően egyetértek Pethő úrnak, szombathelyi kollégámnak a javaslatával, miszerint a vállalatokat önálló jogi személyként kell kezelni, a lehetőséget megadni arra, hogy az egyéni kezdeményezés, a gazdálkodás affinitását magában hordozó emberek megfelelő produktív tudjanak hozni. Mi, a Veszprémi Erdőgazdaság, kicsit talán megelőzve a kort, 1993. január 1-jével részvénytársasági formában dolgozunk. 40%-os jövedelmnövekedést hajtottunk végre az erdésze-

ink számára az elmúlt évben, és 30%-ot beterveztünk a 93-ra is. Csak ezért mondom, hogy van kiút, tehát nem kell elkötnödni, hanem baromi sokat kell ezért dolgozni.

DR. KIRÁLY LÁSZLÓ EFE egyetemi tanár:

Mint az MDF erdő- és vadgazdasági kollégiumának választott ügyvivője, felolvasom azt, hogy milyen határozatot hozott az MDF Országos Gyűlése, többek között az erdészeti ügyében: „Gondoskodni kell arról, hogy az erdő- és vadgazdálkodás az állam igazgatási szakterületén belül önálló joggal felruházott Országos Erdészeti Hivatal keretében történjen. A vadászati jogot a földtulajdonhoz kell kötni. Rövid időn belül ki kell alakítani az erdővagyonkezelő egységes államerdészeti szervezetet, a kormány határozatának megfelelően. Végül a környezet- és természetvédelem, valamint a területfejlesztés szempontjainak figyelembevételével meg kell teremteni a kormány erdőtelepítési tervének jogi és gazdasági háttérét.”

DOBÓ ISTVÁN igazgató, Pilis Állami Parkerdőgazdálkodás:

Meggyőződésem, hogy a szétdarabolódás az erdő nélkülözhetetlen immateriális szolgáltatásait töredékre csökkenti. Ebből következik, hogy az erdők állami tulajdonlását nem csökkenteni, hanem növelni szükséges. Az erdővagyon kezelése és védelme, a valóságos biológiai, ökológiai erdőérték fenntartása, sőt növelése csak a tulajdonosi szemléletű államerdészeti szolgáltatásai biztosítható. Természetesen az erdőből ki szabad és ki is kell venni az erdőtervben meghatározott fatömeget, hiszen széles körű környezetvédelmi szolgáltatást nyújtani csak az ökológiailag stabil, okszerűen kezelt erdő tud. Teljességgel egyértelmű, hogy ezt a sokrétű és felelősségteljes munkát csak úgy lehet végrehajtani, ha létrejön egy egységes állami erdészeti szervezet, melynek élén e feladat súlyával arányban álló beosztású vezető áll.

DR. KOVÁCS MÁTYÁS KTM főosztályvezető:

Az Országos Erdészeti Hivatal létrehozásával nem tudok meggyőződni, ezt nemcsak javasoltam, hanem minden fórumon, ahol erre lehetőség volt, szorgalmaztam magam is. A magyar erdészetnek is szüksége van egy markáns megjelenésű tárcánál államigazgatási fókuszú szervezetre. Igaz ugyan az is, hogy én más tárcát jelöltem meg gazdaként. Nem tudok viszont meggyőződni semmiképpen arról, hogy ez a bizonyos Országos Erdészeti Hivatal csupán az államerdészeti felet lássa el a szakirányú felügyeletet, mivel véleményem szerint valamennyi magyar erdő fókuszosságá válna. Ugyancsak aggályaim vannak a tulajdonosi jogok gyakorlását illetően, véleményem szerint a tulajdonosi és kezelési funkció szétválasztása szükséges lenne e területen is.

Az erdőgazdálkodás és a vadgazdálkodás szakmai felügyeletének és irányításának egy miniszter felelős vezetésére alá tartozó összpontosításával is maradéktalanul egyet tudok érteni, de csak abban az esetben, hogyha az nemcsak a gazdasági érdekeknek a maradéktalan és mindenáron való érvényesítéséért felelős miniszter.

Ha ez a felület nem teljesül, akkor mindenképpen szükség van egy társárcán bizonyos fókuszkontrolljára. Az egységes, azonos jogokkal és kötelezettségekkel rendelkező, egyetértő állami erdő- és vadgazdálkodó szervezet kialakítását rendkívül sürgetően megvalósítandónak tartom, kéréskedés ezen a téren véleményem szerint megengedhetetlen. A magyar erdészeti megnyugvásra, higgadt, átgondolt, stabil és hosszú

távra szóló, elsődlegesen nem profitorientált struktúra kialakítására van szükség.

HORVÁTH FERENC igazgatóhelyettes, Zalai EFAG:

Olyan tulajdonosi jogokat gyakorló szervezethez kell áttenni az egész erdőgazdálkodás irányítását, amelynek alapvető célkitűzése a tartamos erdőgazdálkodás biztosítása. A kérdés most az, hogy meg tud-e erősödni a szakma irányítása, felügyelete, létre tud-e jönni az Országos Erdészeti Hivatal, s ha igen, lesz-e érdemi beleszólása a törvényalkotásba a kincstári törvény, az erdőterv, a vadászati törvény létrehozásánál. Amennyiben igen, akkor ez a mostani folyamat nem visszafordíthatatlan, hiszen a tulajdonosi jogokat gyakorló – ahogyan majd a kincstári törvény, az erdőterv meg fogja fogalmazni – eldönti, mint tulajdonos, hogy milyen szervezeteken keresztül fogja irányítani a magyar erdőgazdálkodást.

DR. KOLLWENTZ ÖDÖN ny. osztályvezető:

Ha nem akarjuk, hogy az erdők értékükben csökkenjenek, márpedig egyikünk sem akarja, sőt értékelést kívánunk, abban az esetben a nyereséges, nyereségcentrikus gazdálkodás miatt nem vállalati, sem részvénytársasági szervezet nem lehet alkalmas, hanem kizárólag állami kincstári szervezet.

GORDAN GÁBOR erdészettervező:

Az elmúlt negyven évben elvesztettünk potenciális szövetségeseinket: a vadászokat, a környezetvédőket, a sajtót – és ellenfelekké váltunk. Lehetne még folytatni, de az itt ülők – ez hiszem – mind tisztában vannak ezzel. Szeretném emléni azt, hogy újabb tizenöt év elteltével nyugodtabb szakmai lelkiismerettel kérhetünk itt szót. Önálló, egymástól független, szakmai felső irányítást nélkülöző részvénytársasági forma, aminek egyetlen célja a profittermelés, külön szabályozó rendszer nélkül nem egyeztethető össze a tartamossággal, és nem tudja kezelni a közcélú, nem piacosiható szolgáltatásokat, mint például a védelmi és közjóléti funkciók. Ha mindezek ellenére az ÁV Rt. irányítása mellett ezt a formát választjuk, valószínű, hogy ez az erdők további megerősökléséhez, kizsigereléséhez fog vezetni.

STEINER JÓZSEF, az Erdőfelügyelőség igazgatója:

Az államerdészeti szervezetnek alkalmasnak kell lennie az egyre szaporodó magánerdő szakirányításának a felvállalására. Ez ellentmond a jelenlegi struktúrának. Az erős erdőfelügyelet azonban sokat tehet. Az itt töltött negyedszázados tapasztalat alapján azt mondhatom, önmagában nem elég, hogyha a tulajdonosi szervezetbe nincs beépítve az a kontroll, ami ennek a létfeltételnek, vagy létfeltételnek a védelmét, szakszerű fenntartását biztosítja, nincs olyan hatóság, amelyik azt kikényszeríthesse. Tehát a magánerdőknél megtehetjük úgy, hogy ott a tulajdonos előbb-több nyilván hosszú távra tekint, gondol az utódaira is. Egy állami részvénytársaság ezt nem teheti meg.

DR. DOBROSZLÁV LAJOS igazgató, Vértesi Erdőgazdálkodás:

A magyar erdőgazdálkodást külső, nem mindig hozzáértő erők kedvezőtlen irányba kívánták terelni. Így például reméljük, hogy a földművelésügyi miniszteriumban többször felvetődött, az állami erdőket érintő koncessziós elközelések egyszer s mindenkorra lekerültek a napirendről. Tudjuk, hogy az

átalakulási folyamat utolsó perceiben vagyunk. Az itt és ma jelenlevők valamennyien állami erdőkben gazdálkodnak. Javasljuk, hogy a jelenleg állami tulajdonban lévő erdők változatlanul maradjanak állami tulajdonban.

DR. OTT JÁNOS erdészetvezető, Szilvásvárad:

Mi, akik itt ülünk, erdészetvezetők, igazgatók, vezérigazgatók, de a hozzánk beosztott műszaki vezetők és kerületvezetők ne abban legyenek érdekeltek, hogy az erdőtöke jelenlegi, mai hozadékát maximalizáljuk. Ez hangsúlyozottan nem a mi érdekünk alapvetően, hanem annak a tulajdonosnak az érdeke, aki a társadalom egészének érdekeit képviseli, tehát a demokratikus magyar államnak.

És hogyha megerősokoljuk, és abból indulunk ki, hogy igen, ez csak formailag részvénytársaság, de tartalmilag nem, akkor meg a piacgazdasággal kerülünk szembe. Ha egyszer részvénytársaság, akkor részvényesi érdekeknek kell érvényesülniük.

TÍMÁR GYÖRGY, Balatonfelvidéki EFAG:

Elgondolásunk szerint az államerdészet kialakításánál a következő alapelveket kell szem előtt tartanunk. Elsőként, külön erdészeti szervezet kialakítása az FM irányítása alatt, amely magába foglalja a tervezést, gazdálkodást és a felügyeletet. Háromszintű rendszert tudunk elképzelni, ahol a gazdálkodási tevékenység az alsóbb szinteken zajlik, a felsőbb szinten pedig az erdészeti politika kialakítása, a képviselő, a nemzetközi kapcsolatok, a hatósági jogkörök és a tulajdonosi jogok gyakorlása történik. Tiszta versenyszférába az erdőgazdálkodás nem sorolható, mivel a gazdaságatlan tevékenységet is el kell végezni, az erdő nem gazdasági célú funkcióinak is meg kell felelni, a gazdálkodás folyamán maximálisan is törekedni kell az önfinanszírozásra, de a társadalmi elvárások kielégítéséhez nélkülözhetetlen az állam anyagi támogatása is. Az átalakuláshoz kellő kifutási időt kell biztosítani, a szervezet által meghatározott személyzeti feltételeket fokozatosan, körültekintően, a technikai feltételek és az infrastruktúra kialakulásának megfelelően kell megoldani. Bármilyen formában is fog az erdőgazdálkodás a jövőben is működni, rendszerkívül fontosnak tartjuk az erdőtervezés és az erdőfelügyelet megfelelő rangra való emelését.

MOLNÁR ÁKOS, ÁTE:

Én is javasolom azt, hogy kerüljön az FM-hez az állami erdészet, és maradjon államigazgatási rendszerben. A leendő erdészeti hivatal pedig ne csak az államerdészet felett gyakoroljon szakmai felügyeletet.

ORMOS BALÁZS, ÁTE igazgató:

Az erdészeti ágazat nem kívánt az ÁV Rt-be menni. Rövid távon lehetséges ez az ÁV Rt-s tartózkodás, hosszú távon semmiképpen nem elfogadható.

A hivatal alakuljon meg az FM-ben annál is inkább, mert rendszerkívül könnyen megoldható ez, egyszerű kormányrendelet helyre teheti. A szervezet kialakítását külön meg kell majd vizsgálni.

KERTÉSZ JÓZSEF erdészetvezető, OEE alelnök:

Az Erdészeti Lapok februári számában, a 39. oldalon található írást javasolom az állásfoglalást szerkesztők figyelmébe. Javaslatom az a tisztelt országos erdész gyűléshez, hogy ezt az állásfoglalást támogassa.

DR. VÁRHELYI ANDRÁS, a Miniszterelnökségi Sajtóiroda vezetője:

Elnök úr! Tisztelt Országos Erdész Gyűlés! Szakszerű, értelemszerű és érzelmre egyaránt ható hozzászólások hangzottak ma el ebben a terebben. Ki-ki helyes és jogos elfoglaltsággal, de felelősséggel beszélt választott hivatása jövődjének érdekében. S ez önmagában is tisztelet érdemel.

Önök, akik eljötték ide, már megjelentésükkel is hitet erősítenek. Hitet abban, hogy van értelme a magyar erdők gazdái megszólítani és megszólaltatni.

Mert íme: van mondanivalójuk. S kitetszik a hallottakból: van tennivalójuk. S akarnak, mernek tenni.

Lélekben „tő melletti erdésznek” vallom magam. Mint szilvásváradai születésű, később farkaslyuki gyerekember, a bükkös lábaserdő, csenderesek közelében éltam le egész gyerekkoromat. Innen lettem erdész-növendék. S mikor a jogi egyetemre felvételiztem, későbbi professzorom felkiáltott: – Mit akar maga a jogászsággal? Miért hagyta ott ezt a szép szakmát, az erdőt?

Igen. Ez a szép szakma, az erdészet azóta sokszor átbecskázott – az erdők fejein... S már akkor, mikor mi azt tanultuk, hogy az erdő nagy baja: a pozdosolódás, mint talajdegradáció – már akkor volt egy nagyobb baj ennél. Mikor irtókapával padkáltunk, tuskóztunk és tormonáztunk, gyérítettünk, tisztítottunk, nos már ekkor volt egy nagyobb baj az erdőbéli dolgokban: a szemlélet.

Evtizedekig tanították és művelték az ipari mindenhatóság parancsolatját: „egyenes, hengeres, ágtszta” erdőket követelve a tő melletti erdészeket. Mert az „ezt levágjuk, azt beültetjük” teóriát a tudományos-fantasztikus szocializmus ipari varázslói megfejelték nagydoktori és más szélhámosságokkal e tárgyban. Évekig úgy nézett ki, mintha lenne egy „nagy magyar kerekérdő”, amelynek egyik oldalán csak ledugjuk a csemétét, a másikon meg kijön a kolóniál garnitúra. Hány-szor, hányan, hányféle indok-tömeg alapján próbáltak már meg eleddig is, a magyar erdészet, s erdők bőrére-kárára megvalósítani, megváltásnak hitt, vagy elhitteti koncepcióikat! Hol vannak ma ezek a koronkénti „konceptió emberke?” Gyanúm szerint leöblítette őket a hiteltelenség, a jótékony feledés. Csakhogy egy 80 éves lábaserdőt csak egyszerűen lehet levágni – egy emberi életben. A tanulságok itt 80 éveket éretek!

Az erdő – ha állami! – közvagyon. Nehezen nővő nemzeti érték. Használó célok, szándékok és elsőbbségek – sőt: elsőbbségek is! – változhatnak az időben, de arról az erdő mit se tehet. A felelősség nem a felnövő fáé, hanem végül: az erdészé. S ezt a felelősséget – a hivatásbélit – a szakma, az erdőmesteri kar senkire a kerek világon át nem háríthatja. Az erdész, az erdőmérnök – így mondták régen – „nadrágos ember”. Legyen úgy! De legyen hivatása szószólója városában, falujában. S ha Szilváson a Berecz Bálintok, Herczegkúton a Bauerek, Pálházán a Mikók, Felsőporon a Fodorok megkérdik: lesz-e munka az erdőn, mérnök úr? – tudjanak válaszolni.

S hogy lesz-e munka, mérnök urak, az nagyban függ az önk kitanításától és makacs hitétől. Ne hagyják magukat ijeszgetni! Senki el nem intézi a magyar erdészet sorsát jobban, ha önk föl nem állnak, s el nem rendezik azt. A tehetségtelenségtől, a kishitűségtől, s a kapzsiságtól kell megóvni az erdőket. Éppen itt az ideje annak, hogy a magyar erdőmérnök-kar szóval és tettekkel bizonyítsa hűségét kenyéradójának: az erdőnek. Éppen itt az ideje, hogy visszatér-

Az Országos Erdész Gyűlés állásfoglalása

Az állami erdőgazdaságok gazdasági társaságokká alakulása lehetetlenné teszi a korábbi kormányhatározat végrehajtását az **egységes államerdészeti szervezet kialakításáról**.

Mindez fokozott felelősséget ró az erdők sorsát meghatározó folyamatok szereplőire, az illetékes intézményekre, hatóságokra, szervezetekre, döntéshozókra.

Az erdőgazdálkodás a fatermesztésen kívül több olyan közhasznú feladatot is magába foglal (természet- és környezetvédelem, rekreáció stb.), amely sajátos gazdálkodási eszközrendszerrel és szervezeti kerettel követel.

Az állami erdők kezelésére megfelelő szervezeti keretek fokozatosan kialakíthatók. Ehhez nélkülözhetetlen a kormányzat intézkedése.

Az I. Országos Erdész Gyűlés javaslatai:

1. Az állami erdők egységét meg kell őrizni.

2. Az ország összes erdejére kiterjedő szakhatósági és igazgatási feladatok ellátására az FM-en belül létre kell hozni a szakmailag önálló **Országos Erdészeti Hivatalt**.

3. A tartósan állami tulajdonban maradó erdők tulajdonosi jogainak érvényesítésére egy olyan önálló, **100%-ig állami tulajdonú kezelő szervezetet** kell kialakítani, amely az **Országos Erdészeti Hivatal** felügyelete alá rendelve működik.

4. A részvénytársasági formát átmeneti megoldásnak kell tekinteni.

5. Annak érdekében, hogy az állami erdők egysége megmaradjon, a már kárpótlásra kijelölt állami erdőkon túlmenően erdőt csak az új Országos Erdészeti Hivatal, illetve létrehozásáig a kijelölt illetékesek (FM, PM) egyetértésével, a mezőgazdasági területek (parlag) elfogyása után lehessen kárpótlásra kijelölni. El kell érni az erdőt érintő kárpótlási eljárások során, hogy a föld aranykoronaértéke mellett a faállomány reális értékét is figyelembe vegyék.

Budapest, 1993. február 24.

jen selmebbnyai parancsolataijához, értéket őrző és teremtő hagyományaihoz, a valóságos erdőmesterséghez!

Aki emellett szól és tesz, az embere saját esküjének. Ne kapkodjunk és ne felelőtlenkedjünk a cinikus szólás szellemében, hogy: „a fák az ég felé tömnek – de nem nőnek az égig...” Mert ennek a szólásnak ugyanúgy igaz kell lennie az önértékből, meggondolatlanul iparkodó erdőgazdára, mint tragikusan igazgató válhat a tarra vágott egykori lábaserdők kopasz helyén. Nem volna jó, ha akadna, aki félreértően helyzetét, s a honi erdőgazdálkodás helyzetét, és eszes kivezető út helyett egyénileg fialó módusok mellett iparoskodna. Hitem szerint: az eredmény ígérete, a felelősség súlya, a több, de időtállóbb munka lehetősége az egységes, állami erdészeti szervezetben nyugszik.

Ulpianus, egykori remekjogász szerint: Non dehet, cui plus licet, quod minus est non licere. Magyarul: akinek joga van a többhöz, joga van a kevesebbhez is. A többhöz elkötelezett, hitében erős erdészekre van szükség. Önök ennek az erdésznek a tisztikara! Merjenek és akarjanak maradandót, példaértékűt – alkotni. Mert hitem szerint: az erdőmesterség a legszébb alkotások egyike. S ennek valóságos, alkalmas keretet az egységes államerdészeti szervezet biztosíthat. Beleértve ebbe a kor követelte, fennmaradást és működést segítő gazdasági-gazdálkodási megoldásokat.

Végezetül, engedelmet kérve, lábaserdős gyerekkorom egyik emléktét szeretném idézni!

Egy vasnapon, édesapámmal, s testvéreimmel, rámentünk a téli erdőre, míg elkészül az ebéd. Puska vállon, kutya lábánál, keményen fúj a szél. Apánk megállt, megmért bennünket, látta: erősen fázunk. Azt mondta: – Halljátok-e, mit mondogatnak a fák? – Semmits! – feleltük fagyoskodva – csak a szél fúj, de nagyon! Apánk összefogott hármunkat, s úgy mondta: – Hallgasd csak! „Ne siess! Ne siess!” – ezt mondják a fák, kisfiam, pedig ők egyhelyben állnak...

Földművelésügyi Minisztérium

*Dr. Raskó György
állami titkár úrnak*

Budapest

Tisztelt Állami titkár Úr!

Az Országos Erdészeti Egyesület feladata, hogy figyelemmel kísérje és aktív részt vállaljon abból az átalakulási folyamatból, amely a szakmánkat érinti. Eddig is köszönettel vettük állami titkár úr részéről, hogy igényt tartott esetenként az ágazatot érintő kérdések döntéselőkészítő munkái során véleményezésünkre.

Sajnálattal tapasztaljuk, hogy a Földművelésügyi Minisztérium a Kormány 3084/1992. sz. rendeletét, amely az állami tulajdonú erdők kezelését ellátó korszerű, egységes szervezetnek kialakítását és működését szabályozná, megítélésünk szerint késlelteti.

Tudomásunk szerint két miniszteri értekezlet már napirendre tűzte az „államerdeszet” kérdését, de mind ez ideig érdemi döntés a megoldást illetően nem született.

Tisztelettel kérem állami titkár urat, szíveskedjen egyesületünket tájékoztatni, hogy várható-e és mikor tesz eleget a Földművelésügyi Minisztérium a Kormány döntésének.

Az adott kérdésben személyesen is szívesen kifejténénk véleményünket.

Budapest, 1992. december 3.

Erdészüdvözlettel:

Schotzer András
elnök

Országos Erdészeti Egyesület
Schmotzer András elnök úr részére
Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Megköszönöm az Országos Erdészeti Egyesület figyelmét és támogató véleményadását az állami erdőgazdálkodás átalakulásával kapcsolatos kérdésekben.

Nem érthetek azonban egyet azon felvetésével, amely szerint a Földművelésügyi Minisztérium kérelmetné annak a kormányhatározatnak a végrehajtását, amely szerint ki kell alakítani az állami tulajdonú erdők kezelését ellátó korszerű, egységes szervezetet és annak szabályozását. Vonatkozó törvény hiányában a minisztérium az előkészítés és az átmeneti helyzet kérdéseinek kidolgozásával, valamint összefogásával tud és kíván foglalkozni.

Tájékoztatni kívánom elnök urat, hogy a kormányhatározat megvalósítása érdekében a Földművelésügyi Minisztérium az alábbi intézkedéseket tette:

1. 1992. április 8-án a Földművelésügyi Minisztérium kezdeményezésére az Állami Vagyonügynökség Igazgatótanácsa a még íz önkormányzati irányítás alatt álló állami erdő- és fafeldolgozó gazdaságot is államigazgatási felügyelet alá vonta.

2. Az Országgyűlés 1992. évi június 22-i ülésnapján elfogadta a tartósan állami tulajdonban maradó vállalkozói vagyon kezeléséről és hasznosításáról szóló LIII. törvényt. A törvény és a Kormány 126/1992. (VIII. 28.) rendelete alapján 19 állami erdő- és fafeldolgozó gazdaság, valamint az ERDÉRT Vállalat az Állami Vagyonkezelő Részvénytársasághoz került, továbbá az Állami Vagyonkezelő Részvénytársaság vagyonához tartoznak – a kincstári vagyonról szóló törvény hatályaba lépéséig – az állam tulajdonában lévő erdők, természetvédelmi oltalom alatt álló földterületek (nemzeti parkok, fokozottan védett és nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozó területek).

3. Az ÁV Rt.-hez került erdővagyon nagysága, jelentősége és a vagyonkezelés sajátosságai miatt, 1992. november 18-án dr. Gergátz Elemér miniszter úr kezdeményezte erdészeti szakember kinevezését az ÁV Rt. Igazgatóságába. Tekintettel azonban arra, hogy időközben az igazgatói státusok betöltésre kerültek, a kezdeményezés nem volt érvényesíthető. Az erdőgazdaságok átalakulási és privatizációs ügyeit azonban az ÁV Rt.-n belül Szabados János igazgató fogja össze.

4. A Földművelésügyi Minisztérium elkészítette az állami erdő- és fafeldolgozó gazdaságok privatizációs programját. A Gazdasági Kabinet az előterjesztést 1992. december 9-én megtárgyalta és elfogadta.

Az előzőek értelmében az állami tulajdonú erdők vagyonkezelését ellátó államerdészeti szervezet kialakítását és működésének szabályozását a kincstári vagyonról szóló tv. előírásainak figyelembevételével lehet majd megtenni. Ennek elfogadásáig a tárca előkészíti a kincstári vagyon körébe sorolandó erdők nyilvántartásba vételét és az annak megfelelő vagyonkezelő koncepciójának kidolgozását.

Kérem elnök urat, hogy a fentiekről a nagy múltú, a magyar erdőért aggódó és tenni akaró Országos Erdészeti Egyesület tagságát is tájékoztatni sziveskedjék. A jövőben is számítok véleményére, segítség, támogató együttműködésére.
Budapest, 1993. február 2.

Üdvözzel:

dr. Raskó György

DR. ERDŐS LÁSZLÓ

A Nemzetközi Nyárfa Szövetség XIX. üléséről

A Nemzetközi Nyárfa Szövetség (International Poplar Commission, IPC) a FAO Erdészeti Osztályának a tanácsadó testülete. Az állandó titkárság működéséről is a FAO gondoskodik. Az 1947-ben alakult szervezetnek jelenleg 33 ország a tagja, köztük hazánk is. Az IPC célját és funkcióit az alábbiakban határozták meg.

– A nyár- és fűztermesztés tudományos, technikai és ökonómiai, valamint a kitermelés és a nyárfafelhasználás kérdéseinek a tanulmányozása.

– A kutatás, termelés és a felhasználás területén való véleménycserek kezdeményezése.

– Szakmai tanulmányutak, tapasztalatszerkesztés szervezése.

– A FAO részére jelentések, ajánlások és kutatási programok készítése.

Az üléseket eleinte egy-két évenként tartották, az utóbbi időben négyévenként szervezik. Említésre méltó, hogy ha-

sonló ülést már szervezett Jugoszlávia, Románia, Törökország és Kína. Magyarországon erre mindeddig nem került sor. Az 1992. évi ülést szeptember 23-25. között Spanyolország (Aragón tartomány) rendezte meg Zaragozában, melyhez alternatív lehetőségként az Ebro, illetve Duero folyó menti tanulmányút csatlakozott. A konferencia témája:

Nyárak és fűzek termesztése mint a mezőgazdaság kiegészítő része.

Az IPC végrehajtó bizottsága azért javasolta Spanyolországot a rendezvény helyéül, mert a felhagyott mezőgazdasági művelésű földek alternatív használatára, a nyárkultúráknak a mezőgazdasági termeléssel való társítása, valamint a nyárfa-termesztésnek a mezőgazdaság gazdaságosságában elért eredményei itt messzemenően figyelemre méltóak. Így Spanyolország modellül is szolgálhat mindazon országoknak, melyek e problémakörben érintettek.

A tudományos rendezvény

A konferenciát a Zaragozától 6 km-re fekvő intézetben (Instituto Agronomico Mediterraneo) tartották, mely előadótérmeikkel, szinkronfilmlejátszókkal, szálláslehetőséggel is jól ellátott tudományos bázis. A rendezvényen 34 országból 175 fő vett részt.

A megnyitón az Aragon tartomány mezőgazdasági minisztere adott tájékoztatást a nyárfatermesztés szerepéről és jelentőségéről. A spanyol erdészeti és agrárpolitika az ültetvényeszerű (szilvikultúra) nyárfatermesztést az Európai Gazdasági Közösség ajánlásainak megfelelően fontos gazdasági kérdésként kezeli. Az elmúlt öt év folyamán Spanyolországban a nyárasok területe 65 ezer ha-ról 100 ezer ha-ra emelkedett. A telepítésekhez az állam szervezéssel és pénzügyi kedvezményekkel nagymértékben hozzájárul. Aragonban az Erdészeti Alapnak nyújtott támogatás 1988-91 között ötszörösére emelkedett, ennek 75%-át nyártelepítésre fordítják.

A nyárfakutatásra az 1980-as évek elejétől fordítanak nagyobb figyelmet. Az ország különböző régióiban 150 ha kísérleti területtel rendelkeznek. Az itt szerzett természeti tapasztalatok, valamint az egyéb mezőgazdasági kultúrák eredményességére vonatkozó összehasonlító vizsgálatok alapján Spanyolországban a nyárfatermesztés terjedéséről lehet beszélni.

Az IPC végrehajtó bizottsága elnökének - V. Steenackers (Belgium) - beszámolójából, valamint az egyes tagországok Nemzeti Nyárfa Bizottságainak jelentéseiből az alábbi következtetések vonhatók le.

	Nyárasok területe 1000 ha 1990/1991	Nyárfa kitermelés	
		1988	1991
1000 brm ³			
Franciaország	279,5	2300	3300
Magyarország	150,0	1300	1700
Jugoszlávia (1990)	150,0
Törökország	130,0	2400	3500
Spanyolország	91,4	626	542
Románia	83,0	..	541
Olaszország	79,0	4100	1600
Belgium	40,0	300	350
USA	..	8000	16000

Kína csupán annyit közölt, hogy 1988-91 között 140 ezer ha nyárfatelepités történt. Az USA-ban és Kanadában, ahol a nyárasok elegegy állományokban fordulnak elő, nincs területi adat. Élőfakészlet tekintetében Kanada áll az első helyen, 3 milliárd m³-rel.

A kitermelési adatokból, melyek a nyárfafelhasználást is tükrözik, a jövőt tekintve biztató fejlődésre lehet következtetni. Kivétel Olaszország példája, ahol a nyárasok területe 20 év alatt a felére csökkent, így az ország a felhasznált nyárasnyag felét importálni kénytelen. Ez magyarázza elsősorban a megnövekedett francia és belga kitermelést.

Ami a telepítések helyzetét illeti, az Európai Gazdasági Közösséghez tartozó országok egy része (Belgium, Spanyolország, Olaszország és Anglia) a nyárfatermesztést a felhagyott mezőgazdasági földek reális hasznosításának tekinti.

Máshol viszont a közvélemény nem helyesli a nyárasok nagymértékű telepítését.

A kelet-európai államokban a piacgazdaságra való áttérés és a földtulajdonban bekövetkező változások következményeként növekedni fog az erdőtelepítési igény, beleértve a nyárat is. A mindössze 11 000 ha nyárral rendelkező Angliában 1990-ben alakult meg a Nemzeti Nyárfa Bizottság, s ez elsősorban a kutatást tartja fontosnak.

A konferencia előadásai részben plenáris, részben szekcióüléseken zajlottak a következő megoszlásban:

- kitermelés és felhasználás,
- kórokozók (fungicidok),
- károsítók (xylophagok),
- nemesítés és szaporítás (fajta elnevezés és -nyilvántartás),
- biomassza-termelés.

Említést érdemel, hogy a szekcióvezetők közt két magyar származású is található, *Balatinecz János* és *Zsuffa Lajos*, mindketten Kanadából.

Az előadások mellett számos poszter ismertette a kutatási eredményeket. A magyar nyárfatermesztés fontosabb adatait és eredményeit táblázatokkal és színes fotókkal mutattam be.

A *felhasználásra* vonatkozóan a következőket lehet megállapítani. Európában csökken a nyár cellulózipari célú felhasználása, Kanadában viszont a kitermelt nyárfanyag 30%-át továbbra is a papíripar hasznosítja. Általában növekvőben van a fűrészáru és csomagolóanyagok vonalán jelentkező kereslet. Észak-Amerikából hamar elterjedt Európában is egy új fatermék, az ún. *ostyalemez*, háromrétegű, váltakozó szálirányban ragasztott lemez.

A Kanadai Nemzeti Fatermék Intézet vizsgálata szerint az ipari minőségű nyárfurnórból készült minta szilárdabb és merevebb, mint a duglászfenyőből készült. Ezt elsősorban gyümölcsládához, de a csomagoló kartondobozok merevítéséhez is használják. A 9,5 mm-es vastagságú lemezt tető- és falburkolatként, panel típusú építkezésként, ipari csomagolószőnyeg, rakodólapokhoz, gazdasági és melléképületekhez használják.

Észak-Kínában a nyárfát építési anyagként (tetőgerenda, szelemen, szarufa) alkalmazzák. A nyárfa és műanyag keverékanyagból sporteszközöket, hangszereket, padlózatot állítanak elő.

Kanadai vélemény szerint, amint a meg nem újítható nyersanyag-tartalékok kimerülnek, a fa iránti igény - mint rosttartalék és kémiai termék és várhatóan mint energia, esetleg eledel - lényegesen növekedni fog. A nyárnak a gombákkal és a rovarokkal szembeni ellenálló képességét javítani kell.

A *nyárfanemesítési* és -szaporítási témával kapcsolatosan az interamericana (*P. trichorcarpa* x *P. deltoides*) fajták gyors elterjedését lehetett megállapítani. Amíg a mediterrán klímában változatlanul a *P. euram* fajták játsszák a fő szerepet, északabba jelentős az említett fajták előterbe kerülése. Így Franciaországban már 35%, Hollandiában 21%. A faanyag minőségével kapcsolatos igények miatt mind az USA-ban, mind Kanadában terjedőben vannak az interamericana fajták.

Helyesbítés

A februári szám 51. oldalán sajnálatosan kimaradt két sor az „Új Nemzeti Nyárfabizottság” c. tudósításból. Nevezetesen, hogy: *A Bizottság elnöke dr. Erdős László lett. Elnézetét kérünk.*

A biomassza-termesztési szekcióban Svédország, az USA, Kanada, valamint Anglia képviselői számoltak be újabb eredményekről. Amíg az európai államokban a biomassza-termesztést elsősorban az alternatív földhasználat motiválja, Észak-Amerikában a nyersanyagszállítás költségeinek a csökkentése játssza a fő szerepet. Finnország az ország nehéz gazdasági helyzetére való tekintettel egyelőre szünetelteti a kutatási munkát.

Az *agro-erdőgazdálkodásról* (a fatermesztés és a növénytermesztés együttes folytatása) kínai, chilei és argentin kutatók számoltak be. Ennél az eljárásnál a 8-12 éves vágásforduló folyamán öntözés és műtrágyázás mellett termelnek különböző növényeket, mint gyapotot, földimogyorót, kölest, gabonát stb. Ezekben az országokban elsősorban az élelmiszer-ellátás játssza a fő szerepet. Kínában, ahol a köztes művelésnek nagy hagyományai vannak, ilyen formában hasznosítanak 3,5 millió hektárt.

A nyárfafeleltések *támogatási rendszere* meglehetősen egységes képet ad az Európai Gazdasági Közösség országai-ban. Egyrészt mint mezőgazdasági támogatás jelenik meg a mezőgazdaságból kivont terület után, 20 évig 550-600 ECU/ha/év összegben, továbbá külön támogatás az erdőtelepítések, illetve nyárfafeleltés után. Ez országokonként eltérő a talaj, a terepadottság és a fafaj függvényében: 500-4000 ECU/ha (1 ECU ca. 100 Ft). A támogatások általában a költségek 50-75%-ára adnak fedezetet. Több országban a

nyárasok mint időszakos erdők nem esnek az erdőtvény hatálya alá, így nincs felújítási kötelezettség sem, ugyanakkor jelentős adókedvezményt is élveznek.

A konferencia témája – a nyárfafeleltés mint a mezőgazdaság kiegészítő tevékenysége – az elkövetkező években hazánkban is fontos szerepet fog játszani. A nagy ráfordítást igénylő intenzív szántóföldi termelést csak a jó és a legjobb adottságú területeken lesz célszerű fenntartani; a többi területen pedig a kisebb anyag- és energiárfordítással is nyereséget hozó művelési ágaknak kell elsőbbséget adni.

A gyenge és közepes minőségű szántókon a nyárfafeleltés pénzügyi eredményei a növénytermesztéssel szemben vitathatatlanok. Ha ehhez hozzávesszük a földtulajdonban nálunk bekövetkező változásokat, a vállalkozások adata lehetőségeket, úgy a nagy ütemű erdőtelepítés és az ültetvény-szerű fatermesztés meggátolhatja a földek tömeges elpariagosodását.

Annak érdekében, hogy a nyárfafeleltés színvonala legalább a jelenlegi szinten maradjon és a vállalkozók a nyárfafeleltés szakmai ismereteihez hozzájuthassanak, kívánatos feleleveníteni a korábban működő Országos Nyárfa Bizottságot. Ez a szervezet a nyárfafeleltés tudományos és gyakorlati ismeretanyagát széleskörűen publikálhatná, továbbá az alternatív földhasználat területén – ökonomiai, finanszírozási, jogszabályozási, piaci és egyéb kérdésekben – az agrár- és az erdészeti politika összehangolását is szolgálja.

Pályázati felhívás

a Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti és Faipari Főosztály pályázatot hirdet az államigazgatási irányítású DEBRECENI ERDŐFELÜGYELŐSÉG (4001 Debrecen, Bajcsy Zs. u. 16.) nyugdíjazás miatt megüresedő igazgatói munkakörére.

Az erdőfelügyelőség a köztisztviselői törvény hatálya alá tartozó jogi személyként működő költségvetési szerv, melynek közvetlen felügyeletét az FM Erdészeti és Faipari Főosztály látja el. Alaptevékenysége az erdőterv szerinti erdőgazdálkodás betartatása. Iletékeségi területe a Felsőtiszai, a Nagykunsgai Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság (Nyíregyháza, Szolnok), valamint Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye valamennyi egyéb erdőgazdálkodója. Létszáma: 23 fő.

Az igazgató feladata: ellátja az erdőgazdálkodás erdőterv szerinti megvalósulásának ellenőrzését, illetékeségi területén az elsőfokú szakhatósági ügyeket, továbbá a vonatkozó jogszabályok, az erdőfelügyelőség szervezeti és működési szabályzata, valamint az FM Erdészeti és Faipari Főosztály által hatáskörébe utalt feladatokat.

A konkrét követelményeket a kinevezéssel egy időben írásban határozzuk meg.

Az igazgató megbízása határozatlan időre szól, besorolása, illetményének megállapítása a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. tv. és a kapcsolódó jogszabályoknak megfelelően történik.

A munkakör betöltésének időpontja: 1993. július 1.

Pályázhatnak azok a magyar állampolgárok, akik:

- erdőmérnöki oklevéllel,
- 10 éves szakmai gyakorlattal, erdőtervezési és erdőfelügyeleti ismeretekkel, kellő vezetői rátermettséggel és tárgyalókészséggel,
- büntetlen előélettel,
- megfelelő egészségi állapottal rendelkeznek,
- ismerik a költségvetési rend szerinti intézeti gazdálkodás főbb elemeit.

A pályázathoz mellékelni kell:

- a pályázó szakmai önéletrajzát, referenciák megjelölésével,
- iskolai végzettséget igazoló okirat másolatát,
- 3 hónapnál nem régebbi keletű hatósági erkölcsi bizonyítványt,
- orvosi igazolást arról, hogy a munkakör ellátására egészségileg alkalmas.

A pályázatot a Földművelésügyi Minisztérium Humánpolitikai Önálló Osztályára Tóth Ilona főtanácsos részére (1055 Budapest, Kosuth Lajos tér 11.) „PÁLYÁZAT” megjelöléssel kell beküldeni, amely tartalmazza a pályázónak az erdőfelügyelőség irányításával, az igazgatói feladatok ellátásával kapcsolatos szakmai, vezetői elképzeléseit, terveit, személyes feltételeit.

A pályázat beküldésének határideje: 1993. május 15.

A pályázat elbírálásának határideje: 1993. június 30.

A pályázatot a Bíráló Bizottság üléséig bizalmasan kezeljük, az értékelés eredményéről a pályázókat írásban tájékoztatjuk. A pályázattal kapcsolatban szakmai felvilágosítást ad: dr. Rada Antal főosztályvezető-helyettes, FM Erdészeti és Faipari Főosztály. Telefon: 131-2978.

Általános felvilágosítást ad: Tóth Ilona főtanácsos, FM Humánpolitikai Önálló Osztály. Telefon: 153-3000/19-60 mellék.

DR. KOLLWENTZ ÖDÖN

Az erdőgazdálkodás ellenőrző hatósága – az erdőfelügyelőség kialakulása, munkássága és jövője (II. rész)

Az erdőfelügyelet 1945-től

A veszített második világháború után Magyarország ismét a trianoni határokra szorult vissza, ugyanakkor a tulajdoni viszonyok is csaknem teljesen megváltoztak. A földreformtörvény (1945. évi VI. tc.) alapján a 100 kataszteri holdnál nagyobb erdőbirtokok állami tulajdonba kerültek, ennek aránya az 5,2%-ról 75,1%-ra emelkedett.

Az erdészeti igazgatást a 12 130/1945. ME. sz. rendelet úgy alakította ki, hogy az erdészeti ügyekben első fokon a törvényhatósági bizottság gazdasági albizottsága az állami erdőfelügyelőség közreműködésével járt el. Tekintettel arra, hogy az erdőgazdálkodások üzemi (MÁLLERD) igazgatóságok lettek, az erdőgazdálkodások vezetőit a rendelet az erdőrendészeti ügyekből kikapcsolta. Másodfokon jogerősen a földművelésügyi miniszter járt el.

Az erdőfelügyelőségek feladatai fokozatosan leépültek. Az erdőbirtokossági erdők kezelése és felügyelete a MÁLLERD erdőgondnokságainak a feladata lett. Az erdőrendészeti áhágások jelentősége az 1945. évet követően az állampolgári fegyelem fellazulása és a tulajdonjogi bizonytalanság következtében erősen visszaszorult. Az erdőfelügyelőségekbe a kommunista párt ágensei beépültek, a szakmai vezetés háttérbe szorulásával a politikai irányítás mondvasínál erdőrendezési áhágás címen járt el az akkor még megvolt magán-erőbirtokosokkal szemben. Az erdőfelügyelőségek szakmai munkája a nem állami erdők fahasználati engedélyeinek a kiadásából állt.

1949-ben az erdőfelügyelőségeket a 2610/1949. Korm. sz. rendelet megszüntette. Munkájukat az újonnan létesített vármegyei mezőgazdasági igazgatóságok vették át azzal a megszorítással, hogy a fahasználati engedélyeket elvileg csak a területileg illetékes erdőgondnokságok szakvéleményes javaslatára adhatták ki. A mezőgazdasági igazgatóságok erdészeti előadói igen sok helyen erdészeti képesítés nélküliek voltak.

A közigazgatási átszervezések 1950-ben tovább folytatódtak. A vármegyei önkormányzati szerveket a megyei tanácsai szervek – a többi önkormányzati is – a tanácsok váltják fel. Az erdészeti ügyeket és az államderészeti kezelést, amelyet még az önkormányzatok vettek át az erdészeti átszervezésével megszüntetett erdőgondnokságoktól, ezentúl a megyei és a járási tanácsok mezőgazdasági osztályai intézték. 1951-ben az államderészeti kezelés csaknem teljesen megszűnt azáltal, hogy az akkor még magántulajdonban lévő, főként az erdőbirtokossági erdőket az állami erdőgazdálkodás üzemi kezelésbe vették. Ez azt jelentette, hogy az erdőgazdaság a gazdálkodással kapcsolatos összes tervezési, fahasználati és erdőművelési feladatokat elvégzte.

A még megmaradt magán-erdő államderészeti kezelését a megyei tanácsok végrehajtó bizottsága mezőgazdasági osztályai erdészeti csoportjának az irányítása mellett a járási tanácsok végrehajtó bizottságainak erdészeti előadója látta el. Az általa kijelölt munkák végrehajtását a járási erdőbizottságok ellenőrizték. El maradt az erdőfelügyelőségből!

Az 1954-es év az erdészeti részére nagy jelentőségű volt, egyrészt mert ekkor alakult meg az erdészeti történetének első teljesen önálló szervezete: az Országos Erdészeti Főigazgatóság (OEF), másrészt mert ugyanebben az évben jelent meg az 1040/1954. MT. számú határozat „az erdőgazdasági termelés fejlesztéséhez szükséges intézkedések”-ről. Ennek célkitűzése az erdőgazdálkodás szakmai szintjének emelése volt. A határozat sikeres végrehajtását csak a gazdálkodó szervektől független felügyeleti szerv biztosíthatta, ezért az OEF az erdőrendezési felügyelői státuszt rendszeresítette. Ezek közvetlenül az OEF Erdőrendezési Felügyeleti Főosztály felügyelete alá tartoztak. Feladatuk több tekintetben az erdőfelügyelők részére az erdőtüvényben megállapított feladatokkal egyezett. Így az erdőgazdaságok üzemi- (erdő-) terv szerinti gazdálkodásának a biztosításán kívül

- az erdőgazdaságok, illetve az erdészetek részére az éves tervezéshez a szükséges adatokat megadták;
- az erdészetek által elkészített éves gazdálkodási tervek felülvizsgálták;

- vezették az üzemi-(erdő-)tervi nyilvántartásokat és az adatok helyességét szűrőpróbaszerűen ellenőrizték;

- végezték üzemi-(erdő-)tervi revíziót;
- az üzemi-(erdő-)terv lejárta után pedig üzemi-(erdő-)tervi mérleget készítettek;

- ennek alapján állapították meg a következő üzemi-(erdő-)tervi időszak erdőművelési és fahasználati feladatait, amiket jegyzőkönyvbe foglaltak;

- az erdőgazdaságok részére a pillanatnyi anyagi előnyt jelentő, de a jövő érdekében káros intézkedéseket leállíthattak.

Az erdőrendezési felügyelők működésével a felügyeleti és az erdőrendezési munkák összekapcsolódtak, ezek gyakran a halasztást nem tűrő felügyeleti munkák háttérbe szorulását okozták.

Az 1956-os forradalom az erdőgazdálkodásra is hatással volt, ez elsősorban abban nyilvánult meg, hogy az erdőbirtokosságok erdei az erdőgazdaságokból kiváltak, de azok állami kezelésének kötelezettsége megmaradt. Ezt az erdőgazdaságok az erre a célra szervezett „szakirányítási erdészeti” látták el.

A politikai hatalom megerősödésével hozta meg az országgyűlés az erdőbirtokossági erdőket felszámoló 1961. évi VII. törvényt, az ún. szocialista erdőtüvényt. Az erdőtüvény nem foglalja közl részletesen az erdőgazdálkodás szakszerűségének biztosításával, a 12. §-ban részletesen döntött az erdőbirtokossági erdők felszámolásáról és a tsz-erők megalakításáról. Az erdőtüvény az erdőfelügyelőségekről és az erdőrendezési felügyelőkrol említést sem tesz. Az igazgatási feladatokat első fokon a járási, másodfokon a megyei tanácsok végrehajtó bizottságainak mezőgazdasági szakigazgatási szerveire bízta. Ezek munkái feletti szakfelügyeletet az „országos erdészeti hatóság” gyakorolta. A szakigazgatási szervek határozatainak ellenőrzését a törvény az állami erdőgazdaságokra bízta. 1967-ben az addigi „országos erdészeti hatóság”, az OEF megszűnt és szerepét és feladatait a MÉM Erdészeti és Faipari Hivatala vette át.

A tsz-erők állami kezelését az erdőtüvény az állami erdőgazdaságokra bízta, amely azt a szakirányítási csoportján keresztül gyakorolta. A tsz-ek az állami kezeléssel nem voltak megelégedve, ezért erdeik kezelését saját erdészeti technikusaikkal végeztették, így ezek állami kezelése 1968-ban automaikusn megszűnt.

Az erdőgazdálkodás szakszerűségének biztosítása végett a 22/1968. MÉM. sz. utasítás az állami erdőrendezéseken belül erdőfelügyelőségek szervezését rendelte el, így az erdőrendezéségek keretében két egymástól igen különböző hivatal került összekapcsolásra. Az erdőrendezési munkák tervező és szolgáltató munkák, az erdőfelügyelőség cílnöveztési és hatósági munkákat végez. Összekapcsolásuk csak azzal magyarázható, hogy az új szervezet elhelyezését és, már meglévő szervezet keretén belül lehetett megoldani. A 22/1968. sz. MÉM utasítás a tíz állami erdőrendezőségégnél 28 erdőfelügyelőség felállítását rendelte el. Az erdőfelügyelőségek személye az erdőgazdaságok központjában működő erdőrendezési felügyelők adták. Az erdőgazdaság fásítási csoportjának a tagjai között és az erdőgazdasági erdőművelő gárdában alacsony képzettségű, erdészeti szakkvizsgával rendelkező erdészek is voltak. Ez utóbbiak csak kisebb tsz-erők felügyeletét látták el.

Az erdőfelügyelőség munkája rendkívül szerteágazó volt.

1. Az üzemi-(erdő-)tervekkel kapcsolatban:
 - a) részt vett az erdőrendezés helyi irányelveinek megállapítására vonatkozó előzetes megbeszélésben;
 - b) jelen volt és szakmai értékelést adott az üzemi-(erdő-)terv szerkesztési példányáról annak megtárgyalásán;
 - c) kezelte a jövőhágyott üzemi-(erdő-)terveket, a változásokat, az erdőbítésit és a fahasználati adatokat folyamatosan vezette.

2. Az üzem-(erdő-)terv szerinti gazdálkodással kapcsolatban:
 a/ közölte a gazdálkodó szervekkel az éves fakitermelési és erdőművelési irányelveket;

b/ szakmailag ellenőrizte az éves erdőművelési és fahasználati terveket és azok végrehajtását;

c/ végezte az erdőművelési munkák műszaki és minőségi átvételét és az öt évre befejezett erdősítések felülvizsgálatát;

d/ ellenőrizte a kitermelt faanyag számbavételét, az erdőfenntartási alapra a járulék kiszámításának a helyességét, elvégezte a bruttó-sításokat;

e/ véleményezte a rendkívüli fakitermelési és vágáscsere kérelmeket;

f/ engedély nélküli fakitermelés esetén kiszámította a pénzbüntetés nagyságát.

3. A célcsoportos beruházásokkal kapcsolatban felülvizsgálta, számba vette és jóváhagyta az erdőtelepítési terveket, a célcsoportos beruházásokat, a költségigényeket, valamint a tsz-ek erdőfelújításának állami támogatási igényeit.

4. A károsítással kapcsolatban vizsgálta az erdők egészségi állapotát és a károsítók fellépését, kiemelten a vadkárosításokat.

5. A természetvédelemmel kapcsolatban ellenőrizte a természetvédelmi területekre vonatkozó előírások betartását.

6. Összefoglaló jelentéstétel munkájáról: a felügyelते alá tartozó erdőbirtokokban folyó gazdálkodásról, az eredményekről és hiányosságokról évenként szektoronkénti részletes összefoglaló jelentést tett.

A 3751/1978. MT. sz. határozat a területi irányítás korszerűsítéséről intézkedett. Az erdőrendezésről az erdőfelügyelőséget elválasztotta, a m. kir. erdőfelügyelőségek mintájára az erdőfelügyelőségeket önállóította és a 28 erdőfelügyelőség helyett az erdőrendező-ségek működési területével közel egyező 12 erdőfelügyelőség szervezését rendelte el azzal a céllal, hogy „az eddigi erdőgazdálkodási felügyeleti tevékenységet az elsődleges faipar és faanyagvédelem felügyeletének, valamint az ágazati hatósági feladatok ellátásával” kibővíve vizsgálják.

Az erdőfelügyelőségek által addig ellátott természetvédelmi feladatokat 1979. január 1-jétől sajnálatosan az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal vette át. Ezenkívül az erdőfelügyelőség feladata lett az erdőtelepítések és a társadalmi fásítási akciók lebonyolításában való részvétel.

Az erdőfelügyelőség jövője

Az erdészeti részére súlyos csapás volt, hogy 1990-ben az Erdészeti és Faipari Hivatal megszűnésével az erdészeti főhatóság az FM Erdészeti és Faipari Főosztályává degradálódott és intézkedési jogköre is mindinkább csökken, ami különösen az erdőfelügyeletet, de az erdőgazdálkodás jövőjét is érzékenyen érinti.

Az első erdőfelügyelőségek megalakulása óta eltelt 113 év alatt mindössze öt éven át (1949-1954) nem volt az erdőgazdaságok és az egyéb erdők fölött szakszerű erdőfelügyelet. Most, amikor a magán-erdőbirtokok szárnak erőteljes szaporodása nap mint nap tapasztalható, de tapasztalható az erdők privatizációjával együtt járó feyelemzavarás, az engedély nélkül fahasználatok, az erdőfelügyelet – úgy is mint hatósági szerv – szerepe rendkívül megnőtt. Az, hogy az erdőfelügyelőségeknek a szakszerű erdőgazdálkodás érdekében kifejtett munkái eredményesek legyenek, legalább miniszteri rendelkezéssel az erdőfelügyelőségek munkáit tovább kellene erősíteni. Ennél az FM Erdészeti és Faipari Főosztályának jelentős feladata van.

Rendeletlenül kellene meghatározni az erdőrendészeti áthágás fogalmát és szabályozni annak pénzbíbeli büntetését. Közlebből ez azt jelenti, hogy az 1935. évi IV. tc. 245. §-ában foglaltak újból érvénybe lépjenek. Az erdőfelügyelőségek – mint elsőfokú erdőrendészeti hatóságok – határozata ellen a főhatósághoz, mint másodfokú erdőrendészeti hatósághoz, fellebbezéssel lehessen élni. Kívánatos, hogy a főhatóság az elsőfokú határozatot csak újonnan felmerült nyomós indokok alapján változtathassa meg.

Kívánatos továbbá, hogy az erdőfelügyelőségek fölötti felügyelet az országos fő-erdőfelügyelő szabályozza, aki a remélhetőleg

újonnan felállítandó önálló erdészeti főhatóság államtitkári rangban lévő vezetőjének tartozzék felelősséggel.

Az erdőfelügyelőségek eddigi feladatainak kiegészítéseképpen:
 a/ az erdőfelügyelő által végzendő éves ellenőrzésekkel kapcsolatban szükségesnek látszik, hogy három év alatt a folyamatban lévő összes munkára a tételes ellenőrzést elvégezzék, az első kivétlő, a befejezésre tervezett és az öt évre befejezett erdősítések évenkénti tételes átvétele mellett;

b/ az erdőfelügyelőségnek legyen joga az éves fakitermelési terv módosítására akkor, ha a vágásbesorolás az üzem-(erdő-)tervben véghasználatra besorolt állományok közül az értékesebb faállományokra tolódott el;

c/ nevelővágás(ok) elhagyása esetén az üzem-(erdő-)terv szerinti és az erdőfelügyelőség) megítélése szerinti is első sűrűségű erdőreszlet(ek)ben a munka végrehajtását elbrendelhesse, a mulasztásért felelőst személy szerint is (még akkor is, ha az a vezérigazgató) felelőségre vonhassa (erdőrendészeti áthágás!), és pénzbüntetést szabhaszon ki. A nevelővágásokban elkövetett szakmai hibák ugyancsak büntetendők volnának. Nemfizetés esetén a büntetés közadók módjában volna behajtandó; a befolyt pénzüsszeg az erdőfenntartási állapot növelje;

d/ a vadgazdálkodás fölötti felügyelet valamennyi erdőbirtokosnál az erdőfelügyelőségnek kellene gyakorolnia. A vadkárosítások vizsgálatainak valamennyi vadkárosított területre ki kellene terjednie, nem csak a folyamatban lévő erdősítések;

e/ az erdőközösségek, erdőbirtokossági társulatok megalakulásánál az erdőfelügyelőség) nyújtson megfelelő szakmai segítséget;

f/ kívánatos, hogy az erdőfelügyelőség) az erdőterületek privatizációjával kapcsolatos árveréseken részt vegyen, és ha az erdőterület jóval az értéke alatt kerülne megvételre, az eladást meggátolhassa;

g/ az erdőfelügyelő a kiszállásai alkalmával észlelt hiányosságokat és a szükséges intézkedéseket két- (esetleg három-) példányos „vizsgálói könyv”-ben rögzítse, az ebben foglaltak tudomásulvételét és a feljegyzés átvételét az erdőgazdálkodó (birtokos) vagy annak megbízottja aláírásával igazolja. Ez az ellenőrzés hatékonyságát és az erdőfelügyelők szakmai felelősségét is emelné;

h/ az erdőfelügyelő tartozzék fegyelmi felelősséggel az általa elnézett, szándékosan fel nem tárt hibák miatt;

i/ az erdőfelügyelő elleni fegyelmi megindítása és levezetése az erdőfelügyelőség vezetőjének a kötelessége legyen. A fegyelmi határozat ellen az országos fő-erdőfelügyelőhöz lehessen fellebbezéssel élni;

j/ az erdőfelügyelőség személyi összetétele az alábbiak szerint javasolható;

– a vezető erdőfelügyelő irányítja, szervezi és ellenőrzi az erdőfelügyelők munkáit, végzi a fegyelmi vizsgálatokat;

– az erdőfelügyelők végzik az aktuális vagy a vezető által kért feladatokat. Az erdőfelügyelők száma a felügyelőség érdekében kiterjedéstől és területi eloszlásától függ. Egy-egy felsőfokú végzettségű erdőfelügyelő által ellenőrzött erdőterület a területi eloszlástól függően 9-15 000 ha-os legyen. 500 ha-nál kisebb erdők felügyeletére erdőrendeztetőknek is legyenek alkalmazhatók;

– irodai erdésztechnikusok az erdőfelügyelőség adminisztrációs munkáit (iktatás, gépéles, sokszorosítás) végzik;

– egy, a számítógéphez jól értő erdőrendeztető az adatok feldolgozásával foglalkozzék;

– takarító-hivatalság a hivatal működéséhez szükséges segédmunkákat látja el;

– gépkocsivezető(k) a szükségnek megfelelően.

Az erdőfelügyelet csaknem evezés, az erdőfelügyelőség közel egy és negyedszázados történetéből megállapítható, hogy az erdőterületek csökkenésének megállításához és az erdőgazdálkodás szakszerűségének a biztosításához az erdőfelügyelet közreműködése nélkülözhetetlen volt.

Az erdőfelügyelők jelentősen növekvő, felelősségviselési feladataikat lelkiismeretesen és részrehajlás nélkül csak úgy tudják ellátni, ha anyagi függetlenségük biztosított, ami azt jelenti, hogy járandóságai az erdőgazdaságok osztályvezetőivel megegyeznek, országosan egységesek.

Szabolcs–Szatmár–Bereg II. rész

DR. SZONTAGH PÁL

Erdőállományok egészségi állapota a Nyírségben és a Szatmár-Beregi síkságon

Szatmár-Bereg és a Nyírség erdei egészségi állapotát, az abban bekövetkezett változások megfigyelését és azok okának kiderítését 1956 óta végzem rendszeresen. Rövid tanulmányomban elsősorban az 1988-1991. évi szűrőpróbaszerű felvételeim alapján ismertetem a területen fekvő természetes erdei ökoszisztémát (tölgy) és a kultúrerdők (akácok, nyárasok, fenyvesek) egészségi állapotát, kiemelve azokat a tényezőket, amelyek az egészségi állapot változásában, a jelenlegi helyzet kialakulásában részt vettek.

A kocsányos tölgyesek egészségi állapota

Mind a szatmár-beregi, mind a nyírségi kocsányos tölgyesek egészségi állapotát az utóbbi években elsősorban a hosszan tartó aszályos időjárás, az 1985 óta folyamatos hernyógradációk (gyűrűslepke, aranyfarú lepke, gyapjaslepke), az araszolók és a tölgyilonca korai rügykártétele, a legyengült fákön tömegesen megjelenő xilofág rovarok (tölgykéreg-pajzstetű, Agrilus pp.) és kórokozó gombák befolyásolták és okoztak kárállományt formájában foltos fapusztulást.

Gyakori és rendszeres lombfogyasztó károsító a tölgy-földibolha (*Haltica quercetorum*). Kártétele főleg a hernyógradációk közötti időszakban jelentkezett. Fokozza a lombfogyasztó rovarok károsítását, hogy gradációik nem egy időben tetőznek, és így ugyanazon a területen több éven át tartó tartózkodást is okozhatnak.

1988-ban Szatmár-Beregben a részletes szignalizáció és a helyi lénycsapda (Jánkmajtis) fogási adatai alapján a következő lepkéhernyők károsításával kellett számolni:

- aranyfarú lepke (*Euproctis chrysosrhoea*) gradációjának tetőzése nagy területeken;

- gyapjaslepke (*Lymantria dispar*) gradációjának kitörése, továbbterjedése, nagyobb góccokban tetőzése. Gradációja 1990-ben végleg összeomlott;

- kis téliaraszoló (*Operophtera brumata*), nagy téliaraszoló (*Erannis defoliaria*) gradációjának lemenő szakasza;

- tollasapú araszoló (*Colotois pinnaria*) gradációjának tetőzése;

- tölgyilonca (*Tortrix viridiana*) magállományának kiugró szintje.

A rendkívül erős mértékű hernyófertőzöttségre való tekintettel a nem tájvédelmi körzetbe tartozó legveszélyeztetettebb erdőterületekben – kötött, vízállásos talajon álló kocsányos tölgyesekben – mintegy ezer hektáron Dccis ULV-vel, míg a tájvédelmi körzetben 2200 hektáron *Bacillus thuringiensis*-szel igen eredményes védekezés történt.

A Nyírség vályogtalajain álló kocsányos tölgyesekben 1987-88-tól elsősorban a gyapjaslepke hernyói okoztak közepes vagy erős mértékű rágási kárt, de nagyobb területű gradációja nem alakult ki. 1990-91-ben pedig a tölgyilonca rügykártétele gyengítette a fákat. Mind Szatmár-Beregben, mind a Nyírségben a hernyórágásokkal érintett területeken 1987-

88-tól erős mértékű tölgykéreg-pajzstetű (*Kermes quercus*)-fertőzés lépett fel főleg a rudas és középkorú kocsányos tölgyesekben és okozott kárállományt formájában több éven át tartó folyamatos fapusztulást. Fokozta a veszteséget, hogy a tetű elsősorban a kimagasló, jó növéssű fákat károsítja.

Az 1991-ben végzett szűrőpróbaszerű egészségi állapotfelvételek alapján megállapítottam, hogy a *Kermes quercus* tetű károsítása következtében Szatmár-Bereg nem védett területein, meg a Nyírségben az erősen fertőzött állományokban, a folyamatos tetűszívás következtében, átlagosan három év alatt a fák 25-30%-a fokozatosan kiszáradt, 30-50%-a erősen beteg (a korona 50%-ban, a főágak vagy a vezérhajtás is elszáradt), 15-20%-a pedig gyengén beteg (10-30%-os ágyszáradás). Friss tetűfertőzés már nem vagy csak szóróányosan fordult elő.

Összehasonlításul ismertetem a Szatmár-Beregben 1988-ban Decisszel kezelt, de a védekezés előtt *Kermes quercus*-szal már erősen fertőzött rudas korú tölgyállomány (Jánkmajtis 3 D állandó mintaterület) egészségi állapotát. Az 1991. évi felvételkor a fák 45%-a egészséges volt, 26%-a gyengén beteg (a koronán 10-30%-ban ágelhalás), 25%-a beteg (a korona 30-50%-a elhalt) és csak a fák 4%-a száradt ki a három évi tetűkárosítás következtében. Friss tetűfertőzés már nem jelentkezett.

Az idősebb kocsányos tölgyesekben elsősorban a Nyírségben megtaláltam a téliaraszoló és a tölgyilonca rügykártétele után a tölgy-szijáccsú (*Scolytus intricatus*) foltosan erős mértékű fertőzését és kárállományt formájában 35-30%-os fapusztulást okozó károsítását is. Az erősen beteg, koronariktult fák egy részének további pusztulása is várható.

Szatmár-Bereg környékén elegyes kocsányos tölgyeseiben 1988-89-ben a gyapjaslepke-gradációval egy időben a kőriscen a kőriscen-gömbormányos (*Stereonychus fraxini*) és az araszolók okoztak erős mértékű lombkárosítást. A károsításuk után tömegesen megjelenő kőrisszű (*Hylesinus fraxini*)

A tizedik hannoveri erdőgazdasági és faipari gépvásár világvásárra fejlődött. A szakvásár képviselői sajtótájékoztatójukon elmondották, hogy a május 19-25-én nyitva tartó kiállításon a világ minden részéről jelentkezők kiállították. (Sajnos Magyarországról nem.) 117 000 négyzetméteren 1300 cég mutatja be portékáját. Az idei szakvásár újdonsága, hogy Oroszország partnerországként vesz részt.

pedig 1990-ben kárláncolat formájában 15-30%-os fapusz-
túlást is okozott.

Akácokosok egészségi állapota

A nyírségi akácokosok egészségi állapotát az 1987-91. években végzett helyszíni bejárásaim és felvételeim alapján elsősorban fitofág rovarok és kórokozó gombák veszélyeztetik, de telepítésekben, fiatalosokban egyes abiotikus tényezőknek, így a jégverésnek, aszálynak, kései fagyoknak is jelentős lehet a szerepe és kárláncolat formájában fák pusztulását is elősegíthetik.

Megfigyeléseim szerint az akáctelepítések és a fiatalosok legkárosabb fitofág rovarai közé tartoznak a csipkézobogarak (*Sitona griseus*, tibialis) és a kendermagbogár (*Peritelus familiaris*). A csipkézobogár-alcák a gyökereket, az áttelelt imágók a rügyeket és hajtáskezdeményeket, a kis leveleket rágják meg. Különösen a telepítés évében, a tőre vágott csemetéken okoznak jelentős károkat vagy kárláncolat formájában csemetepusztulást is a kései fagyok után. Így 1988-ban a Nyírség területén sok akáctelepítésben a visszavágott csemeték első kis hajtásai a kései fagyok következtében lefagytak, a megjelent másodhajtásokat pedig a csipkézobogarak rágták le és okozták nagyobb területeken foltos csemetepusztulást.

Fiatal akácokban az utóbbi években tömegesen jelentek meg a levéltetvek is. Károsításuk következtében a májusi fagyok után legyengült fiatalosokban esetenként, szálánkénti fapuszulás is történt.

Az akác-pajzstetű (*Parthenolecanium corni*) az akácokosok egyik legkárosabb xilofág rovára. Erősebb mértékű, nagyobb területű fertőzése idős akácokban 1983-tól jelenik meg újra a Nyírségben. Károsítását azóta általában kisebb területeken, de minden évben megtaláltam. Az akác-pajzstetű károsítása következtében a fák legyengülnek, vastagabb ágaik elszáradnak. Az elszáradt, letört ágak helyén farontó gombák fertőzik a törzseket.

A hazánkban délről megjelent új akác-levélkárósítót, az akác-levélaknázót (*Parectopa robinella*) 1988-ban már a Nyírség akácosaiban is mindenütt megtaláltam (egyelőre csak gyenge mértékű fertőzés).

Gradációi alkalmával a gyapjaslepke is elfogadja tápnövényül az akácot, de gradációja akácokban egy év alatt össze is omlik.

A nyírségi akácokosok egészségi állapotát befolyásoló kórokozó gombák közül legjelentősebb a tőkorhadást előidéző kőrisztapló (*Fomes fraxineus*). A Nyírségben végzett részletes felvételeim azt igazolták, hogy mind a sarj, mind a mag eredetű akácokat a gomba egyformán támadja. A különböző helyeken vizsgált 25-30 éves akácokosok tuskóinak 50-65%-ában találtam meg a gomba fertőzését a gyengétől a legerősebb mértékig is.

Pályázati felhívás

Kutatóintézeti igazgatói munkakör betöltésére

A Földművelésügyi Minisztérium pályázatot hirdet az Erdészeti Tudományos Intézet igazgatói munkakörére, amely 1993. július 1-jétől tölthető be. A pályázattal kapcsolatos feltételeket, információkat a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Értesítő 1993. évi 4. száma tartalmazza.

Nyárasok egészségi állapota

Az 1988-91. években végzett szűrőpróbaszerű felvételeim azt igazolták, hogy mind a szatmár-beregi, mind a nyírségi nyárasok egészségi állapotát elsősorban a telepítéskor és ápoláskor elkövetett hibák következtében tömegesen fellépő xilofág rovarok (kis nyárfacincér, bőgölysziták, tarka égerormányos, nyár-karcsúdszobogár, darázslepke, nagy nyárfacincér) befolyásolják. Az új nyárfajták alkalmazásával a nyárasok legveszélyesebb betegsége, a kéregfékélyt okozó gomba fertőzése csak szórányosan és csak gyenge mértékben jelentkezik.

Az abiotikus tényezők közül a jégverés, az aszály, a fagy, a talajhiba és a hosszán tartó magas vízállás segítők elő a legveszélyesebb xilofág rovarok (tarka égerormányos, nyár-karcsúdszobogár, nagy nyárfacincér) erős mértékű fertőzését, de közvetlenül is okoznak szálánkénti vagy foltos fapuszulást.

Az elsődlegesen káros lombfogyasztó rovarok közül az utóbbi években a levelészek (*Melasma* spp.), a nyárfá-apróbagoly (*Nyctea asiatica*) és a kígyóaknás nyármoly (*Phyllocnistis sufussella*) voltak a nyári aspektus domináns fajai. Rágásuk, fajtától függően, elsősorban a nyáritelepítések és fiatalosok egészségi állapotát befolyásolta.

A kórokozó gombák közül még a Marssonina, *Taphrina* és a nyár-rozsdagombák okoztak korai levélhullást az érzékeny (DP-229', 'I-214') nyárasokon. A Pollacca gombák csak a Meggylevelű és az 'I-58/57' fehérnyár-telepítések új hajtásain jelentek meg gyenge mértékben.

Nyárfiatalosokban a szélső fák megbetegedését és foltos pusztulását is megtaláltam egyes helyeken a szomszédos mezőgazdasági területeken helytelenül végzett gyomirtás következtében.

Fenyvesek egészségi állapota

Mind a szatmár-beregi, mind a nyírségi erdei- és feketefenyő-telepítések és fiatalosok egészségi állapotát befolyásoló tényezők között az utóbbi években ismét a cserebogár a legjelentősebb. A 6-10 éves fenyőfiatalosokba visszafertőzve foltos fapuszulást okoz. A károsított gyökér, életben maradt fákban a fehérfoltos fenyőbogár (*Pissodes notatus*) szaporodik el és okoz tovább fapuszulást is. Az 1990-ben vizsgált erdei-, feketefenyő-fiatalosokban 15-30%-os volt a foltos fapuszulás. Az Evetria-fajok kártevétele mindenütt megtalálható, elsősorban a nyírségi erdőfenyő-fiatalosokban, ahol átlagosan 40-60%-os rügy- és hajtáskárt okozott.

Az elsődlegesen káros nagy fenyő-háncsszű (*Myelophylus piniperda*) fertőzése az utóbbi években a nyírségi erdőfenyő-fiatalosokban gyenge mértékű volt.

Az erdei- és feketefenyvesek legveszélyesebb gombakárosítója a gyökérrontó tapló (*Heterobasidion annosum*). Károsítása nyomán a fenyvesek kör alakú foltokban pusztulnak. Fertőzése az utóbbi években csökkenő tendenciát mutatott.

1990-91-ben a Nyírség néhány középkorú és idős feketefenyvesében a fenyőhajtás-pusztulást okozó gomba (*Brunchorstia dextruens*) erős mértékű fertőzése következtében átlagosan 15-20%-os a fapuszulás. A fertőzött állomány fájának 50-60%-án pedig a korona foltosan elhalt.

Szatmár-Bereg rudas korú lucfenyveseiben a kis lucfenyő-levélárdázs (*Lyganeonematus abietinus*) állandó fertőzési gócai találhatóak. Károsítása kisebb-nagyobb mértékben, de minden évben jelentkezik.

ASZTALOS ISTVÁN

Erdőgazdálkodás Szabolcs-Szatmár-Bereg megye mezőgazdasági termelőszövetkezeteiben

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye mezőgazdasági nagyüzemei a rendszerváltozás nagy vesztesei közé tartoznak. Szántóterületeik átlagos aránykorona értéke 13,6, annak ellenére, hogy az utóbbi 20 évben 19 ezer ha-ról 41 ezer ha-ra nőtt a tsz-szektor erdőterülete, s a telepítések természetesen zömükben a leggyengébb területeket érintették.

A mezőgazdasági termékek ártámogatásának megszűnésével ezen kedvezőtlen adottságú területeken a szántóföldi növénytermesztés reménytelen helyzetbe került. Ráfizetéses tevékenységet a tartósan ígérkező országos túltermelés közepette a kormányzat nem tudja és nem is akarja pénzelni.

Ezzel sokan nem értenek egyet – elsősorban az érintettek –, azonban be kell látni, hogy 13,6 átlag aránykoronás területeken zömében nem búzát és kukoricát, hanem fát kell termelni, főleg, ha ezt igen kedvező jövedelmezőségi mutatók mellett tehetjük.

Mielőtt azonban a jövő erdőtelepítési feladatait vennénk szemügyre, lássuk, hogy áll jelenleg az erdőgazdálkodás helyzete megyénk tsz-szektorában.

Az átlagos tsz-i erdőterület 300 ha körül van, de a szóródás igen nagy, 20 ha-tól 2400-ig terjed. A megye ENY-i, valamint K-i részén kisebb az erdősültségek, míg a középső és D-i területeken a legnagyobb. A legfontosabb fajok: akác 48,2%, nemes nyár 21,5%, tölgyek 13,5%. A tsz-i erdők részaránya a megyén belül megközelíti az 52%-ot (az országos átlagnak csaknem a duplája), az innen kitermelt összes fatömeg ará-

nya 1990-ben 48,5%, annak ellenére, hogy nagy az 1-10 éves korosztály által elfoglalt terület. Ezen túl, ha figyelembe vesszük, hogy a szektor az utóbbi években valamelyest erdőtervi lehetőségei alatt véghasznált, megállapítható, hogy a tsz-i erdők állapota, fatermő képessége megfelel a megyei átlagnak. Hasonló a helyzet az erdőművelés területén is, melyet a következő adatok támasztanak alá (1992. I. 1-jei adatok).

– Erdősítések átlagos átfutási ideje:	
felújítás	5,4 év
telepítés	3,8 év
– 1 ha sikeres telepítésre, illetve felújításra fordított munka	
üres terület	741,4 ha
– az erdőszítési hátralékos terület	
felújítás	329 ha
telepítés	26 ha

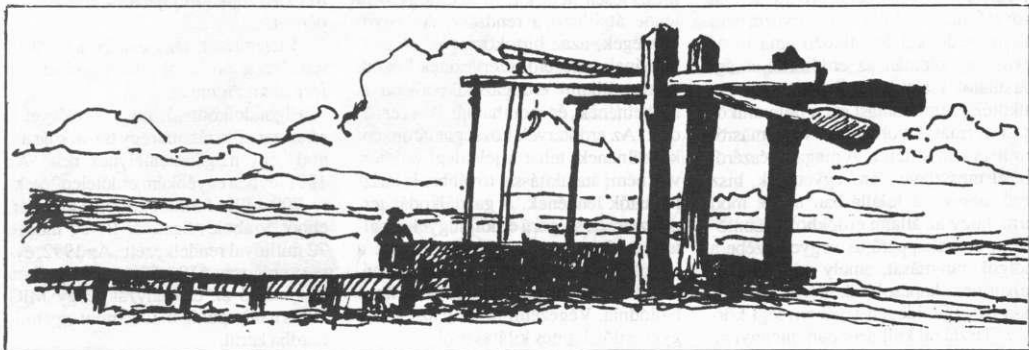
Mindebből persze korai lenne levonni azt a következtetést, hogy minden a legnagyobb rendben van. Az átlagon belül igen nagy a szóródás az egyes gazdálkodók között. A legtöbb tsz-nél egyáltalán nem megoldott a szakemberellátottság, az igényjellegű kampánymunkák zavarják, hátráltatják, sok esetben hátúterbe szorítják az erdészeti tevékenységet. Az viszont már a múlté, hogy egyes – megfelelő felső kapcsolatokkal rendelkező – tsz-elnökök jól időzített pöttervek révén igyekezzenek számukra hízelgő zárszámadást produkálni. A krónikus szakemberhiányon immár 20 éve elfogadható hatékonysággal igyekszik úrrá lenni az egykori TESZÖV égisze alatt megszerveződött, s ma már önálló gazdálkodó formában működő 6 fős szakembargáda, akik 83

tsz erdészeti szakirányítási, tervezési munkáit látják el. Az erdőfelügyelet súlyának megfelelő éberséggel figyeli a tsz-szektor. A felek közötti – a korábbi évekbe jellemző konfliktusokban is bővelkedő – meglehetősen hűvös viszony mára megnyílt. A gazdálkodók többsége különösebb tiltakozás nélkül követi a játékszabályokat, és egyre ritkábban próbálja elvtelen engedményekre rábírnai a szakhatóságot. Az erdőfelügyelet szempontjából mindenképpen sikerként értékelhető, hogy a megyei tsz-erdők fakészlete nem csökken, a felújítások és telepítések pedig megfelelő minőségben valósultak meg.

A jelenlegi helyzet tehát a körülményekhez képest konzolidált, ami egyáltalán nem kérdőjelezi meg az előrelépés szükségességét. Ezek után lássuk, mi várható az új erdőtervny megszületése és a szövetkezeti átmeneti törvény végrehajtása után.

Ami az átmeneti törvényt illeti, a 24.§ kimondja: „A szövetkezet közös használatából kikerült erdőben – ha jogszabály másként nem rendelkezik – osztatlan közös gazdálkodást kell folytatni.” Remélhetőleg az új jogszabály – mármint az új erdőtervny – nem rendelkezik másként. Ennek 47 oldalas tervezetében egyébiránt 1, azaz egy oldal foglalkozik a nem állami erdőkkel kapcsolatos rendelkezésekkel. Csak emlékeztetőül: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye nem állami erdőfelületének részaránya 52%...

Pánikra persze semmi ok, hisz az erdőtervny-tervezeten szeptemberig el lehet végezni a szükséges korrekciókat,

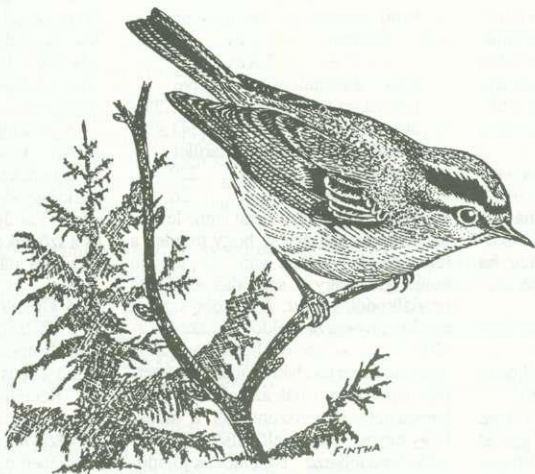

hisz az első félévben nem szerepel a parlament napirendjén. Az viszont korlátlan optimizmusra ad okot, hogy a kárpótlási törvény értelmében 1993. március 31-ig lezárul a licitálás folyamata, és már ezt megelőzően, 1992. december 31-ig eldőlt a tagi részaránytulajdonosok és a tagi – alkalmazotti – földalpok sorsa. Azaz legkésőbb 1993. március 31-ig az utolsó hektár, jelenleg termelőszövetkezeti erdő is megtalálja (magán) tulajdonosát. Természetesen ezen időpontig meg kellett volna születnie az erdőtörvénynek is, hisz a kezelői jog-sítványokról ez rendelkezik majd.

A szövetkezeti átmeneti törvény végrehajtásával kapcsolatban felhívom a figyelmet egy rendkívül fontos momentumra: a PM által az egyszerűsített vagyonértékelés szabályait meghatározó irányelvek első §-a első számú melléklet I/1. pontja kimondja: „A termőföldet, az erdőt ... az egyszerűsített vagyonértékelésnél nem kell figyelembe venni”. Mindez megteremti a jogi alapját annak, hogy az erdő leendő (magán) tulajdonosa nem rendelkezhet a területén található faállománnyal, hisz azt érték nélkül kapja meg. Érdékelt viszont tulajdon

működtetésében, hogy a kezelő szervezettől minden év végén felvehesse jól megérdemelt osztalékát. Lássuk tehát ezután, hogyan képzelhető el a jelenlegi tsz-erdők működtetése, azaz kezelése a szövetkezetek privatizációját követően. Az erdőtörvény-tervezet nem állami erdőkkel foglalkozó ama bizonyos egy oldalán az erdőbirtokossági társulatok kialakításáról van szó. Az alkotók szemléletét ezt a fajta működési formát favorizálják, hisz másról említés sem történik. A magam részéről ezzel messzemenően egyetértek, hisz csak ebben a felállásban nyílik mód arra, hogy az állami erdőkhöz hasonlóan itt is szakapparátus vegye kezébe a dolgok irányítását, amely napi munkájában nem kapcsolódik alárendelt módon egy tőle idegen tevékenységi körhöz. Tisztázni kell azonban, mennyi az

a terület, amin egy birtokosság létrejöhethet, illetve amin hatékonyan lehet tartamos erdőgazdálkodást végezni. Az erdőbirtokosságokat véleményem szerint községhatáronként célszerű megszervezni. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében községenként átlagosan 150 ha az erdőfelület a jelenlegi szövetkezeti szektorban. Gazdaságosan és szakszerűen működtethető önálló erdészeti alapegységet viszont még itteni viszonylatokban – ahol magas a gyorsan növő fajfajok aránya – sem tudok elképzelni 1000-1500 ha alatti területen.

Mindezekből következik, hogy egy – nem állami tulajdonon szerveződő – erdőgazdálkodási alapegység több község társulatát foglalná magában. A megfelelő nagyságrand kialakítása természetesen nem jelenti azt, hogy nem lenne átjárható a rendszer. Az egyes községek, azaz birtokosságok választanának a kezelői szervezetek között, esetleg állami erdőgazdálkodókkal is köthetnének és bonthatnának szerződést. Az erdőtervek községhatáronként készülnének, tehát a jelenlegi erdőtervek némi átalakítással továbbra is használhatók lennének. A gazdálkodás természetesen szigorú erdőfelügyelet mellett történne. A hatóságok viszont a jelenleginél lényegesen kisebb számú, de felkészültebb gazdálkodóval kellene bajlódni. Végezetül néhány szó a megyei erdőtelepítés kilátásairól.

A közeljövőben a leendő földtulajdonosok részéről várhatóan igen nagy érdeklődés mutatkozik majd a terület-hasznosítás eme formája iránt, ennek okai a következők:

- A megye területének jelentős részén a hagyományos szántóföldi növénytermesztés jövedelmezősége tovább romlik.

- Az új földadótörvény szerint az erdőtelepítéssel érintett területek 35 évig, de legalább egy vágásfordulóig mentesülnek a földadó alól.

A kárpótlással földhöz jutók jelentős része egzisztenciálisan már nem kötődik a földhöz, számukra ez a hosszú távú megnyugtató befektetés lehetőségét kínálja.

- Az elérhető jövedelem más kultúrákkal összevetve magas.

- A tevékenység (remélhetően a jövőben is) államilag támogatott.

Ezen erdőtelepítési igények pénzügyi támogatása feltétlenül indokolt, sőt elvárható!

A megye zömében kedvezőten adottságú területein ugyanis ez jelentheti – a kis területen folytatható kertészeti tevékenység mellett – a földhasznosítás egyedül racionális formáját. A rövid vágásfordulójú nemesnyár- és akácültetvények nemcsak megoldanak a területhasználtságot a megyében, de igen jelentős profitot is termelnek, ami 10-20 ezer Ft/ha/év eredményt jelentene a jelenlegi értékesítési árak és költségek mellett.

A kincstár tehát, miután eredményes tevékenységet finanszíroz, idővel – különböző adók formájában – viszontlátja pénzt.

A telepítések támogatása a jövőben természetesen csak szektorsemleges formában történhet.

Elgondolkodtat, hogy két évvel a rendszerváltozás után egy tsz-nek jár az, ami egy magánsemmelnek nem. Az 1991. évben egyébként erdőtelepítésekre 700 millió forintot költött a kincstár, ebből Szabolcs-Szatmár-Bereg megye 72 millióval rendelkezett. Az 1992. évre országosan 650 millió, a megyében 87 millió az előirányzat. Egy MIG 29-es hadirepülőgép több mint egy milliárdba kerül...

OLÁH TIBOR

Vízügyi erdők, fásítások, közjóléti erdők Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

A megye sajátos vízrajzi viszonyai között jelentős a vízügyi földművek kiterjedése. E nagy terület fenntartása, védelme igen komoly feladatot jelent, számottevő anyagi igényel. Fontos gazdasági érdek tehát, hogy e feladatok ellátására a műszakilag és gazdaságilag egyaránt optimális eszközöket alkalmazzuk, és a termőfelületnek is alkalmas területeket tényleges termőfelületként is hasznosítsuk. E kettős cél elérése megfelelő védképességű erdőkkel, fásításokkal, valamint az árvízvédelmi töltéseken és csatornapartokon a kívánalmaknak megfelelő gyepterület kialakításával lehetséges.

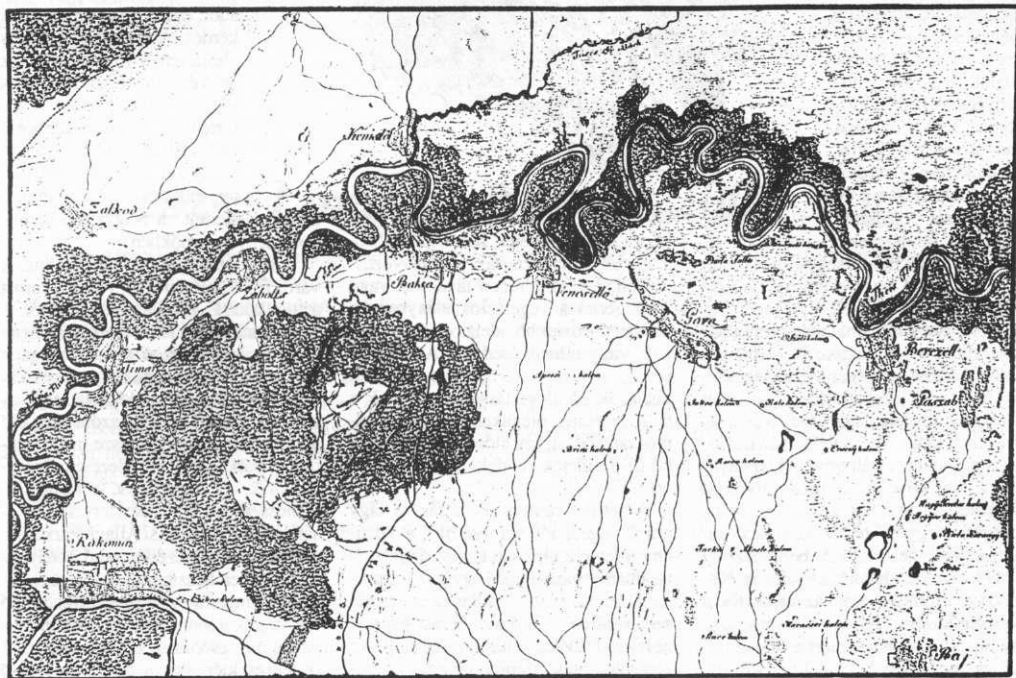
A vízügyi fásítási program elvi körvonalait annak idején Az erdőgazdasági termelés fejlesztéséhez szükséges intézkedésekről szóló 1040/1954 MT. sz. határozat fektette le. Az ennek szellemében készült 15 éves nyártelepítési program mintegy 120 000 ha erdőn kívüli terület fásítását irányozta elő,

amelyből a vízügyi szolgáltatnak 35 000 ha-t kellett volna telepíteni a csatornák partján és a hullámtereken.

Ezen program részeként Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a Felsőtisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság 1959-1963. évek között mintegy 1700 km hosszban létesített a csatornák és kisvízfolyások mentén fasorokat és erdősávokat, összesen 1750 ha-t, túlnyomórészt óriásnyárral. Ezek a fásítások a 70-es évek közepétől – mivel eredetileg tervezett vágáskorukat jóval meghaladták és a mezőgazdaság részéről egyre több kifogás érte jelenlétüket – fokozatosan letermelésre kerültek; több mint 200 ezer m³ faanyag zömmel a megyében került értékesítésre és feldolgozásra, elsősorban az almatermelés göngyölegigényeinek kielégítésére. Az 1964-ben kihirdetett vízügyi törvény előírásai, valamint elsősorban a mezőgazdasági vonaláról különböző vélt hátrányok és részben jogos indokok alapján felmerült ki-

fogások miatt, a kitermelést követően ezek felújításra nem kerültek.

A vízügyi fásítások másik jelentős területe a *hullámtereken, a védőtöltések előtt elhelyezkedő véderdő sáv*. Ezen a mintegy 1000–1100 ha-nyi faállománnyal borított területen a vízügyi érdekeket figyelembe véve, azzal összhangban kell erdőgazdálkodást folytatni, különösen azokon a szakaszokon, ahol más erdő nem csatlakozik a véderdősávhoz. E megfogalmazásból kitűnik, hogy a vízügyi erdőkben és fásításokban az elsődleges cél nem a faanyagnyerés, hanem a védelem, amely kétirányú: egyrészt a vizek kártételei elleni védelem, másrészt a vizek minőségének védelme. Mindezek mellett természetesen nem elhanyagolható a fenntartás során kitermelésre került faanyag értékesítése és részbeni feldolgozásával létrehozott gazdasági eredmény, valamint a táj és környezet állapotára, alakítására kifejtett kedvező hatása sem.

Fentiekre figyelemmel, a hullámtéri véderdő fő feladata, hogy megfelelő magasságban kialakított összefüggő, dús koronátömegével árvíz esetén a védőtöltesek előtt a szél erejét fékzze, a hullámverést csillapítsa, erős törzseivel pedig a jeges árvíz romboló hatását csökkentse, illetve megakadályozza. A véderdőnek ezt az elsőrendű szerepét, a közvetlen élő tömegével kifejtett természetes védőhatását holt anyaggal pótolni sem eredményesebben, sem biztonságosabban nem lehet. E cél eléréséért folyik az előregedett, kiritkult, sarj eredetű állományok felújítása és átalakítása. A felújítás előtt elvégzésre kerül a területek terlep- és vízrendezése, amely megkönnyíti a későbbi erdészeti munkák végrehajtását, egyúttal hozzájárul a rendezett környezet kialakításához, a víztügyi földművek tájba illesztéséhez.

Nem elhanyagolható terület a *vízárókó környékének fásítása* sem. A növénytakaró és vízgazdálkodás kölcsönhatásait vizsgálva megállapított tény, hogy a vegetációnak általában is, a fás növényzetnek pedig különösen fontos szerepe van a vízgyűjtők vízgazdálkodási rendjének kialakítását és fenntartását szolgáló vízháztartás-technikai rendszerek kiépítésében. A természetes és mesterséges állóvizeket az eutrofizáció (szerves anyagban való feldúsulás) mértékének növekedésével az előregedési folyamat meggyorsulása fokozottan veszélyezteti. Nem hanyagolható el az a tározóter-vesztés sem, amit a hordalék felhalmozódása von el a hasznos tárolótérből. Növeli a probléma súlyát, hogy a hordalékkal a víztározóba jutó koncentrált növényi tápanyagok a vízi növényzet produktivitását nagymértékben növelik. Ezért fontos az egész vízgyűjtő terület komplex rendezése, melynek hathatós berendezései a különböző rendelkezési fásítások. Különösen fontos volna az erdősítés a Nyírség középső részének magas, száraz homokfelszínein, mert a száraz fel-
színek mozgásba lendült homokja ve-

szélyeztetni a még meg nem támadott térszínek termőképességét is. A vízgyűjtőnek a víz felületével közvetlenül érintkező területeit a talajvédelem szabályai szerint fokozott gondnal kell rendezni és kezelni, amelynek igen jelentős eszközei az erdő- és cserjesávok, valamint a nád- és gyepsávok.

A sík vidéki, nagy szabad vízfelületű tározóknál a szélhatások csökkentésére, a madárvilág megtelepítésére különböző szélességű, a lehetőség és a rendelkezésre álló terület függvényében fásítást, erdősávot célszerű létesíteni. Jelen-

tős szerepe van a fásításnak a tározók körüli azon területek hasznosításában, amelyek a vízháztartás szabályozás-technikai rendszerében tavasszal vagy esetlegesen a vegetációs időnyben is, hosszabb-rövidebb ideig víz alatt állnak, vagy túlnedvesednek. Az ilyen – rendszerint réti – területekre telepített fásítások párologtatással csökkentik a talajvízszintet, megakadályozzák az elmosarasodást, így elősegítik a tározók körüli területek rendeltetésszerű hasznosítását.

A terület rendezése, a fás és lágyszárú vegetációt befolyásoló, a vízhány, illetve a tartósan károsító vízborítás ellen egyaránt védő egyszerű csatornahálózattal való ellátása természet-szerű és produktív eljárást jelent a helyi vízföldösleg hasznosítása, illetve elpárologtatása szempontjából.

Sajátosan fontos és egyre növekvő jelentőségű a különböző vízfelületek parti növényzetének, így az ott létesített fásításoknak is az *emberi regenerációs igényekkel* kapcsolatos szerepe is. A vizek környezete növekvő látogatottságú pihenőterület is, ahol az emberek napi és hétvégi szabad idejük jelentős részét töltik el. Ezért a vízpartok környékrendezésének, egészségügyi és esztétikai kialakításának nélkülözhetetlen eszköze a fás és lágyszárú vegetáció, legyen az erdészeti, mezőgazdasági vagy kertészeti elem.

A múlt században kezdődött és végrehajtott vízrendezések, a legeltetés, az erdőirtások a táj arculatát jelentősen átalakították. Az addig jellemző tölgycsokot, tölgy-kőrisszil ligeterdőket a megváltozott hidrológiai viszonyok hatására nagyjából felváltották az igénytelenebb akácok, erdei- és fekete-fenyvesek, melyek elsődleges célja a fatermesztés volt. Korunkban a szabadidő megnövekedése, annak hasznos és egészséges eltöltése világszerte, így hazánkban is fokozódó társadalmi probléma, adott esetben fontos politikai kérdés. A szabadidő hasznos eltöltésének fő vonzereje az erdő és a víz. Ezért nálunk is jelentős kezdeményezések történtek az erdők többélti hasznosítására. A megyében eddig két jelentősebb területen indult: a Nyíregyháza-Sóstói, valamint a Nagykovács-Haragod környéki erdőben.

A *sóstói parkerdő* területe 370 ha. A város É-i részén terül el, védve a várost az uralkodó É-ÉK-i irányú szelektől. A városi tanács már 1971-ben elkészíttette a város zöldövezeti tervét, melynek szerves részeként gazdaságunk is elkészítette a sóstói parkerdő távlati fejlesztési tervét 1973-ban. Az azóta eltelt idő alatt az állomány egy része megőregedett, a parkerdei berendezések elhasználódtak, így szükségessé vált a parkerdő hosszú távú fejlesztési tervének elkészítése, melyet a Pilis Állami Parkerdőgazdaság zöldövezet-tervező irodája az 1987. évben készített el. A korábbi fejlesztési munka folyamán a parkerdő leglátogatottabb részeire erdei bútorgarnitúrák, esőházak, szalonnasütők kerültek és kiépültek a hozzánk vezető

sétautak. Kilátó, erdei játszótér és tornapálya, valamint majálsház megépítésével az erdő közjóléti funkciója betöltésére alkalmassá vált.

Mivel a parkerdő Nyíregyháza életében fontos szerepet tölt be, mint a város lakóinak és az ide látogatók közkedvelt kiránduló- és pihenőhelye, továbbfejlesztése szükséges. Ezért a meglévő központok mellé a fejlesztési terv újabb központok kialakítását is javasolja. Ezek célja a szolgáltatások bővítése, valamint az erdő kevésbé forgalmas részének bevonása az üdülőforgalomba. A tervek szerint újabb erdei játszótér és tornapálya, erdei vendéglő, vendégház, sport- és játszóterek, majálsház, valamint vándortábor létesítése cél szerű. A meglévő parkerdőterülethez kapcsolódva lehetőség nyílik egy *arborétum jelleme* fásítására.

Mivel Nyíregyháza lakossága pihenési igényeit a sóstói erdő- és üdülőterület nagyságánál fogva nem elégíti ki, felmerült az igény egy, a városhoz közel levő területen újabb pihenő- és kirándulóközpont kialakítására. A vízügyi igazgatóság által az 1970-es évek végén Nagyálló-Harangodon létesített víztározó és környéke kínált erre lehetőséget. Ezért a város vezetői a FEFAG-gal karöltve 1981-ben elkészítették a *harangodi parkerdő* fejlesztési tervét, majd 1987-ben a parkerdő kiegészítő fejlesztési tervét.

tési tervét. Az üdülőkompexum Nagyálló belterületéről É-ra fekszik. A fejlesztési terv, figyelemmel a terepi és természeti adottságokra, a víztározóhoz kapcsolódóan egy nyári és egy téli üdülőközpont létesítésével számol. A nyári üdülőközpont csónakázótóból, a keleti részén csatlakozó parkerdőből,

vándortáborból, ifjúsági központból, csónakkikötőből, horgászlétesítményekből és az ezeket kiszolgáló műszaki létesítményekből áll. A téli üdülőközpont sí- és szánkópályákból áll. Hosszú távon ehhez kapcsolódik még a sporttábor, a sportpályák és a lovasiskola létesítményei. A tervezett ifjúsági tábor központja a FEFAG kezelésében levő területen helyezkedik el, a következők részletekkel: „TÉKA”-tábor, alkotótábor, vándortábor, majálisrét, pihenőrét, majálsház, szabadtéri színpad, kompikötő, sportterület, lovaspihenő, táncház, nyitott színek. A fejlesztési munka az elején tart, ennek keretében megkezdjük az akácállományok átalakítását. Megépült a táncház néhány kiszolgáló létesítménnyel, valamint elhelyeztünk néhány parkerdei berendezést is. A fejlesztés ütemét a mindenkori anyagi lehetőségek határozzák meg, illetve határolják be.

A tervekben és az elvégzett munkából látható, hogy az erdő közjóléti szerepének kialakításában milyen nagy szerepe van a víznek. Ezért munkánk során arra is törekedni kell, hogy a különböző zöldfelületek kialakításánál szabályozott vízfelületet is vigyünk a területre, mellyel még hatásosabban vehetünk részt a táj formálásában. A lehetőségeket a vízügyi fásításoknál is választam.

VÁRADY JÁNOS

Lesz-e Lónyán szarvas 2000-ben?

Azt, hogy a fenti kérdőmondat nem tőlem származik, készséggel elismerem. Dr. Major István „Lesz-e sas 2000-ben” című könyvéből vettem, amiért ezúton is szíves elnézését kérem. Ámbár ha lúd, legyen kövér. Az alcímet is ellopom: a beregi szarvas múltja, jelene és jövője.

Országos szaklapba cikket írni nem kis feladat. Olyan témában pedig, ami ugyan az erdő szerves tartozéka, de az utóbbi években állandóan a viták (és a golyós puskák) kereszt-tüzében van, nem kis bátorság. Azért megpróbálom.

Valószínűleg a helybéliek és a szűkebb szakmai közönség kivételével kevesen tudják, hogy Szatmár-Beregben, nevezetesen Lónyán és környékén kis létszámú, de igen jó genetikai adottságú gímszarvas (*Cervus elaphus hippelaphus*) állomány él.

Mindezt alátámasztja, hogy a Páll Endre által szerkesztett *A gímszarvas és vadászata* című könyv is csak egy fél mondatban emlékezik meg róla: „Az állomány nagyság csúcsa Somogy, mélypontja Szabolcs-Szatmár megyében jelentke-

zik.” Lássuk hát ezt, az itteni szakemberek által oly nagyra tartott állományt.

Múltja. Sajnos írásos anyagok nem állnak a rendelkezésemre, ez ügyben kénytelen vagyok a szájhagyományokra támaszkodni. A két világháború között, az akkor még jóval nagyobb lónyai erdőben már élt gímszarvas. Az első egyedek a légvonalban alig 50 km-re lévő Kárpátokból jöttek. A terület akkori gazdája, a Lónyai grófok, már vadászták, de létszám- és terítékadatok nincsenek.

A II. világháború az itt élő állományt gyakorlatilag elpusztította. 1945-től 1957-ig szinte semmilyen adatunk nincs. A terület 1957-ben került a Nyírségi Állami Erdőgazdaság kezelésébe. A populáció akkor mindössze néhány egyedből állt. Ezek nyugalmat és teljes védelmet élveztek, így létszámuk lassú növekedésnek indult. Ehhez az őszk vándorlási útvonalat követve, néhány, a Kárpátokból érkezett szarvas is csatlakozott, amely azután vagy itt maradt, vagy nem, hiszen a területen szolgálatot teljesítő szakszemélyzet minden bögés-

TÁJI ERDŐGAZDÁLKODÁS

Év	Induló állomány	Szaporulat	Lelövés	Állomány	Becslés
1981.	157 (becsült)	47	13	191	139
1982.	191 (számított)	57	2	246	146
1983.	246 (számított)	74	8	312	173
1984.	312 (számított)	94	4	402	215
1985.	402 (számított)	121	10	513	300
1986.	513 (számított)	154	26	665	384
1987.	665 (számított)	200	34	831	323

kor találkozott olyan bikákkal, amelyeket sem azelőtt, sem azután nem látott. Ezért azután a beltenyészet veszélye nem állt fenn egészen 1973-ig, amikor a határon megépítésre került a szovjet műszaki zár, ami lezárta a vándorlási útvonalat.

A becslési adatok szerint akkor a területen 60 szarvas élt. A következő 10 évben a minimális lelővések ellenére a létszám nem gyarapodott. Ennek valószínű oka, hogy a megszo-
kott migrációs útvonal drasztikus lezárása miatt az állomány természetes mozgásigényének kielégítésével lassanként benépesítette a szomszédos területeket. Ezt ugyan az ottani vadászok tagadják, mondván a szarvas náluk őshonos, már a honfoglalás idején is legelt a nyírségi akácokban. Mindenesetre 1981-ben már 157 db-ra becsülték a vadászársaságok területén élő állományt. Teljes adatsor csupán az 1981-87 közötti időből áll rendelkezésemre. Eszerint hét év alatt a populáció 207-ről 524-re nőtt. A becslési adatok helyességén lehet vitatkozni, azonban tény, hogy a szarvas a nyolcvanas évek végére olyan területeken is megjelent, ahol korábban nem fordult elő.

Az állománykezelés irányelvei a szakemberek körében állandó vitára adtak okot. Példaként csak annyit, hogy míg az említett hét év alatt a lónyai üzemi területen 43 bika, 96 tehén és üdő, valamint 54 borjú került területekre, addig a szomszéd területeken ez a szám 53 bika, 14 tehén és üdő, valamint 30 borjú volt. Történtek ugyan jó szándékú kezdeményezések az egységes állománykezelés kialakítására, de ezek a szakmai éberségen rendre megbuktak.

A bevezetőben említett jó genetikai tulajdonságok a kárpáti ősökre vezethetők vissza. A nagy testsúly és az agancs formája is ezt bizonyítja. Bögéskor gyakori a 200 kg feletti zsigerelt súly, de 238 kg-os bikát (zsigerelve, fej-láb nélkül) már magam is segítettem mérlegre tenni. A MAVAD hűtőház adatai szerint a náluk leadott legnagyobb súlyú szarvas 241 kg volt. Az agancsra jellemző a hosszú szárhossz és a nem túl sok ág. A legkiválóbb agancsokra a négyes, duplavillás korona jellemző. Őtös korona ritkán, jégághiány pedig általában mechanikai sérülés következtében fordul elő. Az eddig területekre került legkiválóbb bika agancsa 13,14 kg (237,5 IP) volt.

Jelene. Az 1992. évi vadállomány-becslési jelentések 550 db körül adják meg az állomány teljes létszámát. Ez a korábbi becslésekhez hasonlóan túlzott, hiszen ha a fentebb hivatkozott 1981-87 közötti adatsor becsléseit és lelővéseit összevetem, az állományra vetítet 0,3-as szaporodási együtthatóval számolva, a vadászársaságok területén már több mint 800 db szarvasnak kellene élnie.

Ha ehhez hozzáveszem a lónyai területen élő mintegy 100-120 db szarvas, közel járok az 1000 db-hoz. Ez pedig így nem igaz. A valóság valahol 400 körül van. A túlbecslés oka, hogy az egyes területek a megyei vadászati hatóságtól magasabb lelővési terv jóváhagyását szeretnék kieszközölni.

A jelenlegi állománylétszám mező- és erdőgazdasági károsítása még elviselhető, fejlesztése azonban nem indokolt. Valószínű, hogy a privatizáció folyamán a nagy mezőgazdasági táblák száma csökkenni fog, és ezzel a szarvas élettere is csökken. Nem lehet cél a kis területű erdőfoltok benépesítése, helye van viszont a nagy, több száz hektáros erdőtümbökben.

Jövője. Az előbbiekben nem említettem, de van ennek a szarvasállománynak egy érdekes tulajdonsága. Nagyon sérülékeny. Legalábbis ezt bizonyítják a fiatal, de gyakran kapitális agancsokhoz csatolt állatorvosi igazolások, melyek szerint a bikát azért kellett megölni, mert sánta, béna, vak, esetleg színtévesztő volt.

Ha a készülő vadászati törvény elég szigorú lesz ahhoz, hogy ennek és az egyre romló gazdasági viszonyok miatti hús vadászatnak gátat szabjon, ha a Földművelésügyi Minisztérium által kezdeményezett táji nagyvadgazdálkodás bevezetésére kerül, a beregi szarvasállománynak van jövője. Ha a térség vadászati kultúrában a trófeák minőségének szintjére tud emelkedni, akkor a külföldi bérvadászok a nagy távolság ellenére is eljönnek erre, a Tisza két partjához simuló, még érintetlen tájra vadászni, ezzel biztosítva a gondozáshoz szükséges anyagi feltételeket. Ha képesek leszünk önző, egyéni érdekeink felülemelkedve természeti értékeinket megbecsülni, az összhangot megtalálni, akkor, de csak akkor a címben feltett kérdésre a válasz: **IGEN.**

Hogyan csináljunk erdészeti politikát?

Az Erdészeti Lapok ez évi 3. számában továbbgondolásra érdemes felvetéseket tartalmaz a főszerkesztő „Kik csinálják az erdészeti politikát?” címmel közreadott, az elmúlt három esztendő ágazati útkeresését bemutató cikke. A sok korábbi lapszámból vett idézettel bizonyított mondanó, hogy ti. ágazati szakmai törekvéseink és a kialakult helyzet között nagy a különbség, sőt bizonyos folyamatok a szakmailag helyesnek tartott iránnyal ellentétesen zajlanak, ma már nyilvánvaló. Ennek kapcsán sokan tesszük fel – a főszerkesztővel együtt – magunknak is a kérdést: vajon hol, mikor hibáztunk?

Maggyőződésem szerint *először* a rendszerváltozás kezdetén. A célkitűzésnél. Akkor, amikor – más szakterületekhez hasonlóan – mi is úgy gondoltuk, hogy a történelmi tévúrtól visszatérve mi is könnyen megtaláljuk a helyes ösvényt. Hiszen több mint három évtizedig kerestük! Azt reméltük, hogy a rendszer megszembetűnőbb hibáit gyorsan eltüntetve, fokozatos korrekciókkal és viszonylag fájdalommentes átmenet révén eddigi eredményeinket és eredményeinket megtartva közelíthetünk a fejlett piacgazdaságú országokhoz, sőt, bizonyos részterületeken (pl. erdészeti üzemszervezési nagyüzemi – zömmel állami – erdőkezelés), esetleg az ott megszokottnál is előremutatóbb gyakorlatot alakíthatunk ki. Ma már tudjuk, ez így nem valószínűsíthető meg. A társadalmat és a gazdaságot túl sok azonnali megoldást igénylő probléma terheli. A prioritások meghatározása rendkívül kényes politikai feladat. Emiatt a rendszerváltoztatási irányító gyakorlatlan politikai élire alig elvishető terhek nehezednek: történelmileg rövid idő alatt kell az átalakítást végrehajtaniuk, társadalmat és gazdaságot új pályára állítaniuk, közben a működőképességet és az ország békéjét megőrizniük. Ez azért is nehéz, mert politika és szakma között nem alakult még ki a polgári demokráciában megszokott normális és rendszeres kommunikáció, gyakori mindkét oldalon a szereptévesztés, kölcsönös a bizalmatlanság.

Másodszer akkor tévedtünk, amikor nem ismertük fel a politika eme korlátait. Azt nevezetesen, hogy a változó körülmények között a politika kénytelen a lényegre koncentrálni, a halasztható döntéseket elodázní. Az egyszerűsítés és a kezelhetőség érdekében kénytelen sablonokat alkotni, és a sablonba – ha átmenetileg is – bepréselni a valóságot. A valóság persze sokszínű, tele van specialitásokkal, a sablonokat rendre szét akarja vetni. A keletkezett konfliktus politikai vitában próbáljuk tisztázni – kevés sikerrel, mert a vitában a specialitásokat a különböző érdekcsoportok érdekeik érvényesítése, illetve fogvatartósságaik és hibáik elkendőzése céljából túlhangsúlyozzák – s ettől a probléma többnyire kezelhetetlenné válik. Szakmánkban több szálon is nyomom követhető a változat.

Harmadszer akkor tévedtünk, amikor retorikánkban – számfőtábló vagy téves sziklátóköriségből – az erdő értékeit össze-mostuk a belőle (jól) élők értékeivel. Ezért szóltunk meg ismételtelen – a kívülállók számára nagyon is jól érzékelhetően – hamis hangon. A gyakori hangsúlyoztatógatót ugyanígy (anélkül, hogy képzett zessz lenne) a koncerten esetleg könnyebben észreveszi a fafüvők rossz intonációját, mint a zenekarban bent ülő hegedűsök. Tiszta érdekarikulációra van szükség, ennek kapcsán igenis meg kell jeleníteni az erdészettársadalmat érdekeit is, kényesen vigyázva azonban arra, hogy ezt a szakszerű erdőkezeléshez fűződő nemzeti és tulajdonosi érdekekkel ne hozzuk feltétlenül és közvetlenül összefüggésbe.

A *negyedik* tévedésünk talán az, hogy nem ismertük fel: az erdészeti nagyon kis szelete a nemzetgazdaságnak. Érdekvé-nyesítési lehetőségei – strukturális okok miatt – valós gazdasági és egyéb súlyánál is kisebbek. Ilyen körülmények között a helyes ágazati stratégia: minél több szövetségest keresni és minél kevesebb elkerülhető konfrontációt vállalni. Alapvető kérdésekben

teret nyerni, másodrendű kérdésekben a terepet – ha szükséges – átengedni. Ma még benne vagyunk a folyamatokban, a megalapozott ítélethez hiányzik a történelmi rálátás biztonsága.

Mindezek ellenére úgy vélem, hogy – hibáink ellenére – sikerült fontos pozíciókat megőrizniünk, bizonyos helyeken az erdészeti lehetőségeit bővíteniünk. Kétségtelen azonban az is, hogy számos területen kényszerültünk olyan megoldásokra, amelyek – mai ismereteink szerint – nem szolgálják jól a szakszerű erdőkezeléshez fűződő nemzeti érdekeket. Észre kellett vennünk ugyanakkor azt is, hogy miközben mi erdészek – tévedéseink miatt is – különböző sérüléseket vagyunk kénytelenek elszenvedni, hozzáink hasonló kis szakmák – a politikai realitásokat figyelembe véve – építkeznek. Építik a jövőjüket.

Bár vannak legfelső szinten is biztató megnyilatkozások, magam úgy vélem, hogy az új és egységes erdészeti politika társadalmi (és parlamenti) befogadásának még nem jött el az ideje. A rendszerváltoztatás harmadik évében a társadalom mással van elfoglalva: jó földtörvény, környezetvédelmi törvény, természetvédelmi törvény nélkül aligha lehet jó erdőtörvényt és vadászati törvényt alkotni.

Mi tehát a teendő? Nem erdészeti politikacsinálókat keresni, hanem olyan jó erdészeket, akik a politika kínálta (hitnem szerinti átmeneti) rossz sablonok közé kényszerülve tudnak jó erdészeti és jó erdőt csinálni. Kevesebb látványos ítéletre (ha tetszik úgy: forradalmi lendületre és ezzel együttjáró demagógiára), több bölcs előrelátásra és higgadt kompromisszumra lenne szükség. A társaságga alakulást az államerdészeti aligha kerülheti már el. Ez nem jó! De ha már így alakult: ellenszegüléssel, vagy a jövőre való praktikus készüléssel érünk-e el többet? Szerintem nyugodtan végig kellene gondolnunk:

1. Ha nekünk nem jó az ÁV Rt, lehetünk-e mi jók az ÁV Rt-nek?

2. Az ÁV Rt keretein belül milyen mozgásterünk lehet, mit érdemes célul az államerdészeti Rt.-jei elé kitűzni?

3. A kincstári tulajdonlás valóban az egyetlen lehetséges és hosszú távon célszerű megoldás-e, vagy szóba jöhet – alternatívaként – más is (pl. közalapítvány)?

4. Mikor érdemes megkísérlni az ÁV Rt-től való eltávolodást?

5. Az erdőtulajdon, -használat(-kezelés) és -igazgatás szétválasztása eleni további utóvédharc-e a helyes törekvés, vagy érdemesebb-e ezek szétválasztása utáni lehetőségeink elemzésére és az ebből következő cselekvésre összpontosítani?

Ezeket kellene okos erdészek gyűlekezetenek sokat gondolkodni. Erről kell a lapban írni, a viták eredményeként kikristályosodott, konszenzusos véleményeket a politikába bevinni. A technika a korábban alkalmazottnak fordítottja legyen tehát: ne a konszpirációval hozott döntéseket fogadjassuk el a társadalommal, hanem a társadalmi igényeket jelentsük meg a döntésben.

Kik csinálják az erdészeti politikát?

Szerintem azok,

– akik a szakmai, szervezeti megújulást előkészítő vitáknak sajtóban és erdészklubokban, előadói teremben teret engednek, fórumot nyitnak;

– akik veszik a fáradságot és bátorságot, és véleményüket elmondják, közzéteszik.

Az Erdészeti Lapok főszerkesztőjének szerintem az előbbi a feladata. Míg erdészeti levelet tud tenni, addig politikacsináló. A sok demokratikus fórumon, a sok vitában talán feltűnik egy új Bedő Albert vagy Kaán Károly, aki alkalmas lehet közülni arra a feladatra, hogy a politikai szférába beemelje a jól kiértelmezett szakmai elképzeléseket.

Kovács Gábor

Az ENSZ/EGB „ICP Forest Programme Task Force” IX. ülése elé

1993. május 23-26. között jelentős erdészeti rendezvény színhelye lesz Magyarország. A Légszennyezés Erdőkre Gyakorolt Hatásának Megfigyelésére Alakult Nemzetközi Együttműködési Program* Irányító Testülete IX. ülése alkalmából szinte valamennyi európai ország és számos nemzetközi szervezet képviselője érkezik hazánkba a földművelésügyi miniszter meghívására.

Az ülés kapcsán kívánjuk most az eddig csak a szűkebb szakmai körökben ismert program tevékenységét és eredményeit a hazai szakközönség elé tárni.

Az elmúlt évtizedben mind nagyobb méreteket ölt az erdőpusztulás, valamint a légszennyezésnek a pusztulás kialakulásában betöltött lehetséges szerepéről szóló mind több feltételezés szükségessé tette a problémákör nemzetközi összefogással történő vizsgálatát.

A Nagy Távolságra Ható, Országhatáron Átterjedő Légszennyezési Egyezmény** Végrehajtó Testülete 1985-ben úgy határozott, hogy nemzetközi együttműködési programot (angol névenek kezdőbetűiből rövidítve: ICP) indít azzal a céllal, hogy hiteles és összehasonlítható adatokat szolgáltatson az erdő állapotában bekövetkező változásokról, s megbízható alap álljon rendelkezésre az ok-okozati kutatásokhoz.

A program finanszírozása az UNEP, az ENSZ környezetiprogramja forrásainak felhasználásával egy ENSZ/EGB projekt keretében valósult meg. (A programot 1991, az UNEP támogatás megszűnése óta a tagországok önkéntes hozzájárulásaiból befolyt összegből működtetik.)

Az erdőkkel foglalkozó program nem egyedülálló a Genfi Egyezmény keretein belül, hanem egy, a környezet számos elemére kiterjedő programrendszer részeként működik.

Magyarország 26 európai ország és az Európai Gazdasági Közösség társaságában 1985-ben csatlakozott a programhoz, mely jelenleg a Genfi Egyezményt aláíró 34 ország közül 28-at, valamint az újonnan alakult, s így az

egyezményhez még nem csatlakozott országok közül hatot tudhat tagjai sorában.

Az Európai Közösség önállóan is szabályozta tagországai számára az erdők állapotának megfigyelését, így a közösség a régió képviselőitben is részt vesz a programban.

1991-től kezdve az Európai Közösség és az ICP Forest közösen végzi a felmérések értékelését, sőt az EK által végzett, ún. transznacionális felmérés önkéntességi alapon kiterjesztésre került Európa más régióira is. Magyarország az első között csatlakozott a folyamathoz, és 1990 óta szolgálatat adotkat a transznacionális elemzéshez.

Az Egyesült Államok és Kanada megfigyelői státuszban kapcsolódott a

programba, és kiterjedt monitoring programjaik révén folyamatos információcserét folytatnak az ICP Forest-tal, így az információgyűjtés az északi mérsékelt öv jelentős részére kiterjed.

(Az USA-ban a monstre NAPAP***, Kanadában az ARNEWS**** projekt foglalkozik a környezetváltozás erdészeti vonatkozásaival.)

A programon belüli információáramlást két koordinációs központ, Prága és Hamburg, valamint a nemzeti koordinációs központok hálózata segíti. A magyar központ szerepét az FM Erdőrendezési Szolgálatja tölti be.

A program fennállásának nyolc éve alatt jelentős fejlődésen ment keresztül. Háromszintesre tervezett vizsgálati módszere az első években a nagy terü-

Mikor döntünk a fát? Valahányszor a fa döntési idejének kérdése kerül szóba, még mindig különböző nézetekkel találkozunk, s ezek szerint a gyakorlat is más és más. Tapasztalat szerint a döntés ideje annak következtében, hogy a fa az egyes évszakokban különféleképpen végzi életét s így a nedvtartalom, az új faképző anyag lerakódása, a sejtek megfásodása stb. különböző befolyással van a fa tartósságára, szilárdságára és tömörségére.

Érdekes példát közölt újabban is a „Cont. Holz-Zeitung” arra nézve, hogy a fa tartóssága a téli hónapokban való döntés mellett még hónapok szerint is mily különbözőeket mutat fel. Az adatok a szóban lévő kérdés megvilágítása céljából 30 évvel ezelőtt tett kísérleteknek eredményei. Kiválasztottak ugyanis 4 dbb egyenlő korú, egyaránt egészséges és egyenlő körülmények között ugyanazon talajon nőtt fenyőt s az egyiket december, a másikat január, a harmadikat február és a negyediket március hónap végén döntvén, mind a négy törzset egyenlő módon szétdarabolták, belőlük egyenlő méretű gerendákat faragtak s ezeket lehetőleg egyenlő körülmények között kiszáritották.

A hajlítási szilárdság meghatározására a gerendákat végükön egyenlő módon alátámasztották, közéjükön pedig megterhelték; az ellenállás következőképp nyilvánult: a december végén döntött fa ellenállási képességét 100-nak véve fel, a januárié 88, februárié 80, a márciusi 62 volt.

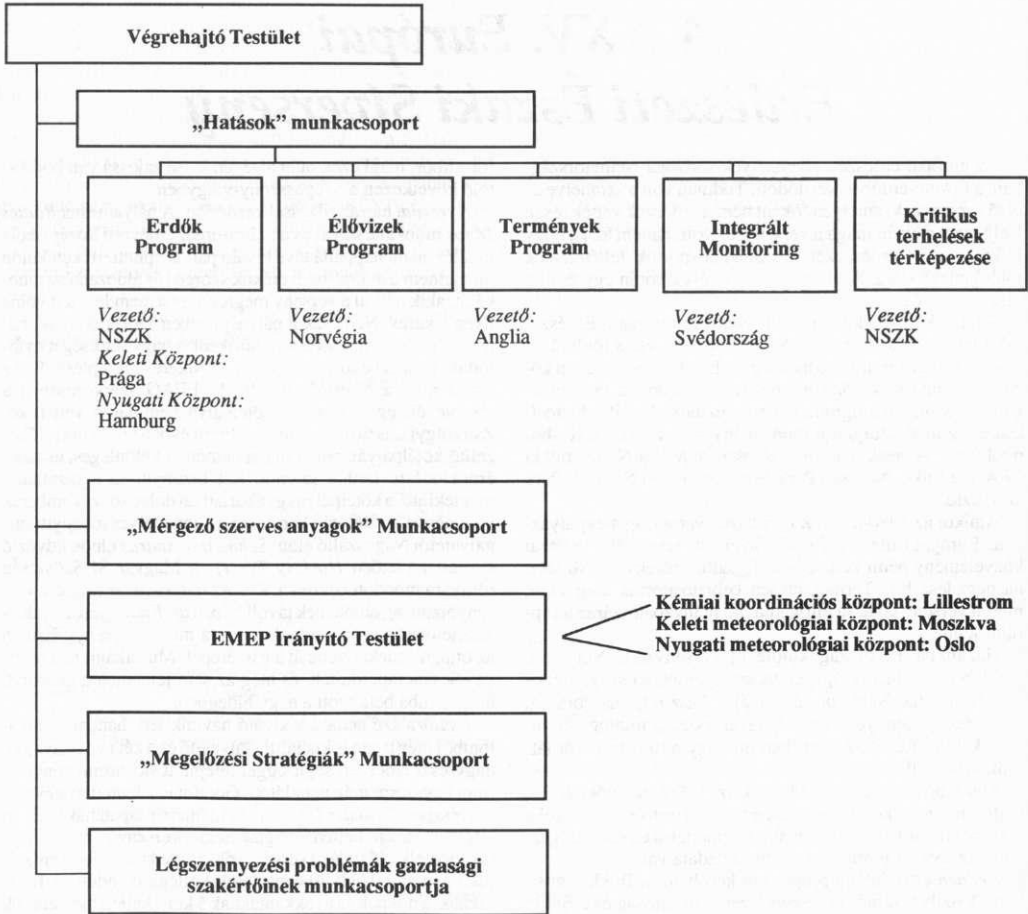
A tartósság meghatározására a döntött törzsekből czölöpöket készítettek s ezeket egyenlő körülmények között ugyanazon talajba elásták. A kísérlet ez esetben is feltűnő különbségeket eredményezett; mert amíg a december végén döntött törzsből készült czölöp 16 év múlva is teljesen épnek találtatott, addig a többi 3-4 év múlva csekély erő kifejtéssel szét lehetett törni.

Hasonló kísérleteket teljesítettek a tölgygel is, s az eredmény ez esetben is az volt, hogy a december végén döntött tölgy szilárdság, tartósság, tömörség tekintetében messze túlszárnyalja a vele egyébként teljesen megegyező, de a tél végén, márciusban döntött fákét. E kísérletek alapján december lenne a legalkalmasabb döntési hónap.

(Közl: Jankó Sándor.)

Erdészeti Lapok (1894)

* International Cooperative Programme on Assessment and Monitoring of Air Pollution Effects on Forests (ICP Forests)
** Convention on Long-Range Transboundary Air Pollution Genf, 1979.
*** NAPAP = National Acid Precipitation Assessment Program
**** ARNEWS = Acid Rain National Early Warning System

EMEP = Együttműködési Program a Légszennyezés Hosszú távú Terjedésének Megfigyelésére és Értékelésére Európában

letű, reprezentatív felmérés kialakítására és összehangolására helyezte a fő hangsúlyt.

A későbbiekben egyre nagyobb szerepet kapott az állandó mintaterületek intenzíven vizsgáló második szint és az ökológiai bázisterületekkel dolgozó harmadik szint.

E két utóbbi kutatási területet hazánkban az Erdészeti Tudományos Intézet műveli.

A fejlődés magával hozta az egyes kutatási feladatok összehangolásának igényét, ezért külön szakértői csoportok alakultak a talaj monitoring, a növekedésváltozás nyomon követése, a levélanalí-

zis és a kiülepedő szennyeződések mérési módszereinek egységesítésére.

A IX. Task Force ülés egyik fontos feladata éppen a szakértői csoportok előterjesztéseinek megvitatása lesz.

A budapesti tanácskozás két okból is különleges szerepet tölt be a Task Force ülések sorában.

A kelet-európai átalakulás kezdete óta először látogat e népes szakembergárda a régió egyik országába, s érthetően fokozott érdeklődéssel fordul valamennyi résztvevő Magyarországot felé.

Ráadásul az ülés megelőzi az Európai Erdők Védelmének II. Miniszteri

Konferenciáját (Helsinki, 1993. június), mely a strasbourgi miniszteri konferencia folytatásaként ismét kormányzati szintre, a politika platformjára emeli az erdők megóvásának közös ügyét.

A strasbourgi határozatok közül pedig az első, mely a környezet állapotának megfigyelésére vonatkozik, éppen az ICP Forest tevékenységén alapul.

Cikkünk következő részében megkíséreljük összefoglalni azokat az eredményeket, melyek az ICP Forest eddigi működése során születtek.

Csóka Péter
műszaki igazgató
FM Erdőrendezési Szolgálat

A XXV. Európai Erdészeti Északi Síverseny

Az európai erdészeti síversenyek sorozata Németországban, a Fekete-erdőben kezdődött. Todtnau volt a színhelye az első versenynek, amelyen főként német erdészek vettek részt. Célja nem csupán maga a verseny volt, hanem az is, hogy felkészítse az erdészeket a szabadidősportok feltételeinek jobb kialakítására. A versenyeken az évek során egyre több ország vett részt.

A február 22-26. közötti rendezvényt az Országos Erdészeti Egyesület és a Magyar Sí Szövetség rendezte a földművelésügyi miniszter úr fővédnökségével. A február 24-26-a közötti versenyt megelőzően a résztvevők számára idegenforgalmi és szakmai programokat szerveztünk. A szállásbiztosítást és az idegenforgalmi rendezvényeket az IBUSZ Rt. bonyolította. A szakmai programokat a Mátra-Nyugatbükki EFAG, a Bükk Nemzeti Park és a Hortobágyi Nemzeti Park szervezte.

Amikor az 1980-as évek végén Magyarország megpályázta az Európai Erdészeti Északi Síverseny rendezését, a hazai közvélemény némi kétkedéssel fogadta a tőrekvést. Mi lesz, ha nem lesz hó? Természetesen bebiztosítottuk magunkat, mert a verseny tanácsa elfogadta: hó hiányában száraz terepfutás lenne.

Hazánkba 13 ország küldte el versenyzőit: Norvégia, Svédország, Finnország, Észtország, Franciaország, Belgium, Hollandia, Németország, Svájc, Ausztria, Olaszország, Csehország, Lengyelország. Magyarországot mintegy 20 induló képviselte. Összességében mintegy 520 résztvevőt látunk vendégül.

Már február 21-én megérkeztek az első résztvevők. 22-én, hétfőn mintegy kétszázan ellátogattak a Hortobágyra, ahol a lovasbemutatók mellett megismerkedhettek a térség erdőgazdálkodásával és természetvédelmi feladataival.

Kedden egyedülálló programra került sor a Bükk-fennsík. A Szilvásvárdi Erdészeti Üzemigazgatóság és a Bükk Nemzeti Park Igazgatósága szervezésében erdészeti és természetvédelmi bemutatóra került sor. Különlegessége a programnak az volt, hogy a fennsík bemutatóhelyeket a résztvevők többsége sílécen látogatta meg, akiket a szervezők nevében *Ott János* erdészeti igazgató és *Varga Ferenc*, a nemzeti park igazgatója köszöntött. A fennsíki bemutató az Olaszkapunál kezdődött, ahonnan a résztvevők a Bánkúti Sí Klub által előkészített nyomon elindultak az Óserdő felé. Itt *Sósikúti György*, a BNP erdészeti feladataiért felelős munkatárs adott ismertetőt. A következő bemutatóhelyen Doros István erdész tájékoztatta a résztvevőket a bükk-felújítógázás rejtelmeiről. Itt már jóleset közelebb húzódni a tűzhöz, mert ottani viszonylatban is meglehetősen zord volt az időjárás. Azonban a hóvihár sem tudta elvinni a résztvevők kedvét, hisz sokan (többek között a skandináv kollégák egy része) e télen akkor látott először igazi havat. A Tányéros-tebernél *Varga Ferenc* ismertette a Bükk-hegység geológiáját. A mintegy 6 km-es út végén a Zsidó-rétenél a résztvevőket forró debreceni és tea várta. A program szilvásvárdi lovasbemutatóval és egri városnézéssel folytatódott. Kellemes színpoltja volt a kirándulásnak az egri főtér, a fanfárok hangja mellett felszolgált

forraltor, majd ezek után a végén kissé zajossá vált borkóstoló következt a Szépasszony-völgyben.

A szerdai nap az edzéssel kezdődött. A pályamester *Rádics János* munkatársaival és a mátrafüredi erdészeti középiskola tanulóival éjt nappallá téve kiváló pályát épített. Itt kell külön kiemelnem a mátrafüredi diákok szorgos és áldozatkész munkáját, akik nélkül a verseny megrendezése nem lehetett volna ilyen sikeres. Nemcsak a pályaeépítésben szorgoskodtak, hanem a lövészetnél és versenybíróként is nagy segítséget nyújtottak, nem is beszélve versenyzők sikeres szerepléséről. Az edzés után a Mátra-Nyugatbükki EFAG szervezésében a résztvevők egy csoportja kötélpálya bemutatót vett részt. Zsilvölgyi László bemutatta az elmúlt évben kialakított előkészítő kötélpályát, ami a maga nemében különleges, és nagy érdeklődésre tarthat számot. Ezt bizonyította a bemutató megtekintő, a kötélpályás gyakorlatban dolgozó szakemberek véleménye is. Délután került sor az ünnepélyes megnyitóra a galyatetői Nagyszálló előtt. *Schmotzer András* elnök üdvözlő szavait követően *Holéczy Tibor*, a Magyar Sí Szövetség főtitkára mondott beszédet. *Ervin Lanterwasser* úrnak, a versenybizottság elnökének távollétében *dr. Rudi Kynast*, baden-württembergi erdőgazdónk nyitotta meg a versenyt. Ezután az ötágú zenckar vette át a főszeret. Muzsikájukra a résztvevők táncraperdültek, és még az sem jelenthetett akadályt, hogy a tuba befagyott a nagy hidegben.

Csütörtökre nemcsak kiváló havunk lett, hanem ez alkalomból még a nap is kisütött! Galyatető és a két éve felavatott, nagyrészt erdészeti segítséggel felépített sícentrum ennyi sífutót egyszerre még nem látott. Gondot is jelentett a nagyszámú résztvevő *Juhász Tibornak* és időmérő csapatának. 520-an – félpercenként ketten – vágta neki a versenytávnak, közöttük kiemelkedő tudású versenyzők, és igencsak kezdő amatőrök egyaránt. Több 70 éven felüli kolléga is indult. A fiataloknak, a nőeknek és a rokkantaknak 5 km-t kellett megtenniük lövészet nélkül, míg a férfiak 10 km-es távot teljesítettek, és a lőtérén kispuskával három lövést kellett leadniuk. Aki nem talált, a hibák számának megfelelő büntetőkör futott. Már itt meg kell hogy említssem, hogy a magyar versenyzők dicséretesen helytálltak.

Péntek volt a váltóverseny napja. Galyatető újabb rekordot döntött. Az már szinte természetesnek tűnt, hogy kiváló pálya és ragyogó napsütés várta a 15 női és 92 férfi csapatot. Míg a hölgyek 3x5 km-en versenyeztek, addig a férfiak távja 4x8 km volt. A női váltót a németek, a férfi váltót az olaszok nyerték. Tompítja a junior váltóban első helyezést elért mátrafüredi magyar csapat sikerének értékét, hogy ebben a kategóriában egyedül ők indítottak csapatot. Minden elismerést megérdemel a magyar női váltó, amelyik második helyet ért el. A férfi váltó a profikkal megfűzdel mezőnyben a dicséretes 13. helyen végzett.

A verseny az esti záróünnepéllével és eredményhirdetéssel ért véget, amelyet jelentővel megüzemelt *Raskó György* államtitkár is. *Ervin Lanterwasser* méltató szavai után *Kollarik István*, a Magyar Sí Szövetség elnöke üdvözölte a megjelenteket. A galyatetői Nagyszálló termében összegyűlt majdnem

600 jelenlevő óvadója kísértc az egyes díjak átadását. Az ünnepélyes eredményhirdetés fénypontja volt a különdíjak átadása. A legjobb hölgyversenyző, az olaszországi *Molin Alessia* az IBUSZ ajándékaként egy gyönyörű zsolnai vázát kapott, míg a legjobb férfi versenyzőt, a szintén olasz *Penasa Albino-t* a STIHL cég lepte meg egy motorfűrészsel. A legjobb magyar erdész tanulóknak járó különdíjat, a STIHL cég által felajánlott motorfűrész *Kis Csaba*, a mátrafüredi „Vadás Jenő” Erdészeti Középiskola tanulója kapta. A legjobb magyar erdőmérnök hallgatóknak az EUROFOREST cég ajánlott fel díjat, egyhetes svédországi tanulmányutat az ELMIA WO-OD erdészeti szakkiállításra. Ezt a díjat *Szabó Miklós*, a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem hallgatója nyerte.

A verseny zárásaként a jövő évi rendező, *Christian Pfeuti* átvette a verseny díszszószóját. 1994-ben a síző erdészek Kanderstegbe (Svájc) látogatnak.

Ezek után a résztvevőknek más dolgok már nem akadt, mint belevetni magukat az est örömeibe. Tíz perc alatt eltűntek a Nagyszálló szemeizete által három napig készített hidegtálakat, majd a megnyitón már sikert aratott zenekar intonációjára táncoltak a végkimerültségig. Aki pedig még bírta erővel, az részt vehetett szombaton a Magyar Sí Szövetség tömeg-sífutóversenyén. Szombat és vasárnap a búcsú napja volt, a látottak alapján Európa síző erdészei jó benyomásokkal és elégedetten utazhattak haza.

Itt szeretnénk megragadni az alkalmat, hogy minden felsorolás nélkül köszönetet mondjunk a verseny és a keretprogramok előkészítésében segítséget nyújtó kollégáknak, támogatóinknak, és mindazoknak, akik buzdítottak bennünket a nehéz pillanatokban.

Gerely Ferenc

EREDMÉNYEK (zárójelben a korosztály)

HÖLGYEK:

<i>Ifjúságiak</i> (16)	1 induló	
1. HALGLAND Sina Norvégia	27:46	
<i>Felnőttek</i> (21)	17 induló	
1. MOLN Alessia Olaszország	21:15	
2. GRUT Torun Norvégia	22:02	
3. BOZSIK Anna Magyarország	22:54	
<i>I. korcsoport</i> (31)	12 induló	
1. LINGMANN Dagmar Németország	26:01	
2. HOFMANN Karin Németország	29:53	
3. PAPENDORF Giitta Németország	32:37	
<i>II. korcsoport</i> (41)	14 induló	
1. LIPPHARDT Claudia Németország	27:36	
2. HORVÁTH Magda Magyarország	28:45	
3. GRALLS Signid Svédország	29:44	
<i>III. korcsoport</i> (51)	10 induló	
1. ZEPTEP Else Németország	29:49	
2. BRUNNER Margit Németország	31:00	
3. DIEWALD Maria Németország	33:11	

FÉRFIAK:

<i>Rokkantak</i> (41-51-61)	9 induló	
1. JUNG Hartmann Németország	24:45	
2. KLAPPROTH Günther Németország	31:26	
3. FORKEL Ilugo Németország	32:10	

<i>Ifjúságiak</i> (16)	8 induló	
1. DORER Joachim Németország	19:49	
2. BERAN Jiri Csehország	20:21	
3. KIS Csaba Magyarország	20:43	
<i>Juniorok</i> (h19)	3 induló	
1. MORBACH Sebastian Németország	45:01	
2. WÖTZEL Steffen Németország	47:29	
3. JUNGO Pascal Svájc	48:59	
<i>Felnőttek</i> (h21)	75 induló	
1. PENASA Albino Olaszország	35:15	
2. FONTANA Luciano Olaszország	35:54	
3. FOLLIS Leonardo Olaszország	35:57	
<i>I. korcsoport</i> (31)	119 induló	
1. VERTANEN Ari Finnország	37:41	
2. WALDER Albert Olaszország	38:10	
3. LARSSON Bjóm Svédország	39:06	
<i>II. korcsoport</i> (41)	87 induló	
1. BERAN Jiri Csehország	37:54	
2. HALTTUNEN Vainö Finnország	40:11	
3. BAR Ferdinand Németország	41:07	
5. SZUROMI György Magyarország	41:50	
<i>III. korcsoport</i> (51)	91 induló	
1. EBNER Matthias Ausztria	42:11	
2. SCHAFHUBER Herbert Ausztria	42:34	
3. HEIZMANN Rudolf Németország	47:10	

<i>IV. korcsoport</i> (61)	29 induló	
1. KARLSSON Nils-Erik Svédország	46:42	
2. CEPPELKA Frantisek Csehország	49:47	
3. ILKA Hubert Németország	49:56	
<i>3x6 km junior férfi váltó</i>	1 induló	
1. Magyarország	1:56:40	
Ézsöl Tibor, Dvorák Zoltán, Ezékéi Péter		
<i>3x6 km női váltó</i>	15 induló	
1. Németország I.	1:19:23	
Schlegel Elisabeth, Fehrenbach Birgit, Lingmann Dagmar		
2. Magyarország	1:21:05	
Bozsik Anna, Tóth Nikolette, Horváth Magda		
3. Norvég/magyar vegyesválogatott	1:23:49	
Hausland Sina, Hatala Éva, Grut Torun		
<i>4x8 km férfi váltó</i>	91 induló	
1. Olaszország	1:18:47	
Mazocchi Fulvio, Fontana Luciano, Follis Leonardo, Penasa Albino		
2. Finnország	1:22:40	
Ari Veranen, Tero Suutari, Alto Kinnunen, Markku Kaipainen		
3. Svédország I.	1:25:15	
Bjóm Larsson, Robert Berg, Lennart Jonsson, Johan Sandberg		

Szalonkázás '91-ben

Bob az öregebb vizsla, ő a szalonkás kutya. Nincsen olyan zsembék labirintusa, ősnádas, rekettyés dzsungel, égerfás sötétje, ahonnan Bob ki ne hozná a szalonkát. De előbb meg kell löni, ahhoz zög az kell, hogy megérkezzenek.

Dia tavaly született, már szalonkázás után. Ő csak az idén lát először szalonkát. Pointer ősközlől örökölt orrát magasan tartva dél felé néz. Biztosan jönnek már.

A tavalyi ecset-tollak a kalapon éveltek át, most a zöld szalagra kerülnek fehérrel hímezett évszám alá. Az alján járja már a hosszú sávon.

Kell-e még új szalag, lesz-e még sok tavasz? Ébred a gondolat öreg vadász fejében, míg a hírnökök után kutat: a fenyőrigók elmentek, őrövgalamb már itt van, de a barázda-billegető késik. Hideg volt délen is. Várjunk.....

– Két barázdabillegetőt láttam a rakodón – libegi Jancsi, elém vágódva reggeli utamon.

– Akkor menjünk!

Este a helyünkön állunk. Minden a régi, a levegőben csípős nyugati szél beszél. Talán még korán van. Nem láttunk szalonkát.

Aztán kijárunk. Jóska is lőtt már szalonkára, Jancsi is duplázgat. Éppen felé húz a Zwick a rekettyésen át, amikor nyugodtan megszólal az egyik madár: – Megismerem! Három éve lövöldöz rám, nem veszélyes.

Measzólal a puszka, s az égerfánál csak egy madár megy tovább.

Jancsi szalonkát lőtt, lesz nagy avatás!

Köröskörül húzódo lápi erdőben a tisztás szélén állók szokott helyemen József napon. Elöttem kecskefűzes bokorvonulat, belőle kimagaslik két feketenyár, háttérben sötétlik az éger erdő. Fácánkakasok gallyaznak fel hangos kakatolás-sal, majd elhallgatnak, de egy repülőgépgé hangrobbanása egy percre megszólaltatja az erdő minden kakasát. A kopasz nyárfaágak között a felhőfoszlányokból kivilágít a csillag.

Most már jöhetnek. Nem kell sokáig várni, jönnek is! Nyugodt szárnnyal három szalonka jelenik meg a nyárfa mellett, szemben velem. Izgatottan markolom meg a kis huzsaszt, meglepetésemben vágom oda az első lövést, eredmény nélkül. Lövéssemre oldalt fordulnak, utánuk küldöm a másodikat, s a középső kiesik a sorból. Dia már szalad is érte. Szól a puszka tőlem jobbra, s hallom: Bob hozd! Semmi baj! Akkor az is megvan, mert az én kis kutyám is ott ül előttem nekem az időnyben első, de neki az élete első szalonkájával.

Másnap hajnalban is a helyemen állók. Ugyanott jelenik meg, ahol tegnap a három, de már csak egyedül.

Lelőtem.

Hazafelé megyünk a hajnali lesről. Keskeny kövesúton hatalmas autóbusz szorít le bennünket az éjszakai esőtől csillogó tócsákba. Kétezer ha-os termelőszővetkezetbe hozza a közeli kis városból a kávéfőző irodistákat. Alig férnek el benne, pedig még egyet fordul – mondják.

Meddig bírja el ezt még a magyar föld? Na meg a magyar erdő? Irodistákért nekünk sem kell ám a szomszédba menni...

Nálunk most mégis megtört a jég! *Széchenyi-díjat* kapott egy erdőgazgató, mert központi létszámát első menetben 70 főről 10-re csökkentette.

Az erdő már nem bírja eltartani ezzel rablógazdálkodás nélkül, azt meg a világeri sem tenné, öket indokolta.

Nagyot zökkent a kocsi, fölbredtem... Csak álmodtam? – szomorodtam el... – Mégis reménykedjünk! *Petőfi írta Jöven-*

dőlés című versében: „Az álom ablak, melyen által / Lelkünk szeme jövöbe néz.”

Meg az is lehet, ha néhányan a húsból elolvassák e sorokat, megpályázzák az álomdíjat. Csak az arányhoz ragaszkodjunk!...

Ősz van '92-ben, a szalonkák már visszafelé jönnek. A termelőszővetkezet autóbusza most is kettőt fordul, nálunk sem röpöknek *Széchenyi-díjak*, csak a falevél hull.

Elkésztél tél után gyorsan megjött a tavasz '93-ban is. Hírnök hírnök után érkezik, végül a barázdabillegető parancsot indulást.

Szorgalmasan kijárunk, szalonkát még nem láttam. Alkonyodik, egy erdei fülesbagoly hullámosan szárnyal át, leír egy kört és az előttem roskadozó kútkávéra száll. Sokáig nézzük egymást, okos szeméből bölcsesség árad. Majd ránksötétedik, észre se vettem, mikor szállt el. Mielőtt elaludnék is, rá gondolkodom.

Álmomban ugyanott ül a kávé, egészen közel hozzám.

– Úgy érzem, az este mondani akartál valamit, na beszélj, madár!

– Igazad van, azt akartam kérdezni, hogy álltok a *Széchenyi-díjakkal*?

– Schogy baglyom, *Széchenyit* már csak a „Hitel” miatt emlegetik. Jelzőáruhítél, vegyes bankok.

– Aztán majd az erdő is a külföldi bankokhoz vándorol.

– Nemhiába vagy az erdő bölcsse, jól látod, öreg madár.

– Hallom, részvénytársaság letettek. A privatizációból bejött összegeket felhasználhatják, fizethetik tovább a központi irodistákat.

– Nem értem ezt, öreg bagoly!

– Dehogyan nem értem, hallom itt a fenyőtől. Sír a fenyő a homokháton. Irtják a természetvédők, az igazi, meg az *ál-Fomes*, zsugorodik az élet a tőmlelt, ha rá is megy az erdő, a központ az marad.

– Örülök, hogy aggódsz az erdőért, de volt ám a magyar erdő már ilyen nehéz helyzetben '50-ben, mikor megszüntették az erdőgondnokságokat.

– Tudom, akkor a káderek vették át az erdők irányítását a szakemberektől, most meg a közgazdászok. Ezek még a káderkenél is veszélyesebbek az erdőre.

– Akkor, 1950-ben *Speer Norbert*, vezető beosztású erdőmérnök kollégánk mondta: „ezért az örültségért egyszer még valaki megüti a bokáját”.

– Na és megütötte?

– Dehogyan ütötte.

Mintha gondolkodna madaram, lábával a csőrét piszkálja, majd megszólal:

– Most sem fogják megütni úgy, ahogy megérdemelnék, mert akkor kishordónyira dagadt bokával sántikálnának a közgazdászok.

Aztán elszállt a bagoly, én álmodom tovább. Már a pincében járok. Talán mégis a közgazdászok dagadt bokáit látom? Mérgeesen rúgok egy kishordóba: ezt a magyar erdőkért.

Dr. Horváth László

Hirdessen

az

Erdészeti Lapokban!

Oly régen ígertem René bátyámnak ezt az utat, hogyha szóba került az utóbi időben, már csak ígéretésnek tűnt. Pedig éreztem, hogy negyvenöt év után a visszatérés vágya több mint kíváncsiság. A várakozásban benne feszül a még élő munkatársakkal való találkozás izgalma éppen úgy, mint az emlék fényképeken rögződött erdőrészek változásainak a megismerése. A visszaigazolás, hogy mindazt, amit egy erdőszáz az örök megújulásért tehet – helyesen tett. Mert negyvenöt év még a Déli-Bakony bükkőseiben is nagy idő. Már bizonyosság.

Vérfényes délelőtt érkezünk a Monostorapáti erdőszáz udvarába, ahol Farkas Attila erdőszázvezető fogadott. Érkezésünkön kívül nem beszélünk meg semmit biztosra, mert nem lehetett tudni, hogy egy kiadós irodai beszélgetésen kívül enged-e többet az örök hajcsár – az idő. Am, ahogy kezét szorított a hajdani s a mostani erdőgazda, és ahogy a két régi erdőszáz „Isten hozta főmérnök úr” köszöntése elhangzott, éreztem, hogy holmi rohanással nem szabad megtörni a hangulat varázsát. Mert Pintér Vendel és Varga Lajos erdőszázvezetők a kézfogással éveket fiatalodtak, René bátyám pedig fél perc után oly otthonosan mozgott, mintha tegnap ment volna el: az istállóból műhelyé alakított épületből lovak nyerítése halatszott, az abrakropogtatás semmivel nem téveszthető hangja, és fanyar istállószag töltötte meg a levegőt. A régen megszűnt magergetőből, ahol hajdani a helybéli Tóth Margit és Jérôme Ágota leánygyermekek játszottak bújócskát – ismét gyantaszag áradt. A köszöntésnek a volt házvezető, Varga Bózsai szomszédokban is megjelentek az emlékek édes-sós cseppjei.

Homokfutó helyett GAZ kocsit várt az udvaron, melybe felkászálódva indultunk el a terepre. Jó ideig, persze még az ismerősök neve, sorsa volt a téma, de ahogy felérkeztünk a felső-erdői Pókhálóskúthoz, már javában szakmai kérdésekről folyt a beszélgetés. A nyolcvanas évek elején véghasznált hatalmas területen, ahol megálltunk, mintaszertelen felújított bükköst láthatunk.

De feltűnt, hogy elegyfának nyoma sincs. Ennek kapcsán jött szóba, hogy a püspöki uradalmi erdőekben a véghasználatkor lábton hagyják a jó növésű kőrís, nyír és vadgyümölcsgegyedeket, s csak akkor termelték le, ha a műhelyekben szükség volt rá. Összefutott a nyál valamennyiünk szájában, amikor a régen volt rókaagombatómegből készített pórkölt került szóba.

– Itt is sok volt – mutatott Varga Lajos egy enyhén lejtős részre –, de ezek a hatalmas gépek tönkretették a „folyást”.

PÁPAI GÁBOR

Békét a jóakarátú erdőszázvezetőknek

– Tudja főmérnök úr, addig nem lesz az erdőben béke, míg ezek a monstrumok forognak télen-nyáron a hátramaradt törzsek között.

– Nézze! Alig talál egészséges kergű fát.

– Úgy ismertem a kerületemet, mint a tenyercmet – szólalt meg csendesen Pintér Vendel. – Hajnaltól késő estig az erdőn voltam. Figyeltem az újulatot, a virágzást, a magtermést, az időjárást, mindent. Túlzás nélkül állíthatom, hogy valamennyi fát ismertem. Tudtam, hogy hol fekszik a vad, merre fészkel az egerészölyv vagy a bagoly. A természet nem szerettem. Egy-egy véghasználat során nemcsak a terület ürült ki, de a szívem is üres lett. Dehát... vágni kell.

– Az a baj főmérnök úr, hogy manapság nemigen hagyják békén az erdőszázvezetőket belelendülve Varga Lajos. – Az a sok papírmunka, rohanás ide-oda, csak úgy porzik az erdei út az erdőszázvezetőktől. Pedig az erdőt gyalog kellene járni, sokszor toronyiránt. Csak így ismerhetjük meg igazán. Hagyni kellene a kerületvezetőt békében, hogy minél többet foglalkozhasson a kerületével. A legjobb az lenne persze, ha kint is lakna

az erdőben, mint régen. Nagyon nagy kár, hogy kiürültek az erdőszázvezetők.

– Érdekes – veszi át a szót René bácsi –, hogy annak idején, mikor idekerülttem, fontos feladat volt a különböző tulajdonosoknál, és a különböző érdekeltség kívánta helyeken dolgozó erdőszázvezetőket egységes – a kialakulóban lévő államerdészeti – szemléletre nevelni. Lehet, hogy rövidesen ennek épp az ellenkezőjét kell csinálnotok?

– Biztosan nem emlékszik rá főmérnök úr, de én soha nem felejttem el – töri meg a kérdés utáni csendet Pintér Vendel –, mikor 1947-ben Szabó Miklós kerületvezető engem bízott meg 1200 katasztrális hold törzsenkénti felvételevel. A negyven év alatti állományokban körös mintaterületeket kellett felvenni. Azt mondta főmérnök úr, hogy vágjak egy 4,28 méteres rudat, azzal jelöljem ki a mintaterületeket. Mikor megkérdeztem, hogy miért pont ennyinek kell lenni, azt mondta, hogy számoljam ki. Hazamentem, és fél éjszakámba telt, mire rájöttem, hogy az ilyen hosszú rúddal rajzolt kör pont századrésze a holdnak...

Pergették a szavak, az emlékek, miközben észrevétlenül délutánra fordult az idő. Hazafelé indultunk.

Lefelé zötyögtünk a diszeli házak irányában, nekiereszkedve a falu fölött húzódnó legelőn, melyet átkozottul felvágta az arra közlekedő teherszállító. A kocsiiban csend volt, csak a rugók nyirkosága hallatszott, amint nagy lendülettel kerülgettük a félig telt pocsollyákat. Szólni akartam, de éreztem, hogy a hajdani munkatársak még az időgépben vannak, s ki-ki a magának kedves emléket éli át újra – talán épp ugyanazt. Kis kitérővel indultunk vissza az erdőszázhoz. René bácsi ült elől, a háta mögött Vendi bá. Csak néztek előre az útra, melyen feljött az évtizedek óta kopó-fogyó, töredezett kökereszt.

A feszülethez érve a csendet a fél évszázaddal ezelőtti e helyt megszokott mozdulat törte meg. Tökéletesen egyszerre emelték kalapjukhoz kezüket, és süvegeltek meg a már csak bokától lefelé megmaradt Megváltót.

Tankönyv – szakkönyv kiadás

Szerkesztőségünk szervezésében, az egyetem vendégeként a Mezőgazda Kiadó jeles szakemberei tartottak előadást Sopronban a tan- és szakkönyvkiadás helyzetéről és lehetőségéről. Még „nyomdamelegben” mutatták be *dr. Gencsi László* és *dr. Vancsura Rudolf* most megjelent, több mint hatszáz oldalas *Dendrológia* című könyvét, ami tulajdonképpen az 1980-ban megjelent „Erdészeti növénytan” című kötet folytatása.

Referenciaként elhoztak még több, nemrég napvilágot látott, az agrárszaktudományok területén régóta nélkülözött tan- és szakkönyvet is, amelyek egyszerűsége miatt már meglátszik az új Mezőgazda Kiadó igényes alapossgággal végzett munkájára, kirajzolódik a mezőgazdasági tan- és szakkönyvkiadás gazdaságos hosszútávú elképzelése.

A konzultációs értekezleten – egy kérdésre válaszul – *dr. Lelkes Lajos* elmondotta, hogy az eddig megszokottaktól eltérően a példányszámot nem a

szerző vagy a kiadó szándéka dönti el, hanem a felvevő piac. Ezért alapos piacutatásnak kell megelőznie minden kiadói szerződést, ahol nem kényelmesedhetnek sem a szerzők, sem a témában érintett oktatási, kutatási stb. szerveződések.

Arra a felvetésre, hogy a kiadói költségeket csökkenti lehet-e „nyomdakészre” előkészített kézirattal, *dr. Lelkes* a következő választ adta. „Egy igényes termékben, mint amilyen a könyv, legalább negyven százalékot kell kitennie a szellemi költségnek. Hiába kapja meg a kiadó a kéziratosokat látszólag ingyen, az addig elkészült szellemi értéket valakik létrehozták, és ezeket az alkotókat igenis meg kell fizetni. Vagy a Mezőgazda Kiadónak, vagy a szerző-alkotó munkáltatójának (ahol többnyire munkaidő alatt készül a könyv).”

„Véglegesen szakítani kell az eddigi gyakorlattal, mely szerint – egy-két igazi sikert kivéve – raktárra nyomtuk a könyveket. A most megjelent „*Dendro-*

lógia” című kötet úgy készülhetett el, hogy támogatás az FM, az „Ember az erdőért” alapítvány, az Országos Erdészeti Egyesület és annak lapja, az „Erdészeti Lapok”.

Nem is ment volna másképpen, mert a „*Dendrológia*” kötet önköltségi ára több mint 6000 forint volt példányonként.

A jövő útja tehát az, hogy önköltséget jelentős kéziratos írások, felbecsülék (felbecsüljük) a hozzávetőleges, de potenciális vevőkört, a szerzőket tisztességesen megfizetjük, kialakítjuk a végleges árat és elkészítjük a könyvet. Hiszem, hogy a magyar erdészletnek éppen úgy szüksége van a tartalmas, jól használható tan- és szakkönyvre, mint ahogy az országnak szüksége van jól képzett erdész szakemberekre” – fejezte be mondandóját *dr. Lelkes Lajos*, a Mezőgazda Kiadó igazgatója.

A későbbi beszélgetés folyamán szóba került a másfél-két évről 4-6 hónapra rövidült nyomdai átfutás, ennek előnyei és hátrányai. Pl. a *Dendrológia* c. könyv ábraanyaga is egységesebb és kellő méretű lehetett volna, ha jut idő még igényesebb kivitelben készülhetett volna el, ha marad idő a közel négyezer-tucatnyi forrásból összeválogatott (ezért heterogén) ábraanyag átrajzoltására.

A Mezőgazda Kiadó – a Földművelésügyi Minisztérium támogatásával, az Intézményközi Tankönyvkiadási Szakmai Bizottság jóváhagyásával – megjelentette *dr. Gencsi László*, *dr. Vancsura Rudolf*: *Dendrológia* (Erdészeti növénytan II.) c. könyvét, amely egyesületünk titkárságán, a bolti árnál cca. 40%-kal kedvezőbb áron (1600 Ft + 6% áfa) megvásárolható. Utánvételes szállításkor a postaköltség a megrendelőt terheli.

Egyesületünk elnöksége úgy határozott, hogy megjelenteti *dr. Majer Antal* szerkesztésében „Az erdő poézisa” c. versantológiát, amely 105 magyar költő 254 versét tartalmazza az erdőről, a fákról, csendről, lényről.

Ezúton is kérjük tagtársainkat, hogy a kötet előjegyzési díjának (250 Ft) befizetésével és előjegyzők gyűjtésével segítsék a könyv több éve húzódó kiadását. (Helyi csoportok titkárait felkérjük a közreműködésre.)

A várható megjelenés július hó eleje, ára 4-500 Ft, de az előjegyzők kedvezményt kapnak.

Simon Tibor: A magyarországi edényes flóra határozója

– Tankönyvkiadó, Budapest.

Utolsó, sok nyomdahibával, elírással terhelt növényhatározónk 1968-ban jelent meg. Az azóta eltelt negyed évszázadban nem csak a nevezéktanban, fajnévmezésben álltak be jelentős változások, hanem az egyes növényfajok hazai előfordulásában is.

A fentiek mellett egy új határozó kiadása azért is szükségessé vált, mert a régi a felnövekvő generációknak gyakorlatilag hozzáférhetetlen lett.

Ez a kötet a hazai haraszt- és virágos növényfajok határozókulcsait, ökológiai és társulási jellemzőit ismerteti röviden, a nagy európai flóraműhöz, a Flora Europaea-hoz igazodva.

A határozást *Csapody Vera* ábrái könnyítik, a kötet végén a 2160 edényes faj flóraelem, cónoszisztematikai, életforma, ökológiai és természetvédelmi-érték besorolása található.

A közeljövőben – mellékletként – kiadásra kerül a fenti jellemzők számítógépes nyilvántartása is, egyéb – a terepi munka kiértékelését segítő – programmal együtt. Félt azonban, hogy a határozó igen magas ára (1739 Ft) miatt a tanulóifjúság és a természetkedvelők széles táborába nem jut majd el.

Dr. Bartha Dénes

DR. CSÖTÖNYI JÓZSEF

Hogyan született a magyar természetvédelem?

Széljegyzet egy figyelemreméltó könyv margójára

A hazai természetvédelmi irodalomnak jelentős alkotása „A természetvédelem története Magyarországon 1945-ig”, az Erdészettörténeti Közlemények VII. számaként, szerény külsőben, 212 oldalnyi terjedelemben jelent meg 1992-ben. A hézagpótló, részletes összegező mű szerzője a kiváló erdészettörténész erdőmérnök, dr. Oroszi Sándor kandidátus, aki olvasmányos stílusban, igényes, tudományos színvonalon tárta fel a hazai természetvédelem gyökereit, írta le zegzugos útját a reformkortól a nagy történelmi sorsfordulóig, 1945-ig. A könyv beavatás a természetvédelem hazai megszületésének körülményeibe, küzdelmeibe, eredményeibe.

A könyv többéves, aprólékos kutatómunka eredménye. Tudományos igényű alaposágának bizonyítéka a 700 forráshelyre való hivatkozás és mintegy 40 tudományos folyóiratnak felhasználása a kutatómunka során.

A szerző gróf Széchenyi István Hitel című munkájának végszavából vette a könyvnek mottóját: „A múlt kiesett hatalmunkból, de a jövőnek urai vagyunk.”

Ez a gondolat a könyv rendezővel, és ehhez a szerző mindvégig következetesen hű maradt. Könyvének előszavában a következőket írta: „Jelen történeti feldolgozás is egy figyelemfelhívás szeretne lenni. Azzal a tudattal, hogy a múlt felett már valóban elvesztettük hatalmunkat, de a belőle levonható tanulságokat be kell építenünk a jövőbe.” (8. oldal)

Azt az időszakot, amit a szerző tárgyal, alapvetően a magántulajdon dominanciája jellemzi és természetesen az érdekek is igen sokfélék. A végbemenő gazdasági, társadalmi változás érzékenyen érinti a természetet és mihamar megszületik a természetvédelem szükségessége és megszületnek a termé-

szetvédelem ügye iránt elkötelezett apostolok is Széchenyi Istvántól Kaán Károlyig. A magyar természetvédelem klasszikusainak nevével és tevékenységükkel rendre találkozunk a könyvben. A természetvédelem történetéhez a kiemelt személyiségek mellett meghatározó és fontos szerepet játszottak a különböző tudományos egyesületek, köztük az Országos Erdészeti Egyesület és a számos, ügyel-bajjal megfogant természetvédelmi jogszabály.

A könyv négy markáns fejezetre tagozódik: 1. Az előzmények 1872-ig. 2. A kezdetek és első eredmények. 3. Az újrakezdés időszaka (1920-1933). 4. A törvényen alapuló természetvédelem kezdetei és az Országos Természetvédelmi Tanács működése 1944-ig. Biztos kézzel, kitűnő történelmi rálátással rajzolja meg a szerző könyvében, illetve az említett fejezetekben azt a nagyívű folyamatot, amiben „Először csak a ritkaság, a különlegesség tűnt szembe, majd a természetben lévő összefüggések feltárulása az emberi felelősség kérdését is felvetette.” (18. oldal)

A szerző – a mának szóló üzenetként is – azt a nagy dilemmát próbálta megválaszolni, hogy „Az alig éledező magyar természetvédelmi mozgalom vajon útját tudja-e állni a jövőt lehetetlen természetpusztításnak? Vajon az ember gazdasági megfontolásai, erkölcsi indítékai, tudományos érvei elegendők lesznek-e legalább menedékhelyek, védett szigetek létesítésére?” (25. oldal) Bizony, nagy kérdések. Töpreng a szerző, de töpreng az olvasó is. Összegezésként mégis azt olvashatjuk, hogy „Számszerű védetté nyilvánítások mellett a legnagyobb eredmény az, hogy végre hazánkban is megindulhatott a tényleges természetvédelmi munka, amihez megfelelő szervezet is kiépült.” (164. oldal)

Jó szívvel ajánlom dr. Oroszi Sándor erdőmérnök „A természetvédelem története Magyarországon 1945-ig” című könyvét, mert szemléletet formál, eligazít és biztos kalauz mindazok számára, akik a magyar természetvédelem múltjáról az átlagosnál többet akarnak tudni. Bízást várjuk a folytatást!

Vándorgyűlés '93

Kaposvár

augusztus 6-7-én

Dr. Gencsi László – dr. Vancsura Rudolf: Dendrológia – Mezőgazda Kiadó, Budapest.

Erdészeti témájú kézikönyvek manapság alig-alig jelennek meg. Egy erdészeti dendrológia kiadása régóta időszerű volt, s a szakközönség régi óhaja most beteljesedett. A *Gencsi-Vancsura* szerzőpáros munkája eredményeképpen most olyan kötet kerül kezünkbe, mely az elkövetkező évszázadokban legalább annyira emlegetett és forgatott lesz, mint a *Fekete-Mágócsy-Dietz*-féle *Erdészeti növénytan* közel száz éve megjelent kötete. Az azóta eltelt, idestova egy évszázadban jelentek meg ugyan erdészeti dendrológiák (*Fehér-Mágócsy-Dietz: Erdészeti növénytan III. - Nyitvatermők*, 1935; *Kiss: Fenyők*, 1956; *Vancsura: Lombos fák és cserjék*, 1960; *Csapody-Csapody-Rott: Erdei fák és cserjék*, 1966), de terjedelmüknél, részletességüknél fogva messze elmaradnak az 1896. évtől és a mostanótól. Legújabb erdészeti dendrológiánk előzménye az 1980-ban megjelent *Gencsi: Erdészeti növénytan I.*, mely a növény-szervezetten és élettan kérdéseivel foglalkozik. A mostani kötet két fő részre tagolódik. Az első rész – szerzője dr. Gencsi László – a fontosabb fafajok fatestének makro-

szkópikus és mikroszkópikus szerkezeti jegyeit ismerteti fotókkal, ábrákkal illusztrálva. Részletesen bemutatásra kerül a fatest struktúrája és kialakulása is. A második rész – szerzője dr. Vancsura Rudolf – a magyar erdőkben honos vagy honosított és az erdőn kívüli fásításban telepített fák és cserjék taxonómiai jellemzését, morfológiai, egyedfejlődési és ökológiai sajátosságait ismerteti. Valamennyi erdészeti szempontból fontos vagy szóba jöhető faj részletes, minuciózus leírását találjuk ebben a fejezetben, a legújabb ismeretek beolvastásával. A kötet szerzőit elismerés illeti maradandó alkotásukért. Kifogásolható viszont a könyv tördelése, a bélyegnagyságúra kicsinyített ábrák és a kevésbé izléses borító. Szűleskörű elterjesztésében legnagyobb gátló tényező viszont a közel háromezer forintos bolti ár, mely a hallgatóknak kiknek tankönyvként engedélyezték megfizethetetlen. Aki azonban megvásárolja, nem csalódik. Büszkén helyezheti könyvespolca féltett könyvei közé.

Dr. Bartha Dénes

FELHÍVÁS az Erdélyi Magyar Tudományosság támogatására

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület 1859-ben alakult Mikó Imre fáradozása nyomán azzal a céllal, hogy a magyar társadalom erőit mozgósítsa a Kolozsváron 1841-ben létesített Erdélyi Nemzeti Múzeum fenntartására és a magyar tudományosság erdélyi fejlesztésére. Az alapítók az új intézménynek múzeumi-kutatóintézeti és akadémiai feladatkört szántak az erdélyi művelődési életben. Az egyesület az erdélyi magyar tudományosság nemzetiségi összefogó szervezeteként 1950-ig látta el a fenti kettős szerepet. Közel másfél évszázados fennállása alatt létrehozott tudományos gyűjteményei (múzeumi tárgyak, könyvtár, levéltár), nagyszámú kiadványai komoly értékkel gyarapították a magyar tudományt.

A szakosztályok munkájának tudományos eredményeit az egyesület újrarendelt folyóirataiban és egyéb kiadványaiban kívánja közzétenni, rendezvényei útján pedig a tudományos ismeretterjesztésből is kivieszi a részét a magyar lakosság körében.

Az egyesületnek jelenleg csupán a tagdíjakból és adományokból befolyó összegek állnak rendelkezésére. Minthogy a kormány által jóváhagyott alapszabályok értelmében az egyesületnek pártoló tagja lehet bárhol élő és bármilyen állampolgárságú (fizikai és jogi) személy, kérjük mindazokat, akik felelősséget éreznek a magyar tudományosság nagy múltú erdélyi ágának jövőjéért, és támogatni óhajtják annak újjáélesztését, lépjenek be az Erdélyi Múzeum-Egyesület pártoló tagjainak sorába.

Ennek megkönnyítésére jött létre a gróf Mikó Imre Alapítvány, melynek bankszámláira befizethetik az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek szánt, tetszés szerinti pártoló tagdíjukat és adományukat devizában: Gróf Mikó Imre Alapítvány, Commercial and Credit Bank Ltd, Budapest, Branch: Kossuth tér 18/227. Swift C-ode OKHBHUHB címre (az Amerikából jövő átutalásoknál Chips szám: 295491). Forintszámlánk: Kereskedelmi és Hitelbank Rt. 227-02384. Csekkbefizetési lapot kérésre a kuratórium küld.

A kuratórium postai címe: Prof. Entz Géza, Budapest, XI., Bakator u. 16. H-1118. Belépési nyilatkozatukat kérjük erre a címre eljuttatni.

ROVATSZERKESZTŐ: BARÁTOSSY GÁBOR

Megalakult az Országos Erdészeti Egyesület új szakosztálya, az **Erdészeti Szaporítóanyag-termelők Társasága**.

Az Országos Erdészeti Egyesület Erdőművelési Szakosztálya kezdeményezésére az OEE szervezetén belül 1993. február 11-én alakuló ülésen 37-en vettek részt. 15 állami erdőgazda-

ság, 2 HM erdőgazdaság, 2 erdőfelügyelőség, az EFE, az MMI és több mgtsz., kft., valamint magánvállalkozó az alábbi célok érdekében hívta életre a szervezetet:

1. az erdészeti szaporítóanyag-termelés színvonalának emelése;
2. az értékesebb szaporítóanyag értékének piaci elismertése bel- és külföldön;
3. a tagok önkéntességén alapuló információs rendszer működtetése;
4. bel- és külföldi érdekképviselő.
A célok eléréséhez javasolt eszközök:
1. a tagok vállalják a nemzetközi OECD előírásainak betartását és ellenőrzését;
2. ki kell dolgozni a célok eléréséhez szükséges, egységes dokumentációs rendszert;
3. el kell érni, hogy az OECD előírásainak megfelelő szaporítóanyaggal végzett erdősítés részesüljön állami támogatásban, illetve kapjon bármi címen az aktuális alaplóból térítést;
4. nemzetközi propagandát kell kifejteni szaporítóanyag-termelésünk elismertetése végett;
5. törzsültetvényeink, plantázsaink, magtermelő állományaink fenntartására támogatási forrást keresünk;
6. ki kell alakítani a tagok által szükségesnek tartott információs rendszert;
7. rendszeresen szervezünk továbbképzéseket és tapasztalatcseréket bel- és külföldön egyaránt.

A fenti felsorolásból már több is meglévő kötelezettség, de a gyakorlatban csak hézagosan valósul meg. Ennek elsősorban a nem megfelelő ellenőrzési hálózat és a nem megfelelő érdekeltségi rendszer az oka, noha az előírások többségének a betartása hosszabb távon a magyar erdőket szolgálja. Az OECD előírásainak a betartása a termelők presztízsét is hivatkozni, igényes munkát csak így lehet végezni. Nem különböző, látszólag fontos előírás betartásával kell a jelenleg bejegyzett termelők érdekeit védeni, hanem a szakmai követelmények szigorú teljesítésével. Ennek feltétele, hogy a szaporítóanyag-termelésnek ne csak egy-egy különálló szakaszánál követeljük meg az Európában általános dokumentációt, hanem a termelés teljes folyamatában. Természetesen ezt úgy kell kialakítani, hogy az a gyakorlatban is végrehajtható

legyen. Ez az egyik legfontosabb feladatunk. Ezzel nyilvánvalóan a törvényi szabályozás elébe megyünk, ez vállalt célunk is, mert hisszük, hogy használható előírások csak a gyakorlat bevonásával születhetnek. Nem kívánjuk a hatóság szerepét sem csökkenteni, sem átvenni, de amíg a különböző okok miatt nem tudja ezt a feladatot elvégezni, addig jól felfogott érdekekben szervezeten, önként vállaljuk az OECD előírásainak a betartását.

Természetesen el kívánjuk érni, hogy a piac értékelje, a hatóság elismerje ezt a tevékenységet. Tudatában vagyunk annak, hogy rövid távon nemzetközi szinten csak hitelképességünket tudjuk növelni, piaci helyzetünkben gyors javulás nem várható. De tovább nem halaszthatjuk a szükséges lépések megtételét.

A fentiekben túl talán legfontosabb feladatunk, hogy a tapasztalatcserék alkalmával megismerjük egymás eredményeit és osztozva egymás gondjaiban együtt találjuk meg a kiutat változó környezetünkben a magyar erdők érdekében és a magunk boldogulására.

Első féléves programunkban az OECD előírásainak részletes megismerése, a szükséges dokumentációs rendszer vázának léterhozása, megvitatása áll.

A társaság nyitott, minden érdekelteket vár a soraiba annak érdekében, hogy céljait minél erősebb háttér segítségével érhesse el. A feltétel mindössze a célokkal való egyetértés és az OEE-tagság.

A társaság céljaival, működésével kapcsolatban az érdeklődők az alábbi címenek kaphatnak bővebb felvilágosítást: **Szőnyi János**, a társaság elnöke, Mecseki EFAG, 7628 Pécs, Rét u. 8. Telefon: 72-25033, és **Pintér Beáta**, a társaság titkára, Mátra-Nyugatbükki EFAG, 3350 Kál, Csemetekert. Telefon: Kál 51.

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei csoport rendezvényéről

Március 10-én tartotta soros rendezvényét Nyíregyháza-Sóstón az Egyesület Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei szervezete. A hozzávetőleg 50 főnyi résztvevőt és két vendégünket – *Pápai Gábor*t, az Erdészeti Lapok főszerkesztőjét, valamint *Pataky Károly*t, a FEFAG vezérigazgatóját – *Kovács Gábor*, megyei csoportunk titkára köszöntötte.

Ezt követően a főszerkesztő adott tájékoztatást a szakma pillanatnyi helyzetéről, sürgette az erdészeti társadalom nagyobb aktivitását az ágazatot érintő kérdésekben.

A tájékoztatás után csoportunknak volt szerencséje megtekinteni az országban elsőként azt a videofelvételt, amely az I. Országos Erdész Gyűlésen *Antall József* miniszterelnök beszédéről készült.

A „nagypolitika” után a hétköznapi gondjai, a résztvevők nagyobb hányadát közvetlenül is érintő problémák következ-

EGYESÜLETI HÍREK

tek. A FEFAG napirenden lévő átalakulásáról, az azzal járó változásokról Pataky Károly vezérigazgató beszélt. Az átalakulással további létszám leépítés, a fafeldolgozó üzemek, csemetekertek, gépi eszközök privatizációja van soron – mondta.

A jelenlévők jó részének megnyugtatására szolgált a vezérigazgató azon kijelentése, miszerint a gazdaságnál legstabilabb a 145 területvezető helyzete, bár – tette hozzá – minőségi cserék itt is elkészíthetők.

Ezek után Kovács Gábor főmérnök, csoportunk titkára vette át a szót, s szemléltette néhány adattal a megye erdőgazdálkodását. Az erdésznek az erdőből kell megélnie – mondta –, de ennek érdekében sokkal nagyobb aktivitásra van szükség. A tulajdonviszonyok változásával sokan jutnak földhöz, erdőhöz, amelyek telepítéséhez, kezeléséhez erdész szakemberre van szükség. Ezt tudatosítani kell az új tulajdonosokkal is. Ahol az erdőről szó esik – önkormányzatoknál, gazdakörökben stb. – az erdészeknek ott a helyük, hallatni kell hangjukat.

A rendezvény végén fakultatív programként Sopron 1956. címmel 100 perces videofilmet tekinthettek meg a résztvevők.

Összejövetelünk legfontosabb tanulsága a beszámoló írója számára (ismét) a marketing szakemberek régi tétele: Nem elég a tojást megtojni, kotkodácsolni is kell! Azaz nem elég a szakmát csendben, legjobb tudásunk szerinti művelni, el is kell „adni”, unos-untalan hangsúlyozva az erdő sokféle hasznát – amiben a faanyag csak egy dolog, bár pillanatnyilag még legfontosabb – áldásait.

Az erdő szűkebb-tágabb értelemben használóival (társadalom) tudatosítani kell – közkeletű szlogennel élve –, hogy ez a „műsor” (az erdő s minden áldásai) nem jöhetett volna létre (nem maradt volna meg) az erdészek „támogatása” (munkája, erdőszeretete) nélkül!

Az OEE 35. FM csoportja az 1993. évben a következő programokat tervezi megvalósítani.

I. 1993. március 5-én 14 órai kezdettel az Információs Központban (Csillagvölgyi u. 7.) csoportülést tartunk. Napirendi pontjaink:

1. *Dr. Varga Béla* (alelnökünk) az elmúlt évben Rómában tartott Európai Erdésztalálkozó magyar vonatkozású mondanivalójáról, az azóta – részben ennek hatására – tett intézkedésekről tart beszámolót.

2. *Dr. Pálvölgyi Tamás* (az Országos Meteorológiai Szolgálatól) „Az éghajlatváltozás hatása az erdei ökoszisztémára Magyarországon” címmel nyújt interdiszciplináris ismereteket az érdeklődő kollégáknak.

II. 1993. május 7-én Hanság-Szigetköz térségben tanulmányi úton veszünk részt (seniorokkal közösen).

III. Az Állami Erdeti Vasutat helyzetéről tájékozódnánk 1993. június 4-én. Ennek kapcsán *Gerely Ferenc* kihelyezett ülést szervez Szilvásváradon.

IV. 1993. október 1-jén az ÁV Rt. működéséről, az ágazatunkat érintő kérdésekről kérnénk tájékoztatót *Szabados Jánostól*, esetleg valamelyik gyakorlatban dolgozó vezető be-

vonásával. Az OEE Központjában 14 órai kezdettel tervezzük a rendezvényt. (Budapest, Fő u. 68.)

Természetesen az egyes összejöveteleinket az aktuális kérdésekről is tájékoztatni kívánjuk a megjelenteket (Erdőtörvény stb.).

Virágh János
csoporthiták

Megemlékezés

Futótúzként terjedt a szomorú hír, hogy *Válint Gyula* ny. erdész 1992. december 25-én Budapesten hosszú betegség után, 66 éves korában csendesen elhunyt.

A Bükk hegység aljában, Nagyvisnyón született és az erdészeti szakiskola elvégzése után 1951-ben kapta meg a területvezetői kinevezését.

Munkája a Bükk-fennsík túltartott bükköseitek kitermeléséhez fűződik, melyet az időjárás viszontagságaival dacolva nagy odaadással és szorgalommal végzett. Éves fakitermelési feladata – melynek megoldása az akkori technikai viszonyok közepette kizárólag jó szervezőkészséggel, a munkások megbecsülésével történhetett – időnként a 15 ezer m³-t is meghaladta.

Tevékenységét előjárói többször pénzjutalommal, három alkalommal pedig kitüntetéssel jutalmazták.

Az erdő lelkileg is megérintette, érzéseit gyakran versbe öntve örököltette meg. A verselésben a 34 évi szolgálat utáni, 1985-ös Budapestre költözése sem gátolta meg.

Az élők sorából úgy távozott, ahogy élt – csendesen, szerényen. Hamvait 1993. január 18-án helyezték örök nyugalomra a budapesti Új Köztemetőben. Utolsó útjára a hozzátartozókon kívül elkísérték volt munkatársai és az OEE képviselői.

Gondoljunk rá saját soraival:

*„Magányosan, csendben vagyok,
Már nem zavarnak eltévedt gondolatok,
Milyen szép és jó is az élet,
Hiányoztok sokan nekem
Szunnyadni tért föl, fa, virág
Szeretteim búcsúszom már.”*

A lapban megjelent cikkek szerzői:

Asztalos István	erdőmérnök	Vásárosnamény
Csóka Péter	FMERSZ	Budapest
Csötönyi József	MOSZ	Budapest
Erdős László	MOSZ	Budapest
Gerely Ferenc	FM	Budapest
Horváth László	ny.erdőmérnök	Bugac
Kollwenz Ödön	ny. erdőmérnök	Pécs
Kovács Gábor	OEE	Nyíregyháza
Pápai Gábor	OEE	Budapest
Oláh Tibor	erdőmérnök	FEFAG
Szontagh Pál	ny.erdőmérnök	Eger
Várady János	erdész	FEFAG